

ผลของการใช้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาที่มีต่อ  
การเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3



ปริญญาานิพนธ์  
ของ  
พิศมัย ทับทิมทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

แขนงวิชาจิตวิทยาการศึกษา

สิงหาคม 2560

ผลของการใช้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาที่มีต่อ  
การเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3



เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

แขนงวิชาจิตวิทยาการศึกษา

สิงหาคม 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลของการใช้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาที่มีต่อ  
การเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3



บทคัดย่อ  
ของ  
พิศมัย ทับทิมทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

แขนงวิชาจิตวิทยาการศึกษา

สิงหาคม 2560


พิศมัย ทับทิมทอง. (2560). ผลของการใช้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาที่มีต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและพัฒนา ศักยภาพมนุษย์-แขนงวิชาจิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาปรินญาณิพนธ์: อาจารย์ ดร.อัจฉรา ประเสริฐสิน , อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อสร้างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนเพศชายและหญิง อายุระหว่าง 14 – 15 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ของโรงเรียนเทพศิลา จำนวน 30 คน โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling ) ด้วยการจับสลาก มา 1 ห้องเรียน จาก 10 ห้องเรียน เป็นกลุ่มทดลอง แบบแผนการทดลองในวิจัยครั้งนี้คือ แบบแผนการทดลองแบบ One-Group Pretest -Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Congruence) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และ แบบวัดแบบวัดจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าความเที่ยงตรงทั้งฉบับเท่ากับ 0.828 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent Sample)

ผลการวิจัยพบว่า 1. โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผสมผสานแนวคิดและเทคนิคของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไตร์ และการปรับพฤติกรรมทางปัญญา มีจำนวน 12 กิจกรรม ในแต่ละกิจกรรมประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ ขั้นสรุป 2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ มีระดับจิตสาธารณะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05



EFFECTS OF A LEARNING PSYCHOLOGY PROGRAM ON THE PUBLIC MIND  
STRENGTHENING OF MATHAYOMSUKSA THREE STUDENTS.



AN ABSTRACT  
BY  
PISSAMAI THABTHIMTHONG

Presented in Partial of the Requirements for the  
Master of Education Program in Research and Development on Human Potentials  
At Srinakharinwirot University  
August 2017

Pissamai Thabthimthong. (2017). *Effects of a Learning Psychology Program on the Public Mind Strengthening of Mathayomsuksa three Students*. Master's thesis, M.Ed. Development of Human Potentials. Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr. Ujsara Prasertsin., Dr. Narulmon prayai.

The objective of this research were 1) to development of a learning psychology Program to public mind-strengsthening of Mathayomsuksa three students, to compare mean level before and after attending the learning psychology program for public mind. The samples in the study were thirty students at Tepleela School, both male and female, aged between fourteen and fifteen years of age and studying in Mathayomsuksa three during the first semester of the 2017 academic year. There were selected by using the simple random sampling method by a one class from ten was assigned as the experimental group. The research design is one-group pretest-posttest. The research instrument were 1) the learning psychology Program to public mind-strengsthening of Mathayomsuksa three students with the Index of Congruence ranged from 0.60-1.00. 2) public mind questionnaire of Mathayomsuksa three students with the total reliability of 0.828. The data analysis was performed using  $\bar{x}$ , S.D, and a t-test for the dependent sample.

The research results were as follows:1. the learning psychology Program to public mind-strengsthening of Mathayomsuksa three students including the concept and techniques of social cognitive theory, Operant conditioning theory, Thorndike's Connectionism Theory and cognitive behavior modification. total 12 activities. The programs composed of 3 stages: the initial stage, the working stage, and terminal stage.2. The study found that the average scores of public minded behavior among Mathayomsuksa three students after attending the program were significantly higher than before at a level of .05.

ปริญญาบัตร

เรื่อง

ผลของการใช้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาที่มีต่อการเสริมสร้างจิต

สาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ของ

พิศมัย ทับทิมทอง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

แขนงวิชาจิตวิทยาการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. 2560

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาบัตร

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลัก

.....ประธาน

(อาจารย์ ดร.อัจฉรา ประเสริฐสิน)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินดา วราสุนันท์)

.....ที่ปรึกษาร่วม

.....กรรมการ

( อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่ )

(อาจารย์ ดร.อัจฉรา ประเสริฐสิน)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พาสนา จุฬรัตน์)

## ประกาศคุณูปการ

ปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.อัครา ประเสริฐสิน และ อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่ อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการควบคุม ปริญญาโทที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ ช่วยเหลือ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่งเพื่อให้ปริญญาโทฉบับนี้สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินดา วราสุนันท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พาสนา จุฬรัตน์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญาโท ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ ชี้แนะ และช่วยเหลือในการจัดทำงานวิจัยเบื้องต้นในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 ท่าน ที่เสียสละเวลาตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขให้งานวิจัยมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้บริหาร และคณะครูโรงเรียนเทพศิลา ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ ให้ความเมตตา เอื้อเฟื้อสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอบคุณนายทองแดง บุญพงษ์ นางหนูจี บุญพงษ์ นายพิทักษ์ ทับทิมทอง ที่คอยสนับสนุนและให้กำลังใจต่อผู้วิจัยตลอดชีวิตที่ผ่านมา รวมทั้งผู้มีพระคุณทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวนามที่มีส่วนในการช่วยเหลือ ผลักดัน ให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

ขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษารุ่นปี 2556 ทุกคนสำหรับกำลังใจ ความห่วงใย และการช่วยเหลือตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยจนปริญญาโทฉบับนี้ สำเร็จ ลุล่วงเป็นผลให้เกิดความเจริญทางสติปัญญาและสังคม

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ครอบครัวที่เป็นกำลังใจสำคัญและมอบโอกาสที่สำคัญทางการศึกษา ตลอดจนพี่น้องและเพื่อนทุกคนที่คอยห่วงใย และให้กำลังใจในการศึกษาตลอดมา จนทำให้งานปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยอุทิศสิ่งดีงามแก่พระคุณทุกท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

พิศมัย ทับทิมทอง

## สารบัญ

บทที่	หน้า
<b>1 บทนำ</b> .....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
สมมติฐานการวิจัย.....	7
<b>2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวข้อง</b> .....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ (Public Mind) .....	8
ความหมายของจิตสาธารณะ.....	8
ความสำคัญของจิตสาธารณะ.....	10
องค์ประกอบของจิตสาธารณะ.....	14
แนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะ.....	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ.....	21
ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา.....	27
ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognitive Learning Theory) .....	27
ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant conditioning theory) .....	33
ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดร์ (Thorndike's Connectionism Theory) .....	36
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับพฤติกรรมทางปัญญา.....	39
ความหมายของการปรับพฤติกรรมทางปัญญา.....	39
ความหมายของกระบวนการทางปัญญา.....	40
การปรับพฤติกรรมทางปัญญา.....	41
การเสนอตัวแบบ.....	41
เทคนิคการแก้ปัญหา.....	43

## สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
<b>3 วิธีดำเนินการวิจัย.....</b>	<b>47</b>
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	47
การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	47
แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง.....	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
<b>4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....</b>	<b>57</b>
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
<b>5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....</b>	<b>64</b>
สรุปผลการวิจัย.....	65
อภิปรายผลการวิจัย.....	66
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	70
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	70
<b>บรรณานุกรม.....</b>	<b>71</b>
<b>ภาคผนวก.....</b>	<b>77</b>
<b>ประวัติย่อผู้วิจัย.....</b>	<b>169</b>

## บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตัวอย่างแบบวัดจิตสาธารณะ.....	48
2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจิตสาธารณะรายด้าน.....	49
3 กิจกรรมในโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ.....	51
4 รายชื่อกิจกรรมในโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา.....	54
5 แบบแผนการทดลอง.....	54
6 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมจิตสาธารณะ ก่อนและหลังเข้ารับโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ แบบรายด้าน.....	63



## บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 ภาพแสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยสามปัจจัยซึ่งกำหนดซึ่งกันและกันระหว่าง พฤติกรรม (B) บุคคล(P) และสภาพแวดล้อม(E).....	28
3 แสดงขั้นตอนของการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ.....	30
4 แสดงแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ.....	31
5 พฤติกรรมการเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก.....	34





# บทที่ 1

## บทนำ

### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 1 ว่า คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ นั้นต้องเป็นคนเก่ง คนดี โดยมีตัวบ่งชี้ คือ กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ และมีความรู้และทักษะที่จำเป็นได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว ทักษะทางสังคม มีคุณธรรม และมีจิตสาธารณะและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยระบบการศึกษามุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 4) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด “จิตสาธารณะ” เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 1 ใน 8 ข้อ ที่สถานศึกษาต้องเน้น โดยสถานศึกษาต้องมีชั่วโมงให้เด็กได้ทำกิจกรรมสาธารณะ รวม 165 ชั่วโมง ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1-6 จะต้องทำกิจกรรม 60 ชั่วโมง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 45 ชั่วโมง มัธยมศึกษาตอนปลาย 60 ชั่วโมง และพฤติกรรมนักเรียนที่มีจิตสาธารณะควรมีลักษณะดังนี้ คือ 1. จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ โดยนักเรียนจะต้องแสดงพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้ ได้แก่ 1.1 ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ 1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ 1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน และช่วยแก้ปัญหา หรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่นและ 2. ผู้เรียนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม โดยนักเรียนจะต้องแสดงพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้ ได้แก่ 2.1 ดูแล รักษาสาธารณสมบัติและ สิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ 2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม 2.3 เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 24-25) โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีจิตสาธารณะเพิ่มมากขึ้นสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้อธิบายว่า จิตสาธารณะ คือจิตสำนึกทางสังคมที่เป็นการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระ และเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวม ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิดเน้นความเรียบร้อย ประหยัด และมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างเด็กให้มีจิตสาธารณะ

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่ง กระแสความเจริญนี้ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยอย่างเห็นได้ชัด ทำให้เกิดการปรับตัว มีการแข่งขัน มีการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังมีค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้น ทำให้เกิดการขาดคุณธรรม จริยธรรม มีความโน้มเอียงไปนิยมวัตถุมากกว่าจิตใจ และมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวม ซึ่งเป็นสัญญาณบ่งบอกถึงการขาดจิตสาธารณะของคน

ในชาติที่สูงขึ้น ทำให้คนในสังคมมีความสำนึกต่อส่วนรวมลดน้อยลงทุกที (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2555: 1) และในสถาบันการศึกษายังพบเห็นเหตุการณ์ในการแสดงออกของเด็กและเยาวชน ที่ขาดจิตสาธารณะ อาทิเช่น การทิ้งขยะลงบนพื้น การขีดเขียนพื้นผนังประตูและห้องเรียน การไม่เข้าแถวหรือลัดคิวการซื้ออาหารรับประทาน การพูดจากร้าวร้าวต่อด้วยคำหยาบคายต่อบุคคลอื่น ปัญหาที่เกิดจากการขาดจิตสาธารณะเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการแก้ไข ส่วนใหญ่แล้วเราคิดแก้ปัญหาทันทีที่ปลายเหตุ นั่นคือการออกกฎระเบียบควบคุมความประพฤติ การตีตบตีประกาศห้ามการกระทำสิ่งที่เป็นผลกระทบต่อผู้อื่น เช่น ตีตบตีห้ามทิ้งขยะลงบนพื้น หรือแม่น้ำลำคลอง ห้ามจอดรถข้างทาง ห้ามเด็ดดอกไม้ ห้ามเดินลัดสนาม เป็นต้น ดังนั้นจึงควรหันไปมองปัญหาที่ต้นเหตุ ก็คือ การสร้างจิตสำนึกที่ดีให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะเด็กยังเป็น “ไม้อ่อน ที่ตัดง่าย” ที่พร้อมจะปลูกจิตวิญญาณ ให้มีความรัก ความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อคนอื่น รวมทั้งการใช้ทรัพยากรที่ใช้ร่วมกับผู้อื่นอย่างประหยัดและเห็นคุณค่า (ดวงเดือน พันธมนานิน. 2539: 77)

เห็นได้ว่าจิตสาธารณะมีความสำคัญในการพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ เพราะบุคคลที่มีจิตสาธารณะจะเป็นผู้ที่ตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติส่วนรวมของสังคม และตระหนักในสิทธิของตนเองไม่ล่วงล้ำสิทธิของผู้อื่น (ประทีป จินฉี. 2557: 2) ดังนั้นการพัฒนาเด็กให้มีจิตสาธารณะมีความสำคัญยิ่งต่อทุกองค์กรในสังคม โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีบทบาทสำคัญในการอบรมนิสัยของนักเรียนให้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในสังคม ดังที่ บันดูรา (Bandura)(McLeod Saul A. 2011: 12-15)กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมและตัวผู้เรียนมีความสำคัญเท่า ๆ กัน กล่าวคือ คนเรามีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับ สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวเราอยู่เสมอ พฤติกรรมของคนเราส่วนมากจะเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observation Learning) หรือการเลียนแบบ (Modeling) (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2556: 240-242)ตัวแบบ (modeling) อาจจะเป็นตัวแบบบุคคลหรือตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ อาทิ คำพูด เอกสาร วิทยูโทรทัศน์ ที่ทำให้เด็กสังเกตการกระทำของตัวแบบและทำพฤติกรรมตามตัวแบบ เช่น การเสนอตัวแบบผ่านแผนภาพการ์ตูน การแสดงบทบาทสมมติตามตัวแบบ เสียงพูด และแบบท่าทางต่าง ๆ การจัดสภาพการณ์ที่เอื้อต่อการเป็นตัวแบบที่ดีก็จะทำให้ง่ายต่อการเรียนรู้และทำตาม (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2556: 48)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาและเสริมสร้างจิตสาธารณะของเด็กมีหลายกิจกรรม ซึ่งการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับเด็กมัธยม เนื่องจากเด็กมัธยมเป็นช่วงของวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ เป็นวัยที่มักนิยมชมชอบเลียนแบบคนที่มีความสามารถหรือดาราภาพยนตร์เพื่อสู่การสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง(ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2536: 57)ซึ่งรูปแบบของการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสาธารณะนั้น ประกอบด้วย 1) การเสนอตัวแบบ (modeling) หรือการเลียนแบบ (Modeling) 2)เทคนิคการแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นเทคนิคที่สอนให้นักเรียนมีทักษะในการแก้ปัญหา โดยใช้สถานการณ์สมมุติที่หลากหลายในการแก้ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจาก

การศึกษางานวิจัยของ เรื่องผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อการพัฒนาจิต  
 สาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทดลองโดยใช้เทคนิคการเสนอตัวแบบ การฝึกการสอน  
 ตนเอง และเทคนิคการแก้ปัญหา หลังการทดลอง พบว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการปรับ  
 พฤติกรรมทางปัญญามีคะแนนจิตสาธารณะสูงกว่ากลุ่มควบคุม งานวิจัยของจินตนา พบบุญ (2556:  
 85) เรื่องผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต่อการพัฒนาจิตสาธารณะพบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม  
 กลุ่มสัมพันธ์มีจิตสาธารณะสูงขึ้น เพราะกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการ  
 เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติรวมทั้งทำให้เกิดเจตคติที่ดีที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง งานวิจัยของ บุญทัน  
 ภูบาล (2549: 67) เรื่องการใช้ชีวิตทัศนละครหุ่นเชิดเป็นตัวอย่าง เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน  
 หลังจากเด็กได้รับการใช้ชีวิตทัศนละครหุ่นเชิดเป็นตัวอย่าง ทำให้มีคะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบของจิต  
 สาธารณะ 3 องค์ประกอบเพิ่มขึ้น งานวิจัยของณัฐนรี คล้ายสาคร (2556: 90-93) ได้ศึกษาผลของ  
 โปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา  
 ปีที่ 5 พบว่าหลังจากนักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรม ช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนา  
 จิตสาธารณะด้านการอาสาให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังสติปัญญา โดยไม่หวัง  
 ผลตอบแทน มีการดูแลรักษาสมบัติ สิ่งแวดล้อม มีความประสงค์และเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วม  
 กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม และงานวิจัยของ พรทรัพย์ ชื่นในเมือง  
 (2554: 78) เรื่องผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนา  
 พฤติกรรมที่มีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วย  
 ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมีจิตสาธารณะ โดยแยกตามราย  
 องค์ประกอบของจิตสาธารณะ 3 องค์ประกอบสูงขึ้น จากงานวิจัยจะเห็นได้ว่าการปรับพฤติกรรม  
 ทางปัญญา สามารถพัฒนาเด็กให้มีจิตสาธารณะและเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่าง ๆ ให้เกิด  
 ขึ้นกับเด็กได้ทุกวัย

จากการประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน  
 พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทพลีลา แขวง  
 หัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ผลการประเมินพบว่านักเรียนได้คะแนนคุณลักษณะอันพึง  
 ประสงค์ด้านการมีจิตสาธารณะต่ำกว่า 3 จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนครูประจำชั้นนักเรียน  
 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และจากการที่ผู้วิจัย ได้ปฏิบัติการสอนที่โรงเรียนเทพลีลาเป็นเวลา 7 ปี ได้ทำการ  
 สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมขาด  
 ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ชอบขีดเขียนโต๊ะเรียน ขีดเขียนตามฝาผนังห้องน้ำ ถ่มน้ำลายตรง  
 บริเวณทางเดินบันไดชั้นลงของอาคารเรียน ทั้งขยะไม่เป็นที่ ชอบทิ้งตามพื้นห้องเรียนและบริเวณ  
 อาคารเรียน และไม่ช่วยเหลือดูแลทำความสะอาดห้องเรียน เมื่อเห็นขยะตกบนพื้นก็ไม่สนใจที่จะ  
 เก็บไปทิ้งลงถังขยะ เวลาเข้าห้องสมุดชอบคุยกันเสียงดังรบกวนผู้อื่น ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่บ่งบอกถึง  
 การขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวม และขาดจิตสาธารณะ

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะใช้การจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา  
 เสริมสร้างจิตสาธารณะให้กับนักเรียนซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นช่วงวัยรุ่นตอนต้น วัยที่

เป็นหัวใจ หัวใจของชีวิต และเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ร่างกาย สังคม สติปัญญา จิตใจและพฤติกรรม (ณัฐกร อินทุยศ. 2556: 124) จึงมีความจำเป็นที่ต้องเข้าใจและให้ความสำคัญในการดูแลใส่ใจอย่างใกล้ชิด ควรมีการเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตและกิจกรรมที่ดีๆ ให้กับเด็ก เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะที่สามารถปฏิบัติได้ในด้านการมีจิตสาธารณะ ผู้วิจัยจึงสร้างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาที่มีต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งนี้เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตสาธารณะพร้อมที่จะเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมสืบต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อสร้างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทพลีลา
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

### ความสำคัญของการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ได้เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับครูผู้สอน ครอบครัว และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ และปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้นักเรียนเป็นเยาวชนที่มีคุณภาพช่วยพัฒนาประเทศชาติให้เจริญในอนาคตต่อไป

### ขอบเขตของการวิจัย

#### ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

##### 1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนเทพลีลา แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 10 ห้องเรียน รวม จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 350 คน

##### 2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนเพศชายและหญิง อายุระหว่าง 14 – 15 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ของโรงเรียนเทพลีลา โดย

ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling ) ด้วยการจับสลาก มา 1 ห้องเรียน จาก 10 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 30 คน เป็นกลุ่มทดลอง

### 3.ระยะเวลาในการทดลอง

การศึกษาครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่1 ปีการศึกษา 2560 ใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลาในการทดลองวันละ 50 นาที ในช่วงเวลา 15.00-15.50 น. รวมระยะเวลาในการทดลองทั้งสิ้น 12 ครั้ง

### 4. ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ จิตสาธารณะ 3 ด้าน ได้แก่
  - 2.1 ด้านความคิด
  - 2.2 ด้านความรู้สึก
  - 2.3 ด้านการกระทำ

#### นิยามศัพท์เฉพาะ

1. จิตสาธารณะ (public mind) หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคล ที่ตระหนักรู้ เห็นคุณค่า มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และพร้อมที่จะปฏิบัติตนให้มีส่วนร่วมในเรื่องที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านความคิด หมายถึง ความนึกคิดที่เกิดขึ้นภายในใจเกี่ยวกับการคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม การมีน้ำใจต่อผู้อื่น การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการดูแลสิ่งของที่เป็นสาธารณะที่ต้องใช้ร่วมกันในโรงเรียนได้แก่ ห้องเรียน โต๊ะ เก้าอี้ คอมพิวเตอร์ ประตู พัดลม ต้นไม้ ห้องน้ำ สบู่เหลวล้างมือ เป็นต้น

1.2 ด้านความรู้สึก หมายถึง การรับรู้ในความรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติที่เป็นส่วนรวม มีความรู้สึกยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือและแบ่งปันแก่ผู้อื่น เกิดความรู้สึกภูมิใจเมื่อได้ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม และเต็มใจในการปฏิบัติตนตามหน้าที่ๆ ได้รับมอบหมาย ได้แก่ การทำหน้าที่เวรประจำวันของห้องเรียน การช่วยเก็บขยะเมื่อพบเห็น การช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน เป็นต้น

1.3 ด้านการกระทำ หมายถึง การแสดงออกถึงความเอาใจใส่เป็นธุระ มีจิตอาสา เสียสละทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ได้แก่ อาสาช่วยเหลือผู้อื่นในวิสัยที่เห็นว่าเหมาะสมและสามารถทำได้ คิดหาวิธีแก้ไขปัญหาย่างสร้างสรรค์ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ของส่วนรวม การแบ่งปันโดยใช้ของส่วนรวมร่วมกัน และการไม่นำสิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นสาธารณะมาเป็นของตนเอง

2. โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ หมายถึง วิธีการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ที่ใช้แนวคิดและเทคนิคของทฤษฎีการเรียนรู้การสังเกตจากตัวแบบ ของบันดูรา ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ และทฤษฎีการเชื่อมโยง ของธอร์นไคร์ และการปรับพฤติกรรมทางปัญญา มาใช้ในการปรับเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกและ พฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนในสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่สามารถวัดและสังเกตได้ โดยใช้

- 1) เทคนิคการเสนอตัวแบบ (modeling) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบนั้น ประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ นักเรียนจะเริ่มจากกระบวนการตั้งใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการกระทำ และกระบวนการจูงใจ จนเกิดการกระทำเลียนแบบจากตัวแบบ และ2)เทคนิค การแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นเทคนิคที่สอนให้นักเรียนมีทักษะในการแก้ปัญหา เน้น กระบวนการคิดภายในให้เป็นกลไกการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยใช้สถานการณ์สมมุติที่ หลากหลายในการแก้ปัญหความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้โดยโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นนำ คือ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยผู้วิจัยกล่าวทักทาย สร้างบุคลิกภาพที่ดี มีความเป็นกันเองกับนักเรียน นอกจากนี้แล้วชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วม กิจกรรมให้นักเรียนทราบก่อนทำกิจกรรม กำหนดการ เวลา และเนื้อหา

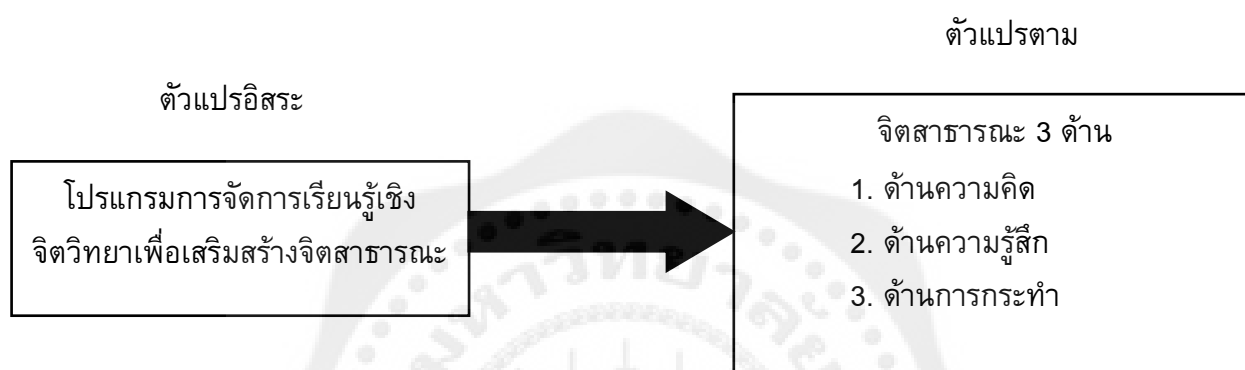
ขั้นดำเนินการ คือ กิจกรรมที่ใช้ในการฝึกนักเรียนด้วยเทคนิคการเสนอตัวแบบ การเสริมแรง เทคนิคการแก้ปัญหา ซึ่งผู้วิจัยสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาจิตสาธารณะ โดยใช้สื่อ ต่าง ๆ เช่น แผนภาพ กรณีตัวอย่าง สื่อวีดิทัศน์ บทความเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง ในชีวิตประจำวันของบุคคลในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นต้น และใช้คำถามกระตุ้นให้เกิด การคิด ให้นักเรียนหาคำตอบของประเด็นคำถาม และฝึกปฏิบัติร่วมกัน โดยใช้การอภิปรายกลุ่ม การระดมสมอง และการใช้แผนผังความคิด เกี่ยวกับจิตสาธารณะ โดยมีกรอบรายละเอียด 6 ขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 ชื่อกิจกรรม
- 2.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรม
- 2.3 การเตรียมสื่อและอุปกรณ์
- 2.4 วิธีดำเนินการทำกิจกรรม
- 2.5 ขั้นสรุปและการนำไปใช้ประโยชน์
- 2.6 การประเมินผล

ขั้นสรุป ผู้วิจัยและนักเรียนได้ร่วมกันสนทนาและสรุปร่วมกันจากการทำกิจกรรม พัฒนาจิตสาธารณะ ว่ามีความรู้ความสามารถอะไรบ้างที่ได้รับ และสามารถนำเอาความรู้ที่ได้เข้า ร่วมโปรแกรมครั้งนี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่อย่างไร ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและ อภิปราย

## กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน ได้แก่ เทคนิคและแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้การสังเกตจากตัวแบบของบันดูรา ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ สกินเนอร์ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคร์ และการปรับพฤติกรรมทางปัญญา และนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทางด้านความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองให้มีจิตสาธารณะเพิ่มมากขึ้น ดังภาพประกอบ



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

## สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มทดลอง ที่เข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ มีระดับจิตสาธารณะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง

## บทที่ 2

### ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจัดแบ่งเป็นหัวข้อเรียงลำดับดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ
  - 1.1. ความหมายของจิตสาธารณะ
  - 1.2. ความสำคัญของจิตสาธารณะ
  - 1.3. องค์ประกอบของจิตสาธารณะ
  - 1.4. แนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะ
  - 1.5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ
2. ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา
  - 2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognitive Learning Theory)
  - 2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant conditioning theory)
  - 2.3 ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดร์ (Thorndike's Connectionism Theory)
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับพฤติกรรมทางปัญญา
  - 3.1 ความหมายของการปรับพฤติกรรมทางปัญญา
  - 3.2 ความหมายของกระบวนการทางปัญญา
  - 3.3 การปรับพฤติกรรมทางปัญญา
    - 3.3.1 การเสนอตัวแบบ
    - 3.3.2 เทคนิคการแก้ปัญหา

#### 1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

##### 1.1 ความหมายของจิตสาธารณะ

ในการศึกษารวบรวมความหมายของจิตสาธารณะ จากเอกสารต่าง ๆ ที่มีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลากหลาย ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2542: 189) ได้อธิบายความหมาย จิตสาธารณะไว้ว่าเป็นคำผสม 2 คำ คือ จิต + สาธารณะ จิต แปลว่า “ใจ สิ่งที่มีหน้าที่รู้ คิดและนึก ” และ สาธารณะ แปลว่า “เพื่อประชาชนทั่วไป เช่น สวนสาธารณะ โทรศัพท์สาธารณะ บ่อน้ำสาธารณะ ทั่วไป” ดังนั้น เมื่อรวมกัน จิตสาธารณะ แปลว่า คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่มองเห็นว่าคนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. 2542: 14) ได้ให้ความหมายของ “จิตสาธารณะ”ว่า หมายถึง การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระ และเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อชาติ



ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2555: 17) กล่าวว่าไว้ว่า จิตสาธารณะเป็นการกระทำด้วยจิตวิญญาณที่มีความรัก ความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อคนอื่นและสังคมโดยรวม การมีคุณธรรมจริยธรรมและการไม่กระทำที่เสื่อมเสียหรือเป็นปัญหาต่อสังคม ประเทศชาติ การมีจิตที่คิดสร้างสรรค์ เป็นกุศลและมุ่งทำกรรมดีที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม คิดในทางที่ดี ไม่ทำลายเบียดเบียนบุคคล สังคม วัฒนธรรม ประเทศชาติและสิ่งแวดล้อม การกระทำ และคำพูดที่มาจากความคิดที่ดี การลดความขัดแย้งและการให้ขวัญและกำลังใจต่อกัน เพื่อให้สังคมโดยส่วนรวมมีความสุข

ชาย โพลิตา และคณะ (2540: 5) ให้ความหมายของจิตสาธารณะว่า หมายถึงการใช้สาธารณะสมบัติอย่างรับผิดชอบ ด้วยการหลีกเลี่ยงการใช้และการกระทำที่จะก่อให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อสาธารณะสมบัตินั้น ๆ รวมไปถึงการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณะสมบัติในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ การเคารพสิทธิในการใช้สาธารณะสมบัติของผู้อื่น โดยการคำนึงว่าคนอื่นก็มีสิทธิในการใช้เช่นเดียวกัน จะต้องไม่ยึดสาธารณะสมบัตินั้นไว้เป็นส่วนตัวและไม่ปิดกั้นโอกาสการใช้ประโยชน์ของผู้อื่น

พระไพศาล วิสาโล (2544: 15) ได้กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง ความสำนึกใส่ใจและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ รวมถึงความเคารพและห่วงใยในสมบัติส่วนรวมซึ่งมิใช่เฉพาะครอบครัว ญาติมิตร คนรอบข้างหรือชุมชนเท่านั้น หากรวมไปถึงบุคคลอื่นที่ไม่รู้จักไม่เคยพบ แต่ก็รู้ที่อยู่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ตนสังกัด

กนิษฐา นิตศันพัฒนา และคณะ (2541: 10) ได้ให้ความหมายว่า จิตสาธารณะ เป็นคำเดียวกับคำว่าจิตสำนึกทางสังคม หมายถึง การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตน

พระมหาชำนาญ กตธัมโม (บุญแพ) (2555: 20) ได้ให้ความหมายของคำว่าจิตสาธารณะ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือจิตสำนึกที่รู้จักเอาใจใส่เป็นธุระเข้าร่วมกิจกรรมในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติ ตลอดถึงการรับผิดชอบต่อหน้าที่หรือการทำหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกที่ดีของสังคม จิตสาธารณะ เป็นจิตสำนึกที่ดีที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล เป็นจิตได้สำนึกที่ประกอบด้วยคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากสภาพความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม โดยการรับรู้ เรียนรู้ จดจำ และลอกเลียนแบบ ก่อให้เกิดพฤติกรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เสียสละเวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์ของตนเอง เพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่นและสังคม

ประทีป จินฉี (2557: 40) ได้ให้ความหมายของคำว่าจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคล ที่ตระหนักรู้ เห็นคุณค่าและพร้อมจะมีส่วนร่วมในเรื่องที่ก่อให้เกิดประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งสะท้อนออกมาใน 3 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะของ ความคิด คือ คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม คำนึงถึงความสำคัญของสิ่งอันเป็นของที่ต้องใช้หรือมีผลกระทบร่วมกันของชุมชน
2. ลักษณะของความรู้สึกคือ มีความรักและความรู้สึกเป็นเจ้าของสิ่งสาธารณะ มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาให้ผู้อื่นหรือสังคม

3. ลักษณะของการกระทำ คือ เอาใจใส่เป็นธุระ อุทิศตนทำงานเพื่อสังคมส่วนรวม หรือพยายามผลักดันให้เกิดผลที่ก่อให้เกิดประโยชน์ของส่วนรวม ด้วยการรับผิดชอบและเคารพสิทธิในการใช้สาธารณสมบัติ

จากความหมายของจิตสาธารณะที่กล่าวมาข้างต้น แม้ว่าจะมีการใช้คำที่หลากหลายแต่ก็เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ดังนั้นผู้วิจัยได้สรุปการให้ความหมายโดยรวมของคำว่า จิตสาธารณะ หมายถึง (public mind) คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่มีความตระหนักรู้ มีความปรารถนาที่จะช่วยแก้ปัญหาให้กับส่วนรวม รวมถึงการกระทำที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติด้วยการเอาใจใส่ดูแลและถือเป็นหน้าที่ในการร่วมดูแลการใช้สาธารณสมบัติของผู้อื่นและส่วนรวม มีจิตคิดในทางที่ดี ไม่ทำลายเบียดเบียนบุคคล สังคม ประเทศชาติและสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อส่วนรวม

## 1.2 ความสำคัญของจิตสาธารณะ

ในปัจจุบันนี้ จิตสาธารณะถือว่ามีสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การพัฒนาเด็กให้มีจิตสาธารณะจึงมีความสำคัญต่อองค์กร สังคมและประเทศชาติ การส่งเสริมให้เด็กมีจิตสาธารณะจะช่วยสร้างพฤติกรรมและจิตใจของเด็กให้เป็นคนที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ลดการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนอันจะนำไปสู่ชุมชน และสังคมที่เข้มแข็งต่อไป

พระมหาชานาญ กตธัมโม (บุญแพ) (2555: 42) ได้กล่าวว่าจิตสาธารณะเป็นสิ่งสำคัญในสังคม เยาวชนจึงต้องให้ความสำคัญ และตระหนักเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเอง เพราะจะเป็นพื้นฐานให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้

1. ตั้งใจศึกษาหาความรู้
2. มีความรับผิดชอบต่อสามารถพึ่งตนเอง
3. มีความประหยัด รู้จักพอดี
4. ประพฤติตัวเหมาะสม ละเว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย
5. ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ
6. มีความรับผิดชอบต่อตรงต่อเวลา สามารถพึ่งตนเองได้

ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการช่วยเหลือสังคม ไม่ทำผู้อื่นหรือสังคมเดือดร้อนได้รับความเสียหาย เช่น (1) มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว เชื่อฟังพ่อแม่ ช่วยเหลืองานบ้าน ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ (2) มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู อาจารย์ เช่น ตั้งใจเล่าเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของครู อาจารย์ ปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของโรงเรียน (3) มีความรับผิดชอบต่อเพื่อน หรือบุคคลอื่น เช่น ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำเคารพสิทธิผู้อื่น และ (4) มีความรับผิดชอบต่อในฐานะเป็นพลเมืองดี เช่น ปฏิบัติตามกฎของสังคมกฎหมาย รักษาสมบัติของส่วนรวม เป็นต้น การที่คนเรามาอยู่รวมกันเป็นสังคม ย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพาอาศัยกัน คนในสังคมซึ่งมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไป ถ้าคนในสังคมขาดจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งนอกจากจะมีผลกระทบต่อบุคคล

ครอบครัว องค์กรแล้ว การขาดจิตสำนึกสาธารณะยังมีผลกระทบต่อชุมชนระดับประเทศ และระดับโลกด้วย

ประทีป จินฉ่ำ (2557: 41) ได้กล่าวว่าความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นนั้น สิ่งแรกที่เราจะต้องพิจารณาก็คือ ตรวจสอบว่าสภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีสภาพการณ์เป็นอย่างไรบ้าง จึงจะต้องนำเอา จิตสาธารณะมาเกี่ยวข้อง ประเด็นสำคัญ ๆ ที่ควรหยิบยกมาพิจารณาถึงสภาพของสังคมปัจจุบันก็คือ

1. สังคมปัจจุบัน เป็นสังคมแห่งบริโภคนิยม ซึ่งเน้นถึงความสำคัญของวัตถุเป็นหลัก ให้ความสำคัญแก่มูลค่ามากกว่าคุณค่า มุ่งการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อนำมาดัดแปลงเป็นเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกสบายให้แก่ตน เป็นสังคมที่ไหลไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ของความเป็นวัตถุนิยมเป็นสังคมที่เชื่อในลัทธิเอาอย่าง และการแข่งขันเพื่อสร้างปริมาณมากกว่าคุณภาพเป็นสังคมที่วัดกันที่ความมั่งคั่งแห่งการมีผลผลิตทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่เหนือกว่า

2. ในด้านสุขภาพ เป็นสังคมที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีและองค์ความรู้ทางการแพทย์ที่รุดหน้า ทำให้อัตราผู้สูงอายุมีจำนวนมากและในอนาคตจะเป็นชนกลุ่มใหญ่ของโลก ตัวอย่างในประเทศอังกฤษในปี ค.ศ. 2033 ประชากรผู้สูงอายุ 58 ปี ขึ้นไปจะเพิ่มขึ้น 23% เป็นต้น อย่างไรก็ตามถึงแม้การแพทย์จะเจริญก้าวหน้าแต่ก็ไม่สามารถจะรักษาโรคได้ทั้งหมด ทั้งโรคติดต่อ เช่น หวัดนก หวัด 2009 และโรคไม่ติดต่อเช่น มะเร็ง เป็นต้น จากข้อมูลอัตราการตายของประชากรโลก ในปี ค.ศ. 2009 มีอัตราการตาย 8.2 คนต่อ 1000 คน ซึ่งอัตราการตายนอกจากจะเกิดจากโรคระบาดโรคภัยไข้เจ็บแล้ว ยังเกิดจากภัยธรรมชาติต่าง ๆ เช่น แผ่นดินไหว ดินถล่ม น้ำท่วม ฯลฯ

3. สภาพแวดล้อมของสังคมในปัจจุบัน เป็นปัญหาใหญ่ของโลก ที่สำคัญคือเกิดมลพิษของระบบนิเวศ อันเนื่องมาจากการทำลายและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทั้งที่ทดแทนได้เช่น ป่าไม้ หรือทดแทนไม่ได้ เช่น พลังงาน เป็นต้น ทำให้หลายพื้นที่ของโลกต้องประสบภัยแล้ง ไฟป่า ที่ทำให้ชีวิตและทรัพย์สินสูญหายไปเป็นจำนวนมาก

4. สังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีขั้นสูง ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารด้านการคมนาคม ด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทำให้โลกมีความใกล้ชิด และไปมาหาสู่กันสะดวก ติดต่อกันได้ตลอดเวลา ด้วยอาศัยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่นำมาสร้าง เป็นนวัตกรรมต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกสบายให้การดำรงชีวิต แต่ก็ทำให้มนุษย์ต้องเร่งร่างกายในการเสาะแสวงหาวัตถุต่าง ๆ เหล่านั้นมาบำรุงตน จนต้องยึดระบบเงินตราเป็นเครื่องวัดความเป็นอยู่ และไม่ว่าจะเป็นฐานะทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง

จากสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในสังคมปัจจุบัน ทำให้มีผลต่อสภาพจิตใจของคนในสังคม จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ของสมาชิกสังคมโลกจะวนเวียนอยู่ในวงจรของสภาพจิตใจที่คล้ายคลึงกันในประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญคือ(สมชาติ กิจยรรยง; และจิรัชชา ใจเปี่ยม. 2555: 35-40)

1. เป็นสังคมที่จิตใจของคนมีความทะเยอทะยานพุ่งเพื่อ ด้วยมุ่งแต่การแสวงหา วัตถุมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินชีวิต จึงเป็นจิตใจที่มุ่งทำลายธรรมชาติ มุ่งทำลายล้าง ซึ่งกันและกัน เพื่อเอาชนะแข่งขัน ทางเศรษฐกิจ การผลิตอาวุธสงครามที่ร้ายแรง จึงเป็นสินค้าที่ แข่งขันกันในตลาดโลก

2. จิตใจที่ยึดติดกับความเชื่อในประสิทธิภาพของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทางการแพทย์ จึงเป็นสังคมที่มุ่งแสวงหาความพยายามเอาชนะเวลาของธรรมชาติ มีความหลงใน วัตถุที่เชื่อว่าจะทำให้ยืนยาวขึ้น ด้วยคติที่ว่าเงินตราจะบันดาลให้ทุกอย่าง

3. สภาพจิตใจของสมาชิกในสังคมที่เต็มไปด้วย ความวิตกกังวล ความเครียดจาก การบีบบังคับของสภาพแวดล้อม ที่เป็นผลจากการประยุกต์ระบบบริโภคนิยมให้การดำเนินชีวิต อัตราของคนป่วยเป็นโรคทางประสาทจึงมีเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

4. จิตใจของคนในสังคมปัจจุบัน มีความเป็นส่วนตัวสูง เนื่องจากการยึดติดอยู่กับ เทคโนโลยีขั้นสูงคือคอมพิวเตอร์ ด้วยความเชื่อว่าเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตในทุก ๆ ด้าน การ ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่หน้าคอมพิวเตอร์ จึงถือว่าเป็นการวัดความสามารถเพราะไม่ต้องมีความ รับผิดชอบใด ๆ มีความเป็นโลกส่วนตัวสูง และมุ่งแข่งขันในด้านวัตถุมากกว่าการสร้างคุณภาพ ให้แก่ชีวิต

จากสภาพจิตใจของคนในสังคมปัจจุบันตามที่ได้กล่าวมานี้ ได้ก่อให้เกิดผลกระทบในด้าน ต่าง ๆ สรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลกระทบระดับบุคคล ทำให้เกิดปัญหาคือ สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น

2. ผลกระทบระดับครอบครัว ทำให้เกิดปัญหา คือ ความสามัคคีในครอบครัวลด น้อยลง การแก่งแย่ง ทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัว

3. ผลกระทบระดับองค์กร ทำให้เกิดปัญหา คือ การแบ่งพรรคแบ่งพวกภายใน องค์กร ความเห็นแก่ตัว แก่งแย่งชิงดีชิงเด่น การเบียดเบียนสมบัติขององค์กรเป็นสมบัติส่วนตัว และองค์กรไม่ก้าวหน้า ประสิทธิภาพและคุณภาพของงานลดลง

4. ผลกระทบระดับชุมชน ทำให้เกิดปัญหาคือ ชุมชนอ่อนแอขาดการพัฒนา เพราะ ต่างคนต่างอยู่ อาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การ แก้ปัญหา

5. ผลกระทบระดับชาติ ถ้าบุคคลขาดจิตสาธารณะทำให้เกิดปัญหา คือ วิกฤตการณ์ ภายในประเทศบ่อยครั้ง และแก้ปัญหาไม่ได้ เกิดการเบียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติที่เป็น ของส่วนรวม ประเทศอยู่ในสภาพล้าหลัง เนื่องจากขาดพลังของคนในสังคมเมื่อผู้นำประเทศนำ มาตราการใดออกมาใช้ ก็จะไม่ได้อะไรเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน เกิดการแก่งแย่ง แข่งขัน เห็นแก่ประโยชน์กลุ่มของตนและพวกพ้อง เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน

6. ผลกระทบระดับโลก ถ้าบุคคลขาดจิตสาธารณะ จะทำให้เกิดการเอาัดเอาเปรียบ ระหว่างประเทศ ทำให้เกิดปัญหาในระดับต่าง ๆ คือ เกิดการสะสมอาวุธกันระหว่างประเทศ เพราะ

ขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน กลัวประเทศอื่นจะโจมตี จึงต้องมีอาวุธที่รุนแรง มีอำนาจภาพในการทำลายสูงไว้ในครอบครอง เพื่อข่มขู่ประเทศอื่น และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็มักมีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงของแสนยานุภาพทางการสงคราม ในการตัดสินปัญหา เกิดการถั่นแก่งแย่ง หรือครอบงำทางการค้าระหว่างประเทศ พยายามทุกวิถีทาง เพื่อให้เกิดการได้เปรียบทางการค้าทำให้ประเทศด้อยกว่าขาดโอกาสในการพัฒนาประเทศของตน เกิดการรังเกียจเหยียดหยามคนต่างเชื้อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์ หรือต่างท้องถิ่นมองชนชาติอื่น ๆ เผ่าพันธุ์อื่นว่ามีความเจริญหรือมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ของตนเอง ถูกดูหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติอื่น

กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 7-8) ซึ่งเห็นความสำคัญของการพัฒนาจิตสาธารณะจึงได้กำหนดให้การมีจิตสาธารณะเป็นข้อหนึ่งในคุณลักษณะพึงประสงค์ โดยกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีใจความว่า

#### **คุณลักษณะอันพึงประสงค์**

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

1. การสร้างค่านิยมทางตรง (Direct Approach) ทำได้โดยวิธีการนั่งสมาธิ สวดมนต์ ร้องเพลงหมู่ เล่าเรื่อง กิจกรรมกลุ่ม
2. การสร้างค่านิยมโดยการบูรณาการ (Integration) กับวิชาในหลักสูตร
3. การสร้างค่านิยมบูรณาการเข้ากิจกรรมหลักสูตร (Co – Curricular Work) เช่น การทำกิจกรรมนอกห้องเรียน

จากความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ สรุปได้ว่า ถ้าสามารถปลูกฝัง ส่งเสริม หรือพัฒนาให้เด็กและเยาวชนมีจิตสาธารณะ ด้วยวิธีการต่าง ๆ จะทำให้เด็กมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อาสาดูแลรับผิดชอบสมบัติส่วนรวม มีการใช้สมบัติของส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่า ใช้อย่างทะนุถนอม รู้จักการแบ่งปันโอกาสในการใช้ของส่วนรวมให้ผู้อื่น เมื่อเจริญเติบโต

เป็นผู้ใหญ่ ปัญหาที่เกิดการเอาเปรียบคนอื่น การทำลายสาธารณะสมบัติต่าง ๆ จะลดลง ส่งผลให้ประเทศชาติมีการพัฒนาได้อย่างมีคุณภาพ

### 1.3 องค์ประกอบของจิตสาธารณะ

องค์ประกอบของจิตสาธารณะนั้น มีการศึกษาองค์ประกอบที่แตกต่างกันไป และใช้คำที่แตกต่างกันไปตามกลุ่มที่ศึกษา ดังนี้

สมพงษ์ สิงหะพล (2542: 15-16) ได้กล่าวถึงจิตสำนึกว่า มีอยู่ 3 ด้านหลัก ๆ คือ

1. จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง (Self Consciousness) เป็นจิตสำนึกเพื่อพัฒนาตนเองทำให้ตนเองเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จิตสำนึกด้านนี้การศึกษาไทยมุ่งมันปลูกฝังมานาน เกิดบ้าง ไม่เกิดบ้างไปตามสภาพการณ์ เป็นจิตสำนึกแบบคลาสสิกที่ทุกสังคมพยายามเหมือนกันที่จะสร้างให้เกิดขึ้นให้ได้ เช่น ความขยัน ความรับผิดชอบ ความมานะอดทน เป็นต้น เป็นจิตสำนึกที่ถูกปลูกฝังและมีมานานตามสภาพสังคมไทย

2. จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น (Others Oriented Consciousness) เป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของคนในกลุ่มชนหนึ่ง สังคมหนึ่ง เช่น ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี เป็นต้น เป็นจิตสำนึกที่คนไทยส่วนใหญ่ถูกหล่อหลอมมาจากพื้นฐานดั้งเดิมของวัฒนธรรมไทยอยู่แล้ว สร้างได้ไม่ยาก

3. จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคม หรือจิตสำนึกสาธารณะ (Social or Public Consciousness) เป็นจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน เป็นจิตสำนึกที่คนไทยยังไม่ค่อยมี และขาดกันอยู่มาก เพราะพื้นฐานความเป็นมาของสังคมไทย สมควรที่จะรีบพัฒนาขึ้นโดยเร็ว เช่น จิตสำนึกด้านเศรษฐกิจ จิตสำนึกด้านการเมือง จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกด้านสุขภาพ เป็นต้น

ชาย โพลิตา และคณะ (2540: 14-15) และการแบ่งองค์ประกอบของจิตสาธารณะจากงานวิจัยของลัดดาวัลย์ เกษมเนตร (2546: 2 – 3) ที่ศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้แบ่งองค์ประกอบของจิตสาธารณะเป็น 3 องค์ประกอบ 6 ตัวชี้วัด คือ

1. การหลีกเลี่ยงการใช้ หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียนที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม หมายถึง การกระทำของนักเรียนในการรักษาทรัพย์สินการดูแลรักษาความสะอาด การไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนเช่น โต๊ะเก้าอี้ กระดานดำ ชั้นวางหนังสือ ถึงขยะ ไม่กวาด เป็นต้น และสมบัตินอกห้องเรียน เช่น ห้องอาหารห้องสุขา ห้องปฏิบัติการต่างๆ ห้องสมุด สวนหย่อมในบริเวณโรงเรียน สนามเด็กเล่น เป็นต้น โดยวัดได้จาก 2 ตัวชี้วัดคือ

1.1 การดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน คือ เมื่อมีการใช้แล้ว มีการเก็บรักษา ใช้แล้วเก็บเข้าที่เดิม การไม่ทิ้งเศษขยะในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน การไม่ขีดเขียนหรือทำลายวัสดุและอุปกรณ์ในห้องเรียนและในโรงเรียน เพื่อให้ของส่วนรวมอยู่ในสภาพดี เช่น การใช้ไม้

กวาดแล้วเก็บเข้าที่เดิม การใช้หนังสือในห้องสมุดแล้วเก็บเข้าที่ การใช้อุปกรณ์กีฬาแล้วนำส่งคืน การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์แล้วปิดเครื่องและจัดเข้าที่เดิม

1.2 ลักษณะของการใช้ คือ การใช้ของส่วนรวมในโรงเรียนอย่างประหยัด ใช้อย่างทะนุถนอม ใช้อย่างระมัดระวัง เพื่อให้ของส่วนรวมมีความคงทนใช้ได้ยาวนาน เช่น การเปิดอ่านหนังสือเบาๆ การใช้แก้วน้ำรองน้ำดื่ม การปิดไฟและพัดลมก่อนออกจากห้อง การใช้แป้นเครื่องคอมพิวเตอร์เบาๆ

2. การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึง การมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่ตนสามารถทำได้ โดยวัดได้จาก 2 ตัวชี้วัด คือ

2.1 การปฏิบัติตามหน้าที่ ที่ถูกกำหนดในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวม ในโรงเรียน คือ การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการให้ดูแลรักษาสมบัติของโรงเรียน เช่น การทำหน้าที่เวรทำความสะอาดห้องเรียน การทำความสะอาดบริเวณโรงเรียนการดูแลห้องสมุด และการดูแลห้องปฏิบัติการอื่นๆที่ได้รับมอบหมาย

2.2 การอาสาปฏิบัติหน้าที่บางอย่างเพื่อส่วนรวมในโรงเรียน คือ การช่วยทำหน้าที่อื่นที่ไม่ใช่หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ เช่น การอาสาช่วยไปทิ้ง การอาสาช่วยเก็บสิ่งของ การอาสากวาดห้องเรียนหรือบริเวณโรงเรียน

3. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมในโรงเรียนที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มโดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึง การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม โดยวัดได้จาก 2 ตัวชี้วัด คือ

3.1 การไม่ยึดครองของส่วนรวมในโรงเรียนมาเป็นสมบัติของตนเองคือ การไม่นำสมบัติของโรงเรียนมาเก็บไว้ที่ตน เช่น การไม่นำสีของโรงเรียนไประบายภาพที่บ้านการไม่นำอุปกรณ์กีฬาไปเล่นที่บ้าน

3.2 การแบ่งปัน หรือการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวมในโรงเรียน คือ การแบ่งปันสิ่งของกับผู้อื่น การไม่แสดงอาการหึงหวงสมบัติของส่วนรวม เช่น การไม่นำหนังสือห้องสมุดมาเก็บไว้ที่ตนหลายๆ เล่ม การเปลี่ยนให้เพื่อนใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เมื่อตนใช้เสร็จ

เหตุย อัจปรุ (2544: 46) ได้ใช้องค์ประกอบของการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลปี 1 – 4 ในสถาบันการศึกษาพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาองค์ประกอบของการมีจิตสำนึกสาธารณะใน 6 ด้าน คือ

1. ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน บุคคลเกิดการรับรู้สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ว่าอยู่ในภาวะไม่ปกติ ซึ่งมีผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว ประเทศชาติ เป็นภาวะที่จำเป็นต้องแก้ปัญหาให้อยู่ภาวะปกติสุข

2. ด้านการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจาร์ณ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ได้แก่ สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ทำให้อยู่ในภาวะไม่ปกติ รวมถึงผลกระทบของปัญหาในด้านต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กัน

อย่างไร และร่วมกับการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น ถึงสภาพปัญหา แนวทางป้องกันและการแก้ไข

3. ด้านความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี ได้แก่ การรวมกลุ่มของบุคคลในสังคม มีความหลากหลายจึงจำเป็นต้องสร้างขึ้นบนฐานแห่งความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทร และสามัคคี

4. ด้านการรับรู้ และความสามารถในการผลักดัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง มั่นใจในความสามารถของตนในการที่จะช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ภาวะต่อรัฐัน ต้องการหาวิธี แนวทางและทรัพยากรในการแก้ปัญหา

5. ด้านการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาสังคม ได้แก่ การลงมือปฏิบัติ หรือร่วมมือในการแก้ไขปัญหา สังคม เศรษฐกิจ การเมือง เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยการริเริ่มของตนเองหรือเข้าร่วมในกลุ่มต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสังคม โดยการให้ทุนทรัพย์ ที่กระทำแล้วมีผลทำให้เกิดการผลักดัน และการเคลื่อนไหวในการพัฒนาสังคมตามความรู้ ความสามารถ

6. ด้านการมีเครือข่ายในการนำกิจกรรมทางสังคม ได้แก่ การประสานเพื่อดำเนินการตามแนวทางในการช่วยเหลือสังคม โดยการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม ช่วยเหลือสังคม และร่วมมือกับองค์กรของรัฐบาลและเอกชน ในการกระทำเพื่อช่วยเหลือสังคม

เจษฎา หนูรุ่ง (2551: 23) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจิตสาธารณะจะต้องพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การใช้ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนในการใช้ของส่วนรวม การรักษาทรัพย์สิน การดูแลรักษาความสะอาด การไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติในโรงเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ให้เกิดความชำรุดเสียหาย โดยแสดงออกดังนี้

1.1 ดูแลรักษาสิ่งของ เมื่อใช้แล้วมีการเก็บรักษาให้คงอยู่ในสภาพดี

1.2 ลักษณะของการใช้ใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัดและทะนุถนอม

2. การถือเป็นที่ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ โดยแสดงออก ดังนี้

2.1 ทำตามหน้าที่และเคารพกฎระเบียบที่กำหนด

2.2 รับผิดชอบต่อจะทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อส่วนรวม คอยสอดส่องดูแลสาธารณสมบัติของส่วนรวม

3. การเคารพสิทธิ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม การไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น โดยแสดงออกดังนี้

3.1 ไม่นำของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง

3.2 แบ่งปันและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม



เจษฎา หนูรุ่น (2551: 14) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบของจิตสาธารณะแบ่งได้ 2 ด้าน คือด้านที่เป็นพฤติกรรมซึ่งแสดงออกภายนอก ดังนี้

1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน ได้แก่ การช่วยเหลือผู้อื่นทำงานด้วยความเต็มใจ การอาสาทำงานให้ผู้อื่น ด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา โดยไม่หวังผลตอบแทน การแบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน และอื่น ๆ และช่วยแก้ปัญหา หรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น

2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน และชุมชน ได้แก่ การดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน และชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมกันสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น

กรรยา พรรณา (2553: 12) ได้แบ่งจิตสาธารณะออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการใช้ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของผู้เรียนในการใช้ของส่วนรวม การรักษาทรัพย์สิน การดูแลรักษาความสะอาด การไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ให้เกิดความซำรุดเสียหาย โดยแสดงออก ดังนี้

1.1 ดูแลรักษาสິงของ เมื่อใช้แล้วมีการเก็บรักษาให้คงอยู่ในสภาพดี

1.2 ลักษณะของการใช้ ใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัด และทะนุถนอม

2. ด้านการถือเป็นหน้าที่ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ โดยแสดงออก ดังนี้

2.1 ทำตามหน้าที่และเคารพกฎระเบียบที่กำหนด

2.2 รับผิดชอบต่อจะทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อส่วนรวม คอยสอดส่องดูแลสาธารณสมบัติของส่วนรวม

3. ด้านการเคารพสิทธิ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม การไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น โดยแสดงออก ดังนี้

3.1 ไม่นำของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง

3.2 แบ่งปันและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม

4. ด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการทำความดี ให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และสังคมส่วนรวมด้วยความจริงใจและเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน การเข้าไปช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังปัญญา กำลังทรัพย์ ตามความสามารถของตนเอง ซึ่งผลของการกระทำจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ ด้วยความบริสุทธิ์ใจโดยไม่หวังผลตอบแทน โดยแสดงออก ดังนี้

4.1 การกระทำบางสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมส่วนรวมด้วยความเต็มใจ

## 4.2 การเข้าช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังปัญญา และกำลังทรัพย์ตาม

ความสามารถของตน

นวรินทร์ ตาก้อนทอง (2557: 33-45) ได้กล่าวถึงการแสดงออกของพฤติกรรมจิตสาธารณะ มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 คือการหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม กำหนดตัวชีวิตจาก การดูแลรักษาของส่วนรวม ใช้ของส่วนรวมแล้วเก็บเข้าที่ และลักษณะการใช้ของส่วนรวม รู้จักใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัดและทะนุถนอม

องค์ประกอบที่ 2 คือการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ กำหนดตัวชีวิตจาก การทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อส่วนรวมและการรับอาสาที่จะทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม

องค์ประกอบที่ 3 คือ การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม กำหนดตัวชีวิตจาก การไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง และการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้สามารถใช้ของส่วนรวมนั้น

โกวิท พงษ์ภักดี (2553: 5) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบของจิตสาธารณะแบ่งได้ 2 ด้าน ดังนี้

### 1. จิตสาธารณะทางด้านความคิด คือ

1.1 ตระหนักรู้ถึงปัญหา ได้แก่ การแสดงวิสัยทัศน์ การวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ และรับรู้ความสามารถของตนในการผลักดัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

1.2 ความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ได้แก่ การมีความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทร และสามัคคี เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่น

### 2. จิตสาธารณะทางด้านพฤติกรรม คือ

2.1 ความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การทุ่มเทและอุทิศตน มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวม และทำประโยชน์ให้กับส่วนรวมได้โดยไม่เอาผลประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง

2.2 ด้านการลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม การเข้าร่วมเครือข่ายในการทำกิจกรรมทางสังคม

อดิพาน แสงคำ (2555: 14) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบของจิตสาธารณะแบ่งได้ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นพฤติกรรมซึ่งแสดงออกภายนอก ดังนี้

1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน ได้แก่ การช่วยเหลือผู้อื่นทำงานด้วยความเต็มใจ การอาสาทำงานให้ผู้อื่น ด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา โดยไม่หวังผลตอบแทน การแบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน และอื่น ๆ และช่วยแก้ปัญหา หรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น

2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน และชุมชน ได้แก่ การดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน และ

ชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมกันสร้างสิ่งที่ตั้งงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของจิตสาธารณะ มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความคิด เป็นความนึกคิดที่เกิดขึ้นภายในใจเกี่ยวกับการคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม การมีน้ำใจต่อผู้อื่น การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการดูแลสิ่งของที่เป็นสาธารณะที่ต้องใช้ร่วมกัน 2) ด้านความรู้สึก เป็นการรับรู้ในความรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติที่เป็นส่วนรวม มีความรู้สึกยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือและแบ่งปันแก่ผู้อื่น เกิดความรู้สึกภูมิใจเมื่อได้ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม 3) ด้านการกระทำ เป็นการแสดงออกถึงความเอาใจใส่เป็นธุระ มีจิตอาสาเสียสละทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ได้แก่ อาสาช่วยเหลือผู้อื่นในวิสัยที่เห็นว่าเหมาะสมและสามารถทำได้ คิดหาวิธีแก้ไขปัญหาในสิ่งที่เป็นประโยชน์ของส่วนรวม รู้จักแบ่งปันโดยการใช้ของส่วนรวมร่วมกัน และการไม่นำสิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นสาธารณะมาเป็นของตนเอง

#### 1.4 แนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะ

จิตสาธารณะเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกอบรมตั้งแต่วัยเด็ก และจะพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนถึงวัยรุ่น และจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จึงต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก คอยแนะนำส่งเสริมในสิ่งที่ถูกที่ควร คอยชี้แนะ และปลูกฝังจิตสาธารณะให้แก่เด็ก นอกจากนี้ เด็กยังต้องมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบตามธรรมชาติอันเกิดขึ้นได้เอง อีกทั้งเด็กยังมีการเรียนรู้ด้านวินัยจากวัฒนธรรม โดยอาศัยการสั่งสอน ฝึกฝน จากบุคคล สิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกฎธรรมชาติของการอยู่ร่วมกัน(สโรชา. 2548: 15)

ประเวศ วะสี และคณะ (2542: 12-13) ได้เสนอกิจกรรมการปลูกจิตสาธารณะ โดยใช้กลยุทธ์หลักของการสร้างประชาคม เนื่องจากประชาคมต้องขับเคลื่อนด้วยความร่วมมือร่วมใจเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายโดยอาศัยเทคนิคคือ

1. ความรัก เป็นความรักขั้นสูงของสังคมซึ่งมากกว่าความรักในความเป็นพรรคพวก เป็นความรักที่เอาชนะความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ เป็นความรักสากล เป็นมิตรภาพเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ทำให้เกิดความเข้มแข็งเป็นพลังทางสังคม ในที่นี้ได้แก่ความรักในธรรมชาติในแผ่นดิน ความรักต่อสังคม ต่อประเทศ รักในวัฒนธรรมชุมชน รักในค่านิยมความเป็นไทย รักต่อเพื่อนมนุษย์ ความรักต่อแผ่นดินจะสร้างความผูกพันในความเป็นสังคมไทยเป็นตัวปลูกจิตสำนึก

2. ความรู้ การเสริมความรู้เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความรัก ความรู้อย่างแท้จริงเกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากการกระทำ (Learning by doing) กลยุทธ์การปลูกจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมจึงต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดความซาบซึ้งและความตระหนักรู้เพื่อก่อให้เกิดความคำนึงถึงส่วนรวม

3. ความเป็นธรรมชาติ การดำเนินการเพื่อการพัฒนาของรัฐที่ไม่ประสบความสำเร็จส่วนหนึ่งมาจากการเร่งรัดที่จะให้ไปถึงเป้าหมายโดยเร็ว ด้วยมีเวลาและงบประมาณจำกัด แต่การสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนต้องอยู่บนพื้นฐานของการเติบโตแบบธรรมชาติเพื่อความเป็นอิสระและยั่งยืน

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ใช้หลักการของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญามาเป็นแนวทางในการพัฒนาจิตสาธารณะของเด็กและเยาวชน ดังต่อไปนี้

#### 1. การใช้บทบาทสมมติกับตัวแบบ

เป็นการทดลองให้เด็กได้สวมบทบาทผู้อื่นเพื่อให้รับรู้ถึงความรู้สึก และอารมณ์ในบทบาทของผู้อื่น และเปลี่ยนแปลงความคิดของตนเองได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นเทคนิคทางอารมณ์ภายใต้แนวคิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยเน้นที่กระบวนการทางปัญญาของบุคคลมาประยุกต์ใช้ในการเปลี่ยนแปลงการตอบสนองทางอารมณ์ และพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเทคนิคดังกล่าว มีแนวคิดพื้นฐานที่เห็นว่า ความเชื่อหรือความคิดที่ไม่มีเหตุผลของบุคคล เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม แต่เมื่อบุคคลเปลี่ยนความเชื่อ หรือความคิดได้อย่างมีเหตุผลจะเป็นผลให้บุคคลมีอารมณ์และพฤติกรรมที่เหมาะสมยิ่งขึ้น (ธรรมนันทิกา แจ้งสว่าง. 2547: 48-49)

#### 2. การใช้สถานการณ์จำลองผสมกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง

เป็นกระบวนการที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการเข้าร่วมสถานการณ์จำลองที่กำหนดขึ้น ซึ่งมีสภาพใกล้เคียงความเป็นจริงในชีวิต โดยเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างครูและเด็ก ให้เด็กมีส่วนร่วมแสดงบทบาท เสนอข้อคิดเห็น และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ พร้อมกับการใช้วิธีการ และเครื่องมือที่หลากหลายควบคู่กับการจัดสถานการณ์จำลอง เพื่อประเมินพฤติกรรมของเด็ก (อัญชลี ยิ่งรักพันธุ์. 2550: 60)

#### 3. การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

เป็นการใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา 3 ด้าน คือ ด้านการหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่ทำให้เกิดการชำรุดเสียหายต่อส่วนรวม ด้านการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแล และด้านการรักษาสิทธิในการรักษาของส่วนรวม กับนักเรียน โดยทำการแจกหนังสือให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มทดลอง จะได้อ่านหนังสือที่มีตัวแบบสัญลักษณ์ของการมีจิตสาธารณะ ส่วนกลุ่มควบคุมจะได้อ่านหนังสือที่ไม่มีตัวแบบสัญลักษณ์ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้อ่านหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ที่มีตัวแบบสัญลักษณ์ของการมีจิตสาธารณะ จะมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม (นันทวัฒน์ ชุนชี. 2546: 56)

#### 4. การเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูน

เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถใช้ปรับเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญา ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต (Observation Learning) โดยให้นักเรียนสังเกตตัวแบบที่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตสาธารณะผ่านภาพการ์ตูน โดยกำหนดให้มีสภาพการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในภาพ ทำให้ตัวแบบที่เป็นตัวการ์ตูนแสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตสาธารณะ เมื่อตัวแบบในภาพแสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตสาธารณะแล้วจะได้รับผลกรรมบางอย่างตามหลังพฤติกรรม และผล

กรรมหรือสิ่งที่เกิดตามหลังพฤติกรรมนั้นจะต้องเป็นตัวเสริมแรงหรือสิ่งที่เป็นตัวแบบพึงพอใจ เช่น คำชมจากครู หรือของรางวัลจากผู้ที่มีอิทธิพลต่อเด็ก เป็นต้น (สุคนทรส หุตะวัฒน์. 2550: 46)

#### 5. การใช้ชีวิตทัศนละครหุ่นเชิดเป็นตัวแบบ

เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ โดยใช้ตัวละครหุ่นเชิดเป็นตัวแบบในการให้ความรู้เกี่ยวกับจิตสาธารณะ เจตคติ ข้อควรปฏิบัติ และแสดงพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะให้เห็น และลงมือปฏิบัติด้วยตัวละครหุ่นเชิดแล้วผลที่ได้รับจากการแสดงพฤติกรรม จะเป็นการจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกลอยตามตัวแบบแล้วผู้ตามเกิดการเรียนรู้ และเรียนแบบพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะจากตัวแบบนั้น (บุญทัน ภูบาล. 2549: 71)

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะนั้นสามารถนำวิธีการที่หลากหลายมาใช้ในการพัฒนาได้ โดยทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของแบนดูรา ซึ่งโดยธรรมชาติของเด็กแล้วเด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวอยู่เสมอ พฤติกรรมของเด็กส่วนมากจะเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต หรือการเลียนแบบ ซึ่งตัวแบบอาจจะเป็นบุคคลหรือเป็นสัญลักษณ์ เช่น คำพูด เอกสาร วิชชุโทรทัศน์ ที่จะทำให้อุบัติการณ์ของเด็กสังเกตการกระทำของตัวแบบและทำพฤติกรรมตามตัวแบบ การมีตัวแบบจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้เร็วขึ้น เกิดการกระหายอยากเลียนแบบตัวแบบที่ตนเองนั้นชอบ และมีความพึงพอใจ

### 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยและฐานข้อมูลของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ พบว่ามีงานค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตสาธารณะผ่านรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย โดยผู้วิจัยได้นำเทคนิควิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการจัดโปรแกรมและกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนและเยาวชนให้มีจิตสาธารณะ ดังนี้

#### 1.5.1 งานวิจัยในประเทศ

ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง (2547: 48-49) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏสงขลา จำนวน จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 34 จำนวน 68 คน โดยสุ่มอย่างง่ายเลือกห้องเรียน 1 ห้องเป็นกลุ่มควบคุมและอีก 1 ห้องเป็นกลุ่มทดลอง ใช้เวลาในการทดลองทั้งหมด 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบ จำนวน 12 เรื่อง กับกลุ่มทดลอง และบทละครที่ไม่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะจำนวน 12 เรื่องกับกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บุญทัน ภูบาล (2549: 104-105) ได้ศึกษาเรื่องการใชีวิติตทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวอย่างเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องจิตสาธารณะ แบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ แบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการใช้ชีวิตทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยรวม ก่อนการใชีวิติตทัศน์ ระหว่างการใชีวิติตทัศน์และหลังการใชีวิติตทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวอย่างในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วงระยะเวลา 4 สัปดาห์

สุคนธรส หุตะวัฒน์ (2550: 51-53) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคการเสนอตัวอย่างผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจาที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนพิชญ์ชนก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 2 ห้องเรียน โดยจับฉลากเป็นกลุ่มนักเรียนทดลอง 1 ห้อง และเป็นนักเรียนกลุ่มควบคุม 1 ห้อง จำนวนห้องละ 36 คน การทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เวลาในการทดลองทั้งหมด 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้คือ โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวอย่างผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจา จำนวน 12 ภาพ สำหรับกลุ่มทดลองและภาพการ์ตูนที่ไม่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ จำนวน 12 ภาพสำหรับกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการพัฒนาจิตสาธารณะมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมการพัฒนาจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัญชลี ยี่รักพันธ์ (2550: 103-105) ได้ศึกษาผลของการใช้สถานการณ์จำลองผลานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริงเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชบพิศ จำนวน 40 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม ใช้เวลาในการทดลองจำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โปรแกรมการใชีวิติตทัศน์จำลองผลานกับเทคนิคการประเมินสภาพจริง แบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะ แบบบันทึกพฤติกรรมจิตสาธารณะ แฟ้มสะสมงาน และแบบทดสอบจิตสาธารณะ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการใช้เทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยแยกตามรายองค์ประกอบของจิตสาธารณะ 3 องค์ประกอบ ก่อนการทดลอง หลังทดลอง และหลังทดลอง 1 สัปดาห์ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิเชษฐ จันทนา (2553: 48) ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งขุนเพชรพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โดยคัดเลือกจากนักเรียนที่มีคะแนนจิตสาธารณะต่ำ จำนวน 30 คน แบ่งเป็น กลุ่มทดลอง 15 คน กลุ่มควบคุม 15 คน กลุ่มทดลองให้โปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อ

พัฒนาจิตสาธารณะ จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดจิตสาธารณะ และโปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เข้าร่วมโปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ มีคะแนนจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โกวิทย์ พงษ์ภักดี (2553: 60) ได้ศึกษาเรื่องการใช้โปรแกรมการฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดจิตสาธารณะ และโปรแกรมการฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะหลังการทดลองมีคะแนนจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนทดลองและมีคะแนนจิตสาธารณะสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุวัญ สุวรรณลิวงค์ (2552: 108) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเกมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน เข้าร่วมโปรแกรมจำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 55 นาที เครื่องมือที่ใช้คือ โปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญา แบบสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเกมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ แบบวัดการคิดตัดสินใจและการแก้ปัญหา แบบบันทึกประสบการณ์ที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโปรแกรม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเกมคอมพิวเตอร์ออนไลน์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และมีคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเกมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

นุสสรีย์ คันธิก (2553: 91-93) ได้ศึกษาผลของการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยให้นักเรียนทำแบบวัดจิตสาธารณะแล้วคัดเลือกห้องที่มีคะแนนจากแบบวัดจิตสาธารณะที่ไม่แตกต่างกัน แล้วสุ่มแบบเจาะจง ให้ห้องหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง และอีกห้องหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม นักเรียนกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรม 17 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อจิตสาธารณะ แบบวัดจิตสาธารณะ แบบบันทึกการรับรู้ของนักเรียนต่อโปรแกรมการพัฒนาหลังเสร็จสิ้นการทดลองแต่ละครั้ง แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโปรแกรมการพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนามีคะแนนจากแบบวัดจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการทดลองและกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองเห็นว่าการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาช่วยให้นักเรียนพัฒนาตนเองในด้านการไม่ทำให้สมบัติของส่วนรวมในโรงเรียนชำรุดเสียหาย การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นและถือเป็นเรื่องหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวม

ระเวียง ดอนศรีธา (2554: 80-81) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 42 คนและกลุ่มควบคุมจำนวน 38 คน กลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เป็นเวลา 4 สัปดาห์ กลุ่มควบคุมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดจิตสาธารณะ และกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ มีคะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อติฉาน แสงคำ (2555: 51-53) ได้ศึกษา ผลการจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิดทางพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนาคประสิทธิ์ อำเภอสามปราณจังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีคะแนนประเมินคุณลักษณะพึงประสงค์ของโรงเรียนและมีคะแนนพฤติกรรมจิตสาธารณะต่ำกว่า 3 ในการศึกษา 2555 ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับฉลาก จำนวน 60 คน และสุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะ และการจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิดทางพุทธศาสนาตามหลักภาวนา 4 ได้แก่ กายภาวนา สีลภาวนา จิตภาวนา ปัญญาภาวนา โดยใช้หลัก สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 เป็นประเด็นการพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระยะติดตามผลหลังการทดลอง 1 สัปดาห์ พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองยังคงมีพฤติกรรมจิตสาธารณะทั้งในภาพรวมและรายด้านทั้งสองด้านสูงกว่าก่อนการทดลอง

จินตนา พบบุญ (2556: 144-150) ได้ศึกษา ผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต่อการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากนักเรียนที่มีคะแนนการตอบแบบประเมินจิตสาธารณะตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมาจำนวน 6 คน ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจงและสมัครใจที่จะพัฒนาตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 4 ชนิด ได้แก่ กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ จำนวน 10 ครั้ง แบบประเมินจิตสาธารณะ แบบสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมจิตสาธารณะ แบบสังเกต 3 มิติ ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครูผู้ช่วยวิจัยและเพื่อนแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสรุปกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะสามารถพัฒนาให้นักเรียนได้ เพราะกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นสิ่งช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้และพัฒนาตนเองในด้านอื่น ๆ ให้มีประโยชน์ต่อไปได้



ณัฐนรี คล้ายสาคร (2556: 95) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 141 คน ทำแบบวัดจิตสาธารณะ แล้วคัดเลือกห้องโดยการสุ่มแบบกลุ่มจากห้องที่มีคะแนนจากแบบวัดจิตสาธารณะไม่แตกต่างกันมาก 2 ห้องเรียน แล้วสุ่มแบบกลุ่มให้ห้องหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง และอีกห้องหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม นักเรียนกลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรม 15 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือโปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะ แบบวัดจิตสาธารณะ แบบบันทึกการเรียนรู้อิงของนักเรียน เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมแต่ละครั้งทำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญา และต่อผู้วิจัย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบวัดจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบวัดจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสรุปนักเรียนเห็นว่าการเข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญา ช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาจิตสาธารณะด้านการอาสาให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังสติปัญญา โดยไม่หวังผลตอบแทน มีการดูแลรักษาสมบัติ สิ่งแวดล้อม มีความประสงค์และเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

สุนิสา คงทอง (2557: 95) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนพยาบาลทหารอากาศชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ กรมแพทย์ทหารอากาศ กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เป็นนักเรียนพยาบาลทหารอากาศชั้นปีที่ 1 ที่ได้คะแนนจากแบบวัดจิตสาธารณะน้อย จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน และกลุ่มควบคุม 15 คน เข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะ 12 ครั้ง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะ แบบวัดจิตสาธารณะ แบบบันทึกการเรียนรู้อิงแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบวัดจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบวัดจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

### 1.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Hamm (2008) (อ้างอิงจาก จินตนา พบบุญ.2556: 52) ได้ทำการวิจัยโดยการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาทักษะความสัมพันธ์ในหมู่วัยรุ่นตอนต้นที่โรงเรียนมิดเดิ้ล โดยที่ความสำคัญของการเข้าร่วมกลุ่มเพื่อจะเกิดโอกาสที่ดีในการทำงานกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อกลุ่มเกิดความไว้วางใจ การสร้างบรรทัดฐานในกลุ่ม ความรู้สึกที่มีคุณค่าและเกิดการรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกันมากขึ้นและยังพบว่า การเข้าร่วมกลุ่มทำให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งจะทำให้เข้าใจบุคคลที่อยู่รอบข้างมากขึ้นโดยลดความกลัว

Slaby and Guerra (1988) (อ้างอิงจาก นุสสรี คันธิก.2553: 41) ได้ทำการวิจัยโดยใช้กรอบแนวคิดของการพัฒนาการทางปัญญาสังคมโดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งเพศหญิง และเพศชาย จำนวน 120 คน ที่มีคดีเกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าว แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม และกลุ่มทดลองกลุ่มที่ 1 และ 2 โดยใช้โปรแกรมฝึกพัฒนาการทางปัญญาสังคม จำนวน 12 ครั้งในกลุ่มทดลอง ส่วนกลุ่มควบคุมให้ทำกิจกรรมปกติ ในโปรแกรมการทดลองนั้นจะเน้นที่การจัดการกระทำกับกระบวนการความคิด ความเชื่อ และมีการแก้ฝึกพฤติกรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหาทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองเพิ่มทักษะในการแก้ปัญหาทางสังคม ลดความเชื่อที่ยอมรับพฤติกรรมก้าวร้าว ลดพฤติกรรมก้าวร้าว ลดความหุนหันพลันแล่นและลดพฤติกรรมที่ไม่ยืดหยุ่นอื่น ๆ ลงได้ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ผู้ควบคุมเป็นผู้ประเมิน

Versi Merope (1995: 35-37) ได้ทำการวิจัยศึกษาผลของโปรแกรม school-based cognitive behavior modification ที่มีต่อ ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ ความสามารถทางสังคมและการปรับตัวในโรงเรียน ของนักเรียนมัธยม 2 กลุ่ม ที่ถูกระบุว่ามี ภาวะถูกรบกวนทางอารมณ์ (กลุ่ม 1 เป็นมีปัญหาทางอารมณ์ภายใน กลุ่ม 2 มีปัญหาทางอารมณ์ภายนอก) วิจัยออกแบบเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยให้เข้าร่วมโปรแกรมจำนวน 23 ครั้ง 1 ครั้งต่อ 2 สัปดาห์ และครั้งละ 42 นาที ผลพบว่า โปรแกรมดังกล่าว ส่งผลดีความสามารถทางสังคมและการปรับตัวในโรงเรียน แต่ไม่ส่งผลต่อทักษะการปฏิสัมพันธ์ทางระหว่างบุคคล และผลของโปรแกรมส่งผลดีต่อนักเรียนที่มีปัญหาทางอารมณ์ภายในมากกว่าที่มีปัญหาทางอารมณ์ภายนอก

Srijumnong Sirithorn; Sri-ampai Pissamai; และ Chano Jiraporn (2015: 46-48) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรม(หลักสูตร)จิตสาธารณะด้วยการศึกษาแนวคิดปัญญา และการศึกษาผลของการใช้โปรแกรมในการเพิ่มจิตสาธารณะ วิจัยนี้แบ่งเป็นสามระยะ คือ ระยะแรกหาข้อมูลและปัญหาเพื่อนำไปใช้พัฒนาโปรแกรม , ระยะสองพัฒนาโปรแกรม และระยะที่สุดท้ายคือประเมินการใช้โปรแกรม ใช้กลุ่มตัวอย่าง 26 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรมนี้มีจิตสาธารณะต่อครอบครัว โรงเรียน และสังคม สูงขึ้น จากการวัดสี่ครั้ง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Lotfi Salahadin; และคนอื่น ๆ (2011: 16-18) ได้ทำการวิจัยเพื่อสำรวจผลของการทำบำบัดด้วยโปรแกรมปรับพฤติกรรมทางปัญญา ใช้วิธีวิจัยโดยการทดลองแบบ pre-test post-test control group กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนจำนวน 20 คน เลือกโดยแบบแบ่งกลุ่ม (cluster sampling) จากนักเรียนที่ทำแบบทดสอบ Test Anxiety Inventory แล้วแบ่งนักเรียน 20 คน เป็นกลุ่มทดลองและควบคุมอย่างละเท่าๆกัน กลุ่มทดลองได้รับการปรับพฤติกรรมทางปัญญา จำนวน 8 ครั้ง ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้เข้ารับการปรับพฤติกรรมทางปัญญา เมื่อวัดผลหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนจาก Test Anxiety Inventory ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Boettcher Johanna; และคนอื่น ๆ (2014: 33-34) ได้ทำวิจัยการทดลองวิธีรักษาอาการกลัวสังคม (Social anxiety disorder) แบบใหม่ๆ โดยการผสมเทคนิค internet-based cognitive-behavioral therapy(ICBT) และ cognitive bias modification(CBM) เข้าด้วยกัน ซึ่งทั้งสองวิธีเป็น

เทคนิคการปรับพฤติกรรมด้วยวิธีทางปัญญา การทดลองนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง 128 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองได้รับเทคนิคการรักษาแบบ ICBT และ CBM ส่วนกลุ่มควบคุม ได้รับเทคนิค ICBT อย่างเดียว การทดลองมีการเก็บข้อมูลด้วยหลายเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม social anxiety 3 แบบสอบถาม และแบบรายงานตนเองเกี่ยวกับ depress และ quality of life โดยผลของทุกเครื่องมือจะถูกเก็บได้ เปรียบเทียบกับผลที่จะเก็บทีหลัง คือ เก็บหลังจากทำการทดลองผ่านไป 2 สัปดาห์ และหลังทำการทดลองผ่านไป 4 เดือน ผลวิจัยพบว่า การรวมเทคนิครักษาทั้งสอง ไม่ได้ส่งผลต่ออาการกลัวสังคม แต่การเพิ่มชั่วโมงการฝึกทักษะความสนใจ (attention-training) เข้าไปในเทคนิค ICBT สามารถช่วยเพิ่มจำนวนคนที่ดีขึ้นจากโปรแกรมนี้ได้

Shubina Ivanna (2016: 25-26) ได้ทำการวิจัยเพื่อต้องการหาว่าปัจจัยอะไรที่เพิ่มความเสี่ยงต่อการเป็นโรค behavioral disorder (BD) และหารูปแบบหรือวิธีใดที่ใช้ในการรักษาโรคนี้ รวมทั้งศึกษาว่าวิธีการทำจิตบำบัดแบบปรับพฤติกรรมทางปัญญา(CBT) มีผลต่อการรักษาโรคได้ดีแค่ไหนวิธีที่ใช้ในการวิจัยคือ การทบทวนเอกสารและวรรณกรรม และการวิเคราะห์งานวิจัย ทั้งรูปแบบการรักษาและทฤษฎีต่างๆ รวมถึงของ APA ด้วย ผลการศึกษาพบว่า การให้การรักษาแบบจิตบำบัดแบบปรับพฤติกรรมทางปัญญา(CBT)มีศักยภาพในการรักษาสูงต่อการรักษาปัญหาพฤติกรรมแบบชอบทำอันตราย ก้าวร้าว และต่อต้าน สรุปผลคือ งานวิจัยในอนาคตที่เกี่ยวกับการรักษาโรค behavioral disorders ควรสนใจการศึกษาที่การรักษาแบบหลายวิธี ผลของการรักษาแบบรายบุคคล การระบุและจัดการกระบวนการกลุ่ม สรุปคือการรักษาแบบ CBTเป็นวิธีที่ดีต่อโรค behavior disorders แต่ก็ต้องการอาศัยการวิจัยในอนาคตที่รอบด้านมากขึ้น เพื่อยืนยันการใช้ได้ในทางคลินิก

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะ พบว่า มีกระบวนการและเทคนิควิธีในการพัฒนาที่หลากหลาย ทั้งการเสนอตัวแบบ เทคนิคกระบวนการกลุ่ม เทคนิคการแก้ปัญหา ซึ่งเทคนิคต่าง ๆ เหล่านี้สามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่เป็นสาธารณะ มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ทั้งนี้เพื่อเป็นรากฐานที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคมต่อไป

## 2. ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา

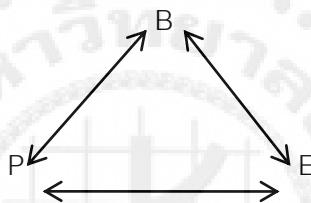
### 2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognitive Learning Theory)

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2556: 48-49) อธิบายถึง แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ แบนดูรา ว่าการเรียนรู้นั้นไม่จำเป็นที่จะต้องพิจารณาในแง่ของการแสดงออก หากแต่ว่าการได้มาซึ่งความรู้ใหม่ ๆ ถือว่าการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นแล้วแม้ว่าจะยังไม่แสดงออกก็ตาม ดังนั้นการเรียนรู้ของแบนดูรานี้เน้นที่จะเน้นที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายใน โดยไม่จำเป็นต้องมีการแสดงออก และ

แน่นอนการแสดงออกของพฤติกรรมก็จะสะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้ ตามแนวคิดพื้นฐานของ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของแบนดูรา นั้น เชื่อว่า พฤติกรรมของคนเรานั้น ไม่ได้เกิดขึ้น และเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากสภาพแวดล้อมเพียงอย่างเดียว หากแต่ว่าจะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคล ร่วมด้วย และการร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลนั้นจะต้องร่วมกันในลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกันกับ ปัจจัยทางด้านพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม

สรวงศ์ โค้วตระกูล (2556: 238-239) ได้อธิบายถึงความคิดพื้นฐานของทฤษฎีการ เรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ดังนี้

1. แบนดูรา ได้ให้ความสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ของอินทรีย์และสิ่งแวดล้อม และถือ ว่าการเรียนรู้ก็เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม โดยผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมี อิทธิพลต่อกันและกัน แบนดูราได้ถือว่าทั้งบุคคลที่ต้องการจะเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมเป็นสาเหตุของ พฤติกรรมและได้อธิบายการปฏิสัมพันธ์ ดังนี้



B = พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคล

P = บุคคล (ตัวแปรที่เกิดจากผู้เรียน เช่น ความคาดหวังของผู้เรียน)

E = สิ่งแวดล้อม

ภาพประกอบ 2 แสดงปฏิสัมพันธ์ของอินทรีย์และสิ่งแวดล้อม

ที่มา: สรวงศ์ โค้วตระกูล .2556

2. แบนดูราได้ให้ความสำคัญแตกต่างของการเรียนรู้ (Learning) และการกระทำ (performance) ถือว่าความแตกต่างนี้สำคัญมาก เพราะคนอาจจะเรียนรู้อะไรหลายอย่างแต่ไม่ กระทำ แบนดูราได้สรุปว่าพฤติกรรมของมนุษย์อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท

2.1 พฤติกรรมสนองตอบที่เกิดจากการเรียนรู้ ผู้ซึ่งแสดงออกหรือกระทำ สม่ำเสมอ

2.2 พฤติกรรมที่เรียนรู้แต่ไม่เคยแสดงออกหรือกระทำ

2.3 พฤติกรรมที่ไม่เคยแสดงออกทางการกระทำ เพราะไม่เคยเรียนรู้จริง ๆ

3. แบนดูราไม่เชื่อว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะคงตัวอยู่เสมอ ทั้งนี้เป็นเพราะสิ่งแวดล้อม เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และทั้งสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน เช่น เด็กที่มี

พฤติกรรมก้าวร้าวก็คาดหวังว่าผู้อื่นจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อตนด้วย ความคาดหวังนี้ก็ส่งเสริมให้เด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว และผลพวงก็คือว่า เด็กอื่น (แม้ว่าจะไม่ก้าวร้าว) ก็จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองแบบก้าวร้าวด้วย และเป็นเหตุให้เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวยิ่งแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการย้ำความคาดหวังของตน แบบดูราสรุปว่า “เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว จะสร้างบรรยากาศก้าวร้าวรอบ ๆ ตัว จึงทำให้เด็กอื่นที่มีพฤติกรรมอ่อนโยนไม่ก้าวร้าวแสดงพฤติกรรมตอบสนองก้าวร้าว เพราะเป็นการแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งแวดล้อมที่ก้าวร้าว”(Lee Christina.1984: 44-47)

### การเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning)

แบบดูรา (สมโภชน์ เอี่ยมสุภามาชิต. 2556: 50) มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเรานั้นเกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งจะแตกต่างจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ต้องอาศัยการลองผิดลองถูก เพราะนอกจากจะสูญเสียเวลาแล้ว ยังอาจมีอันตรายได้ในบางพฤติกรรม ในการเรียนรู้โดยการผ่านตัวแบบนั้น ตัวแบบเพียงคนเดียวสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิด และการแสดงออกได้พร้อม ๆ กัน และเนื่องจากคนเรานั้นใช้ชีวิตในแต่ละวันในสภาพแวดล้อมที่แคบ ๆ ดังนั้นการรับรู้เกี่ยวกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ของสังคมจึงผ่านมาจากประสบการณ์ของผู้อื่น โดยการได้ยินและได้เห็นโดยไม่มีประสบการณ์ตรงมาเกี่ยวข้อง คนส่วนมากรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของสังคมโดยการผ่านทางสื่อแทบทั้งสิ้น

Fischer , Gochros; — & Ross (สมโภชน์ เอี่ยมสุภามาชิต. 2556: 51; อ้างอิงจาก Fischer , Gochros; & Ross .1975) ได้สรุปหน้าที่ของตัวแบบออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกันคือ

1. **ทำหน้าที่สร้างพฤติกรรมใหม่** ในกรณีนี้เป็นการที่ผู้สังเกตตัวแบบนั้นยังไม่เคยได้เรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวมาก่อนเลยในอดีต เช่น พฤติกรรมการพูดของเด็ก หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับทักษะในการช่วยตนเอง

2. **ทำหน้าที่เสริมพฤติกรรมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น** เป็นกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบเคยเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวมาบ้างแล้วในอดีต ตัวแบบก็จะทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้ที่เคยเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวพยายามพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น เช่น การดูนักเทนนิสมือหนึ่งของโลกแข่งขัน อาจจะเป็นแรงจูงใจให้อยากทำให้ดีเหมือนกับนักเทนนิสมือหนึ่งของโลกบ้าง จึงทำการจดจำวิธีการตีของนักเทนนิสคนนี้ แล้วนำมาพัฒนาทักษะการตีเทนนิสของตนให้ดียิ่งขึ้น

3. **ทำหน้าที่ยับยั้งการเกิดของพฤติกรรม** ในกรณีที่ผู้สังเกตมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือยังไม่เคยมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มาก่อน ตัวแบบนั้นก็จะช่วยทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นลดลงหรือไม่เกิดขึ้น เช่น การเห็นคนข้ามถนนตรงบริเวณที่ไม่ใช่ทางม้าลาย หรือสะพานลอย แล้วถูกรถชนตายก็จะทำให้เกิดการยับยั้งไม่ให้บุคคลที่สังเกตดังกล่าวทำตาม

**ตัวแบบนั้นแบ่งออกได้ 2 ประเภทด้วยกัน คือ**

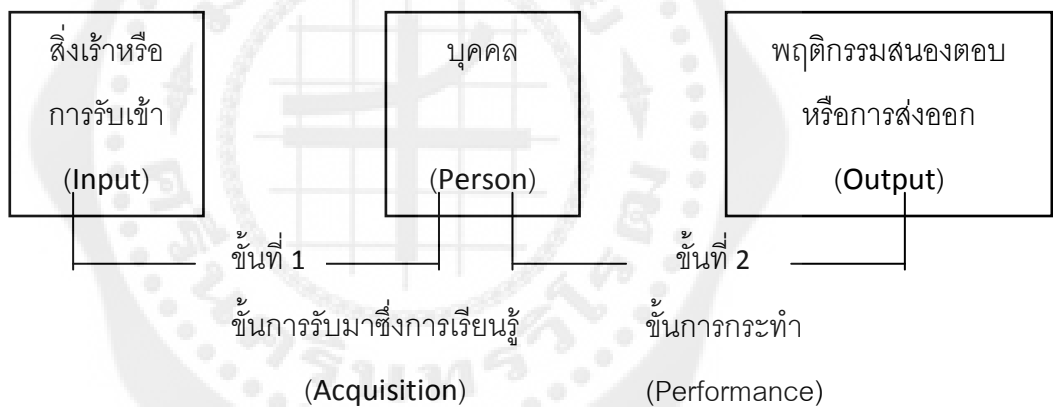
**1. ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง ๆ (Live Model)** คือตัวแบบที่บุคคลได้มีโอกาสสังเกตและปฏิบัติสัมพันธ์โดยตรง

**2. ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model)** เป็นตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยู โทรทัศน์ การ์ตูน หรือหนังสือนวนิยาย เป็นต้น

**2.1 ชั้นของการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือเลียนแบบ**

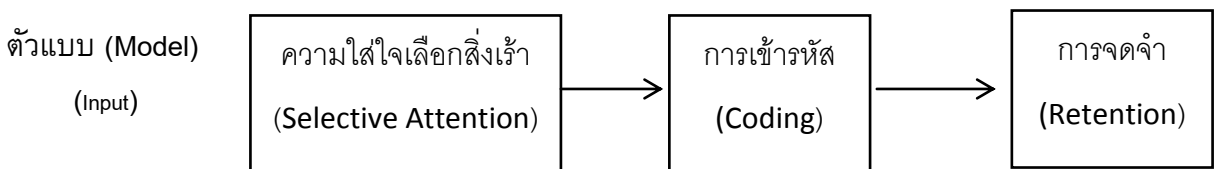
การเรียนรู้ทางสังคมด้วยการรู้คิดจากการเลียนแบบ มี 2 ชั้น คือ ชั้นแรกเป็นชั้นการได้รับมาซึ่งการเรียนรู้ (Acquisition) ทำให้สามารถแสดงพฤติกรรมได้ ชั้นที่ 2 เรียกว่าชั้นการกระทำ (Performance) ซึ่งอาจจะกระทำหรือไม่กระทำก็ได้ การแบ่งชั้นของการเรียนรู้แบบนี้ทำให้ทฤษฎีการเรียนรู้ของแบบดูแตกต่างจากทฤษฎีพฤติกรรมนิยมชนิดอื่น ๆ การเรียนรู้ที่แบ่งออกเป็น 2 ชั้น ดังแผนผังต่อไปนี้

**แผนผังที่ 1** ชั้นของการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ



ขั้นการรับมาซึ่งการเรียนรู้ ประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญเป็นลำดับ 3 ลำดับ ดังแสดงในแผนผังที่ 2

**แผนผังที่ 2** ส่วนประกอบของการเรียนรู้ขั้นการรับมาซึ่งการเรียนรู้



ภาพประกอบ 3 แสดงชั้นของการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ

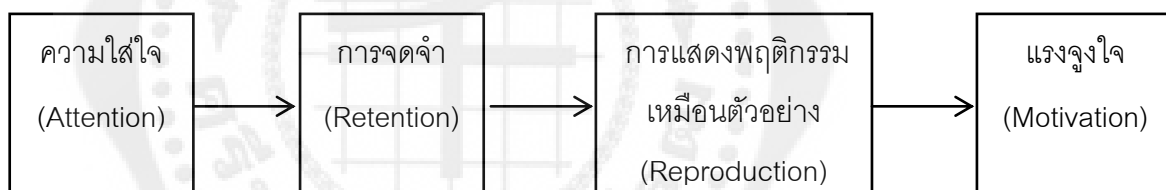
จากแผนผังจะเห็นว่า ส่วนประกอบทั้ง 3 อย่างของการรับมาซึ่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางพุทธิปัญญา (Cognitive processes) (Brian Clegg; และ Paul Birch. 2552: 23-24) ความใส่ใจที่เลือกสิ่งเร้ามีบทบาทสำคัญในการเลือกตัวแบบ สำหรับขั้นการกระทำ (Performance) นั้นขึ้นอยู่กับผู้เรียน เช่น ความสามารถทางด้านร่างกาย ทักษะต่าง ๆ รวมทั้งความคาดหวังที่จะได้รับแรงเสริมซึ่งเป็นแรงจูงใจ

## 2.2 กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ

แบนดูรา (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2556: 240-242; อ้างอิงจาก Bandura.1977) ได้อธิบายกระบวนการที่สำคัญในการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเรียนรู้โดยตัวแบบว่ามีทั้งหมด 4 อย่างคือ

1. กระบวนการความใส่ใจ (Attention)
2. กระบวนการการจดจำ (Retention)
3. กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวอย่าง (Reproduction)
4. กระบวนการการจูงใจ (Motivation)

### แผนผังที่ 3 กระบวนการการเรียนรู้โดยการสังเกต



ภาพประกอบ 4 แสดงกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต

ที่มา: Bandura, 1977, p.23

#### 1. กระบวนการความใส่ใจ (Attention)

ความใส่ใจของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญมาก ถ้าผู้เรียนไม่มีความใส่ใจในการเรียนรู้ โดยการสังเกต

หรือการเลียนแบบก็จะไม่เกิดขึ้น ดังนั้นการเรียนรู้แบบนี้ความใส่ใจ จึงเป็นสิ่งแรกๆ ที่ผู้เรียนจะต้องมี แบนดูรากล่าวไว้ว่า ผู้เรียนจะต้องรับรู้ส่วนประกอบที่สำคัญของพฤติกรรมของผู้ที่เป็นตัวแบบ องค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อความใส่ใจของผู้เรียนมีหลายอย่าง เช่น เป็นผู้ที่มีเกียรติสูง (High Status) มีความสามารถสูง (High Competence) หน้าตาดี รวมทั้งการแต่งตัว การมีอำนาจที่จะให้รางวัลหรือลงโทษ

## 2. กระบวนการการจดจำ (Retention Process)

แบนดูรา อธิบายว่า การที่ผู้เรียนหรือผู้สังเกตสามารถที่จะเลียนแบบหรือแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบได้ก็เป็นเพราะผู้เรียนบันทึกสิ่งที่ตนสังเกตจากตัวแบบไว้ในความจำระยะยาว แบนดูราพบว่าผู้สังเกตที่สามารถอธิบายพฤติกรรม หรือการกระทำของตัวแบบด้วยคำพูด หรือสามารถมีภาพพจน์สิ่งที่ตนสังเกตไว้ในใจจะเป็นผู้ที่สามารถจดจำสิ่งที่เรียนรู้โดยการสังเกตได้ดีกว่าผู้ที่เพียงแต่ดูเฉย ๆ หรือทำงานอื่นในขณะที่ดูตัวแบบไปด้วย สรุปแล้วผู้สังเกตที่สามารถระลึกถึงสิ่งที่สังเกตเป็นภาพพจน์ในใจ (Visual Imagery) และสามารถเข้ารหัสด้วยคำพูดหรือถ้อยคำ (Verbal Coding) จะเป็นผู้ที่สามารถแสดงพฤติกรรมเลียนแบบจากตัวแบบได้แม้ว่าเวลาจะผ่านไปนาน ๆ และนอกจากนี้ถ้าผู้สังเกตหรือผู้เรียนมีโอกาสที่จะได้เห็นตัวแบบแสดงสิ่งที่จะต้องเรียนซ้ำก็จะเป็นการช่วยความจำให้ดียิ่งขึ้น

## 3. กระบวนการการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวอย่าง (Reproduction Process)

กระบวนการการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบเป็นกระบวนการที่ผู้เรียน แปลสภาพ (Transform) ภาพพจน์ (Visual Image) หรือสิ่งที่จำไว้เป็นการเข้ารหัสเป็นถ้อยคำ (Verbal Coding) ในที่สุดแสดงออกมาเป็นการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ ปัจจัยที่สำคัญของกระบวนการนี้คือ ความพร้อมทางด้านร่างกายและทักษะที่จำเป็นจะต้องใช้ในการเลียนแบบของผู้เรียน ถ้าหากผู้เรียนไม่มีความพร้อมก็จะไม่สามารถที่จะแสดงพฤติกรรมเลียนแบบได้ แบนดูรา กล่าวว่า การเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบไม่ใช่เป็นพฤติกรรมที่ลอกแบบอย่างตรงไปตรงมา การเรียนรู้โดยการสังเกตประกอบด้วย กระบวนการทางพุทธิปัญญา (Cognitive Process) และความพร้อมทางด้านร่างกายของผู้เรียน (Larson James D. 1992: 41-42) ฉะนั้นในขั้นการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ (Reproduction) ของแต่ละบุคคลจึงแตกต่างกันไปผู้เรียนบางคนก็อาจจะทำได้ดีกว่าตัวแบบที่ตนสังเกตหรือบางคนก็สามารถเลียนแบบได้เหมือนมาก บางคนก็อาจจะทำได้ไม่เหมือนกับตัวแบบเพียงแต่คล้ายคลึงกับตัวแบบ มีบางส่วนเหมือนบางส่วนไม่เหมือนกับตัวแบบ และผู้เรียนบางคนจะไม่สามารถแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ (Lotfi Salahadin; และคนอื่น ๆ. 2011: 28-30) ฉะนั้นแบนดูราจึงให้คำแนะนำแก่ผู้ที่มีหน้าที่เป็นตัวแบบ เช่น ผู้ปกครองหรือครูควรใช้ผลย้อนกลับที่ตรงตรวจสอบแก้ไข เพราะจะเป็นการช่วยเหลือให้ผู้เรียนหรือผู้สังเกตมีโอกาสทบทวนในใจว่าการแสดงพฤติกรรมของตัวแบบมีอะไรบ้างและพยายามแก้ไขให้ถูกต้อง

## 4. กระบวนการการจูงใจ (Motivation Process)

แบนดูรา อธิบายว่า แรงจูงใจของผู้เรียนที่จะแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบที่ตนสังเกตเนื่องมาจากความคาดหวังว่า การเลียนแบบจะนำประโยชน์มาให้ เช่น การได้รับแรงเสริมหรือรางวัล หรืออาจจะนำประโยชน์บางสิ่งบางอย่างมาให้ รวมทั้งการคิดว่าการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบจะทำให้ตนหลีกเลี่ยงปัญหาได้ ในห้องเรียนเวลาครูให้รางวัลหรือลงโทษพฤติกรรมของนักเรียนคนใดคนหนึ่งนักเรียนทั้งห้องก็จะเรียนรู้โดยการสังเกตและเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมหรือไม่แสดงพฤติกรรม เวลานั้นนักเรียนแสดงความประพฤติดี เช่น นักเรียนคนหนึ่งทำการบ้าน



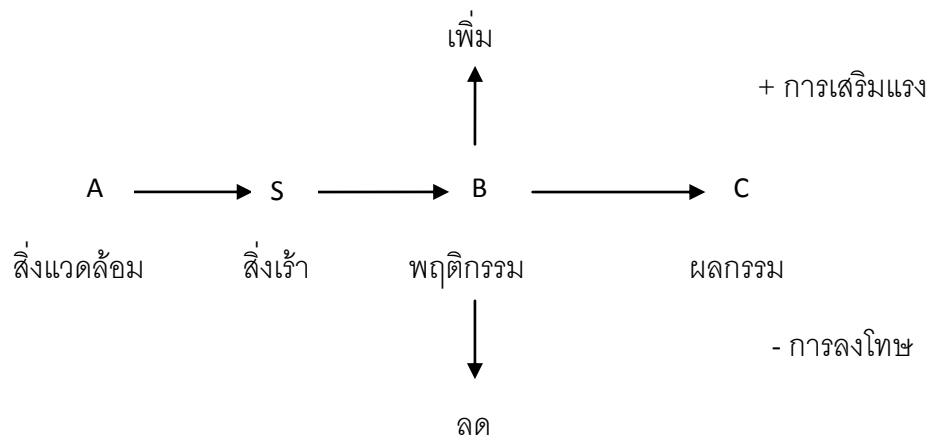
เรียนร้อยถูกต้องแล้วได้รับรางวัลชมเชยจากครูหรือให้สิทธิพิเศษก็จะเป็นตัวแบบให้แก่นักเรียนคนอื่น ๆ พยายามทำการบ้านมาส่งครูให้เรียนร้อย เพราะมีความคาดหวังว่าจะได้รับแรงเสริมหรือรางวัลบ้าง ในทางตรงข้าม ถ้านักเรียนคนหนึ่งถูกทำโทษเนื่องจากเอาของมารับประทานในห้องเรียน ก็จะเป็นตัวแบบของพฤติกรรมที่นักเรียนทั้งชั้นจะไม่ปฏิบัติตาม

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การเรียนรู้ทางสังคม(Social Learning Theory) มีแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้ผ่านตัวแบบมีประสิทธิภาพมากกว่าการเรียนรู้ด้วยตนเอง และให้ความสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ของอินทรีย์และสิ่งแวดล้อม และถือว่าการเรียนรู้ก็เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม(McLeod Saul A. 2011: 36-37) โดยผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ซึ่งตัวแบบนั้น ก็เป็นได้ทั้งแบบที่เป็นบุคคลจริง ๆ และที่เป็นสัญลักษณ์ สามารถนำมาใช้เป็นตัวแบบในการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะให้กับเด็กและเยาวชนได้

## 2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant conditioning theory)

เบอร์ฮัส เอฟ สกินเนอร์ (Burhus F. Skinner:1904-1990) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้ทำการทดลองทฤษฎีการเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant conditioning) สกินเนอร์ได้เห็นว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งหลายของมนุษย์นั้นเกิดจากการที่ร่างกายเป็นตัวสั่งให้แสดงการกระทำเพื่อตอบสนองสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ทั้งหลาย(Mischel W. 1965: 42-43) และสกินเนอร์มีความคิดเห็นสอดคล้องกับแนวคิดของธอร์นไดร์ (Thorndike) ที่ว่าการเสริมแรง เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ สกินเนอร์ได้กล่าวว่า พฤติกรรมใด ๆ ก็ตามถ้าได้รับการเสริมแรงพฤติกรรมนั้นจะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นซ้ำอีก ส่วนพฤติกรรมใดที่ไม่ได้รับการเสริมแรง พฤติกรรมนั้นจะมีแนวโน้มที่จะค่อย ๆ เลือนไปจนกระทั่งหายไปในที่สุด ด้วยเหตุนี้การเสริมแรงจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้พฤติกรรมตอบสนองสิ่งเร้าเกิดขึ้นบ่อยครั้งจนกลายเป็นความเคยชินในที่สุด (เดิมศักดิ์ คทวณิช. 2546: 179)

Skinner สนใจผลกรรม 2 ประเภท ซึ่งได้แก่ ผลกรรมที่เป็นตัวเสริมแรง (reinforcer)ซึ่งมีผลทำให้พฤติกรรมที่บุคคลกระทำอยู่นั้น เพิ่มมากขึ้น และผลกรรมที่เป็นตัวลงโทษ (punisher) ซึ่งจะมีผลทำให้พฤติกรรมที่บุคคลกระทำอยู่นั้นลดน้อยลงหรือไม่เกิดขึ้นอีกเลย จากแนวคิดของ สกินเนอร์สามารถแสดงเป็นแผนภาพดังนี้



ภาพประกอบ 5 แสดงแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ

ที่มา: Skinner.1990

จากแผนภาพ แสดงว่าในสิ่งแวดล้อมมีสิ่งเร้าที่บุคคลแสดงพฤติกรรม หรือการกระทำแล้วจะมีผลกรรมหรือผลของการกระทำเกิดขึ้น ผลกรรมที่เกิดขึ้น ถ้าเป็นผลกรรมที่ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ หรือเป็นผลกรรมทางบวก บุคคลมีแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมดังกล่าวเพิ่มขึ้น แต่หากผลกรรมที่เกิดขึ้นทำให้บุคคลเกิดความไม่พึงพอใจ หรือเป็นผลกรรมทางลบ บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ลดลง แสดงให้เห็นว่าผลกรรมหรือผลที่เกิดจากการกระทำของบุคคล มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล อีกทั้งทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนเอง การทำให้เกิด หรือไม่ให้เกิดปรากฏการณ์หนึ่งตามต้องการ ดังนั้น ผลกรรมในอดีตจนถึงปัจจุบันจึงเป็นตัวควบคุมการเกิดพฤติกรรมในอนาคต โดยผลกรรมทางบวกเป็นการเพิ่มความถี่ของการเกิดพฤติกรรม ส่วนผลกรรมทางลบเป็นการลดความถี่ของการเกิดพฤติกรรม (นภาพร ปรีชามารถ. 2545:18)

**หลักการพื้นฐานของการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ**

ผลกรรม : ตัวเสริมแรงและตัวลงโทษ (Consequence : Reinforcers and Punishers)

หลักการที่สำคัญของการเรียนรู้แบบการกระทำ คือพฤติกรรมของบุคคลจะเกี่ยวข้อง กับผลที่เกิดจากการกระทำหรือผลกรรม และผลกรรมนี้จะมีอิทธิพล หรือเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม กล่าวคือพฤติกรรมใดก็ตามเมื่อแสดงออกไปแล้วได้รับผลกรรมที่พึงพอใจ (pleasant consequences) พฤติกรรมนั้นจะมีแนวโน้มที่จะแสดงเพิ่มขึ้นในอนาคต ตรงกันข้ามพฤติกรรมใดที่บุคคลแสดงออกไปแล้วได้รับผลกรรมที่ไม่พึงพอใจ (unpleasant consequences) พฤติกรรมนั้นมีแนวโน้มที่จะแสดงออกน้อยหรือไม่แสดงออกอีกในอนาคต

ผลกรรมที่พึงพอใจ เรียกว่า ตัวเสริมแรง ส่วนผลกรรมที่ไม่พึงพอใจ เรียกว่า ตัวลงโทษ  
ตัวเสริมแรง (Reinforcers) หมายถึง ผลกรรมใด ๆ ที่ทำให้พฤติกรรมมีความถี่เพิ่มขึ้น ตัว  
เสริมแรง สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ ตัวเสริมแรงปฐมภูมิ (Primary Reinforcers) และตัว  
เสริมแรงทุติยภูมิ (Secondary Reinforcers)

**ตัวเสริมแรงปฐมภูมิ (Primary Reinforcers)** หมายถึง ตัวเสริมแรงที่มีคุณสมบัติในการ  
เสริมแรงได้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นสิ่งที่สามารถสนองความต้องการทาง  
ชีวภาพของบุคคล เช่น อาหาร น้ำ ความปลอดภัย ความอบอุ่น เป็นต้น

**ตัวเสริมแรงทุติยภูมิ (Secondary Reinforcers)** หมายถึง ตัวเสริมแรงที่ต้องผ่าน  
กระบวนการเรียนรู้ โดยการนำไปสัมพันธ์กับตัวเสริมแรงปฐมภูมิ หรือตัวเสริมแรงอื่น ๆ ที่มี  
คุณสมบัติเป็นตัวเสริมแรงอยู่แล้ว เช่น เงินจะไม่มีค่าสำหรับเด็ก ๆ จนกว่าเด็กจะเรียนรู้ว่าสามารถ  
นำเงินไปใช้ซื้อสิ่งของต่าง ๆ ได้ เช่น อาหาร เสื้อผ้า หรือแม้กระทั่งการได้รับการยอมรับในสังคม

#### **ตัวเสริมแรงทางบวกและตัวเสริมแรงทางลบ (Positive and Negative Reinforcers)**

**ตัวเสริมแรงทางบวก** หมายถึง สิ่งเร้าชนิดใดชนิดหนึ่งที่บุคคลได้รับหลังจากแสดง  
พฤติกรรมแล้วมีผลทำให้ผู้รับเกิดความพึงพอใจ และทำให้อัตราการตอบสนองเปลี่ยนไปในลักษณะ  
เข้มข้นขึ้น เช่น อาหาร คำชมเชย คะแนน เป็นต้น

**ตัวเสริมแรงทางลบ** หมายถึง สิ่งเร้าชนิดใดชนิดหนึ่งที่บุคคลไม่พึงพอใจ ซึ่งเมื่อตัด  
ออกไปจากสถานการณ์นั้นแล้ว จะมีผลทำให้อัตราการตอบสนองเปลี่ยนไปในลักษณะที่เข้มข้นขึ้น  
เช่น เสียงดัง แสงสว่างจ้า คำตำหนิ อากาศร้อนหรือเย็นเกินไป

ข้อสังเกต การลงโทษกับตัวเสริมแรงทางลบไม่ใช่สิ่งเดียวกัน เพราะตัวเสริมแรงทางลบหาก  
นำออกไปหรือตัดออกไปจากสถานการณ์นั้นแล้ว จะมีผลทำให้อัตราการตอบสนองเปลี่ยนไปใน  
ลักษณะที่เข้มข้นขึ้น ส่วนการลงโทษมีผลทำให้อัตราการตอบสนองเปลี่ยนไปในทิศทางที่ลดน้อยลง

การเสริมแรง ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจิตสาธารณะนั้น อาจใช้ตัวเสริมแรง  
ได้เป็น 4 ประเภท มีดังนี้ (ชัชวพันธ์ สุทธิรัตน์. 2555: 37-38)

1. ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ (material reinforcer) เป็นตัวเสริมแรงที่ประกอบไปด้วยอาหาร ของที่เล่นได้ และสิ่งของต่าง ๆ เช่น ขนม ของเล่น เสื้อผ้า กระเป๋า เป็นต้น
2. ตัวเสริมแรงทางสังคม (social reinforcer) ตัวเสริมแรงทางสังคมเป็นตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องลงทุนซื้อหา มีอยู่กับตัวเราและค่อนข้างจะมีประสิทธิภาพสูงในการปรับพฤติกรรมแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ คำพูด ได้แก่ คำชมเชย เช่น ดีมาก น่าสนใจมาก ใช้ฉลาดจริง ๆ เป็นความคิดที่ดี เป็นต้น และการแสดงออกทางท่าทาง เช่น การยิ้ม มองอย่างสนใจ การแตะตัว การจับมือ เป็นต้น
3. ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรม (activity reinforcer) เป็นการใช้กิจกรรมหรือพฤติกรรมที่ชอบไปเสริมแรงกิจกรรมหรือพฤติกรรมที่ไม่ชอบ

4. ตัวเสริมแรงที่เป็นเบี้ยอรรถกร (token reinforcer) โดยการนำเบี้ยอรรถกรไปแลกเปลี่ยนเป็นตัวเสริมแรงอื่น ๆ ได้ เช่น ดาว คุปอง โบนัสน์ เงิน คะแนน เป็นต้น

**ตัวลงโทษ (Punishers)** หมายถึง ผลกรรมใด ๆ ที่ไม่ทำให้อัตราการตอบสนองเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่เข้มข้นหรือเพิ่มขึ้น เรียกว่า ผลกรรมที่เป็นตัวลงโทษ การลงโทษ หมายถึงการให้สิ่งร้ายใด ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลไม่พึงพอใจ หรือถอดถอนสิ่งที่บุคคลพึงพอใจหลังจากแสดงพฤติกรรมแล้ว ทำให้ความถี่ของพฤติกรรมลดลง การลงโทษแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การลงโทษทางบวก (Positive Punishment) และการลงโทษทางลบ (Negative Punishment)

**การลงโทษทางบวก (Positive Punishment)** หมายถึง การที่บุคคลได้รับสิ่งที่ไม่พึงพอใจ หรือสิ่งระคายเคือง (aversive stimulus) หลังจากแสดงพฤติกรรม ทำให้ความน่าจะเป็นที่พฤติกรรมนั้นจะเกิดขึ้นอีกในอนาคตน้อยลง เช่น นักเรียนพูดโกหก ครูจึงตี ทำให้พฤติกรรมการพูดโกหกของนักเรียนลดลงหรือไม่เกิดขึ้นอีก

**การลงโทษทางลบ (Negative Punishment)** หมายถึง การที่บุคคลถูกถอดถอน หรือขจัดแรงเสริมที่ได้รับออกไปหลังจากแสดงพฤติกรรม ทำให้ความถี่ของพฤติกรรมลดลง เช่น ลูกทำการบ้านไม่เสร็จ คุณแม่จึงไม่ให้ดูโทรทัศน์

สรุปได้ว่า การเสริมแรงหรือให้รางวัลเมื่อมีการแสดงพฤติกรรมที่ต้องการสามารถช่วยปรับหรือปลุกฝังนิสัยที่พึงประสงค์ได้ (Brannigan Michael. 2006: 15-16) เช่น การพูดชมเชยเมื่อเห็นเด็กทำพฤติกรรมที่ดี การให้รางวัลเมื่อเด็กทำความดีต่อสังคมอย่างเช่นการเก็บของได้แล้วสิ่งเงินเจ้าของ การมีน้ำใจช่วยครูถือของ ซึ่งการกระทำที่ได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มให้เกิดพฤติกรรมนั้นซ้ำขึ้นอีก

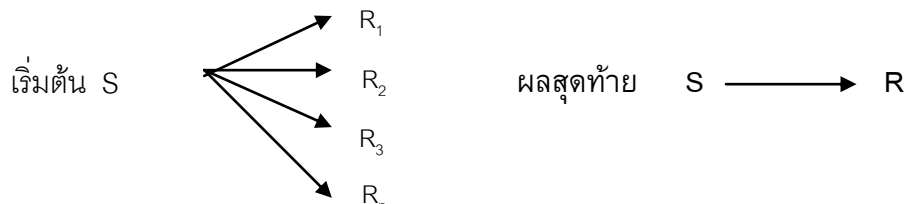
### 2.3 ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike's Connectionism Theory)

Edward Lee Thorndike ( อ้างอิงจาก พาสนา จุรัตน์.2548: 137) ธอร์นไดค์ เป็นนักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงชาวอเมริกัน และได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาแห่งจิตวิทยาการศึกษา ทั้งนี้เพราะเป็นนักจิตวิทยาท่านแรกที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้อย่างจริงจัง จากการพยายามทำการทดลองด้วยการสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ขึ้นมาโดยได้ทดลองกับสัตว์หลายชนิด (แมวเป็นส่วนใหญ่) ที่ให้ทดลองด้วยการเปิดหีบกลเป็นระยะเวลาานาน จนค้นพบทฤษฎีการเรียนรู้ใหม่คือ ทฤษฎีการเชื่อมโยง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าทฤษฎีความเกี่ยวพัน (Bond Theory) ซึ่งทฤษฎีนี้ได้เน้นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) กับการตอบสนอง(Response)

#### หลักการเรียนรู้ของทฤษฎี

หลักการเรียนรู้ของทฤษฎีการเชื่อมโยงนี้มีใจความสำคัญว่า “การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus - S) กับการตอบสนอง(Response - R) โดยที่การตอบสนองมักจะออกมาเป็นรูปแบบต่าง ๆ หลายรูปแบบ จนกว่าจะพบรูปแบบที่ดี หรือเหมาะสมที่สุด เรียกการตอบสนองเช่นนี้ว่าการลองถูกลองผิด (Trial and error) นั่นคือการเลือกตอบสนองของผู้เรียนรู้

จะกระทำด้วยตนเองไม่มีผู้ใดมากำหนดหรือชี้ช่องทางในการปฏิบัติให้และเมื่อเกิดการเรียนรู้ขึ้นแล้ว การตอบสนองหลายรูปแบบจะหายไปเหลือเพียงการตอบสนองรูปแบบเดียวที่เหมาะสมที่สุด และพยายามทำให้การตอบสนองเช่นนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าที่ต้องการให้เรียนรู้ต่อไปเรื่อย ๆ (พาสนา จุลรัตน์.2548:138) พฤติกรรมการเรียนรู้แบบลองผิดลองถูกแสดงตามแผนผังดังนี้



ภาพประกอบ 6 พฤติกรรมการเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก

ที่มา: พาสนา จุลรัตน์.2548

จากแผนผังอธิบายได้ว่า ถ้ามีสิ่งเร้าที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้มากระทบอินทรีย์ (S) อินทรีย์จะเลือกตอบสนองเองแบบเดาสุ่มหรือลองผิดลองถูก (Trial and error) หลาย ๆ รูปแบบ ได้แก่  $R_1$  ,  $R_2$  ,  $R_3$  , จนถึง  $R_n$  จนกระทั่งพบพฤติกรรมการตอบสนองที่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจและเหมาะสมที่สุดของทั้งผู้ให้เรียนและผู้เรียน การตอบสนองต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมจะถูกกำจัดทิ้งไปไม่นำมาแสดงการตอบสนองอีก เหลือไว้เพียงการตอบสนองที่เหมาะสมคือกลายเป็น S-R แล้วทำให้เกิดการเชื่อมโยงไปเรื่อย ๆ ระหว่าง S กับ R เช่นนี้ทุกครั้ง หมายความว่า สิ่งเร้าหรือปัญหาเดิมเกิดขึ้นเมื่อไร อินทรีย์จะเลือกพฤติกรรมตอบสนองเช่นเดิมทุกครั้ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอินทรีย์หรือผู้เรียนนั้นเกิดการเรียนรู้แล้ว

### กฎการเรียนรู้

จากผลการทดลองธอร์นไดค์ได้สรุปออกมาเป็นกฎการเรียนรู้สำคัญไว้ดังนี้

1. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ อินทรีย์มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจที่จะเรียน ความพร้อมเป็นสภาวะของบุคคลในการเรียนรู้หรือการกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอย่างบังเกิดผล ความพร้อมในตัวบุคคลจะเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลมีวุฒิภาวะ มีความสนใจ และมีแรงจูงใจ ความพร้อมทางด้านร่างกาย หมายถึง ความพร้อมทางวุฒิภาวะ และอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น หู ตา เป็นต้น ความพร้อมทางด้านจิตใจ หมายถึง ความพร้อมที่เกิดจากความพึงพอใจเป็นสำคัญ ถ้าเกิดความพึงพอใจย่อมนำไปสู่การเรียนรู้ ถ้าไม่เกิดความพึงพอใจการเรียนรู้ก็จะไม่เกิด หรือทำให้การเรียนรู้หยุดชะงักไปได้ ธอร์นไดค์ ได้อธิบายเกี่ยวกับกฎแห่งความพร้อมไว้ดังนี้

1. เมื่ออินทรีย์มีความพร้อมที่จะกระทำ และได้กระทำยอมทำให้อินทรีย์เกิดความพึงพอใจ ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ได้
2. เมื่ออินทรีย์มีความพร้อมที่จะกระทำ แต่ถูกยับยั้งไม่ให้กระทำ จะเกิดความไม่พึงพอใจ ซึ่งไม่นำไปสู่การเรียนรู้
3. เมื่ออินทรีย์ไม่พร้อมที่จะกระทำ แล้วถูกบังคับให้กระทำจะทำให้เกิดความไม่พอใจ ซึ่งก็ไม่นำไปสู่การเรียนรู้

กฎแห่งความพร้อมจัดเป็นกฎการเรียนรู้ที่สำคัญที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด

2. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) ธอร์นไดค์ ได้กล่าวว่า เมื่ออินทรีย์เกิดการเรียนรู้แล้วควรได้รับการฝึกฝนหรือกระทำซ้ำ ๆ อยู่เสมอ ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น โดยการฝึกหัดกระทำซ้ำบ่อย ๆ ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้นานและคงทนถาวร สำหรับกฎข้อนี้ ธอร์นไดค์ถูกใจมากที่สุด โดยถูกกล่าวหาว่าการที่อินทรีย์กระทำพฤติกรรมบางอย่างซ้ำบ่อย ๆ ไม่ได้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงเสมอไป เช่น การได้รับการสอนพูดแบบนกแก้วนกขุนทองจะทำให้เกิดความชำนาญเฉพาะพฤติกรรมนั้น ๆ เท่านั้น แต่ไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้ ธอร์นไดค์จึงโต้แย้ง โดยอธิบายว่าก่อนจะใช้กฎแห่งการฝึกหัด ผู้เรียนจะต้องเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่แท้จริงเสียก่อน จึงค่อยฝึกฝนในภายหลัง นอกจากนั้นในกฎข้อนี้ยังจำแนกออกเป็น 2 กฎย่อยคือ

2.1 กฎแห่งการใช้ (Law of Used) หมายความว่าเมื่อเกิดความเข้าใจหรือเกิดการเรียนรู้แล้วมีการกระทำหรือนำสิ่งที่เรียนรู้นั้นไปใช้บ่อย ๆ จะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร

2.2 กฎแห่งการไม่ใช้ (Law of Disused) หมายความว่าเมื่อเกิดความเข้าใจหรือเกิดการเรียนรู้แล้ว ถ้าไม่ได้กระทำซ้ำบ่อย ๆ จะทำให้การเรียนรู้นั้นไม่คงทนถาวร หรือในที่สุดก็เกิดการลืม และการเรียนรู้นั้นก็จะค่อย ๆ เลือนหายไปในที่สุด

3. กฎแห่งผลที่พึงพอใจ (Law of Effect) กฎนี้กล่าวถึงผลที่ได้รับเมื่อแสดงพฤติกรรม การเรียนรู้แล้วถ้าได้รับผลที่พึงพอใจ อินทรีย์ย่อมอยากจะทำซ้ำต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจ อินทรีย์ก็ไม่อยากจะทำซ้ำหรือเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้ได้ ดังนั้นถ้าจะทำให้การเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองมันคงถาวร ต้องให้อินทรีย์ได้รับผลที่พึงพอใจ ซึ่งขึ้นอยู่กับความพอใจของแต่ละบุคคล กฎข้อนี้ของธอร์นไดค์ได้รับการนิยมนำมาใช้แพร่หลายในวงการศึกษา แม้กระทั่งทฤษฎีของสกินเนอร์ก็มีรากฐานของแนวความคิดมาจากกฎข้อนี้คือ ผลที่พึงพอใจนั้น สกินเนอร์ เรียกว่า การเสริมแรง (Reinforcement)

#### การนำไปประยุกต์ใช้ในด้านการศึกษา

1. ในการเรียนการสอนก่อนจะเริ่มดำเนินการสอนครูจะต้องเตรียมตัวให้พร้อม และกระตุ้นให้ผู้เรียนพร้อมที่จะเรียนเสียก่อน โดยมีการนำเข้าสู่บทเรียนทุกครั้ง
2. หลังจากเรียนจบบทเรียนแล้ว ครูควรมอบหมายงาน การบ้าน และแบบฝึกหัดให้ผู้เรียนได้ฝึกทำ อันจะช่วยให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ในการเรียนการสอน ครูควรใช้การเสริมแรง โดยนำสิ่งที่ผู้เรียนต้องการมาเป็นเครื่องล่อ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้มากขึ้น และไม่ควรใช้การลงโทษมาใช้ในการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. ครูพยายามหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด วิตกกังวล เช่น ไม่เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของผู้เรียน จนทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีปมด้อย เป็นต้น
5. ครูควรจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่ และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการและความถนัดของผู้เรียน อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและอยากเรียนรู้ต่อไป

จากทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคค์ สรุปว่า การเรียนรู้เกิดจากการลองผิดลองถูก โดยที่ว่าการเรียนรู้เกิดจากการที่มองเห็นความต่อเนื่องของปัญหา หรือมองเห็นการเชื่อมโยงหรือเกี่ยวข้อง ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองการเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก ผู้เรียนต้องอาศัยเวลาหรือจำนวนครั้งของการลองผิดลองถูกมากเพียงพอ จึงจะนำสู่เป้าหมายที่ต้องการได้สำเร็จ (Mousoulides Nicholas G; Christou Constantinos; และ Sriraman Bharath. 2008: 25-26)

### 3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับพฤติกรรมทางปัญญา

ในการศึกษารวบรวมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคการปรับพฤติกรรมทางปัญญา จากเอกสารต่าง ๆ มีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลากหลาย ดังนี้

#### 3.1 ความหมายของการปรับพฤติกรรมทางปัญญา

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของการปรับพฤติกรรมทางปัญญาไว้ดังนี้

Bootzin (1975 อ้างอิงจาก อาภา จันทรสกุลและอัญชัน เกียรติบุตร.2532: 1) ได้ให้ความหมายของการปรับพฤติกรรม คือวิธีการใช้หลักการเรียนรู้และหลักจิตวิทยาการทดลองในการแก้ไขพฤติกรรม

Wolpe (1969 อ้างอิงจาก สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต.2556: 2) ได้ให้ความหมายของการปรับพฤติกรรม หมายถึง เป็นการนำผลที่ได้จากการทดลองหลักการของการเรียนรู้ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่เหมาะสมให้เหมาะสมขึ้น

Wilson (1987 อ้างอิงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต.2556: 2) ได้ให้ความหมายของการปรับพฤติกรรม หมายถึง การประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้และข้อค้นพบจากจิตวิทยาการทดลอง เพื่อใช้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์

Kazdin (2001 อ้างอิงจาก นภาพร ปรีชาสามารถ.2545: 105) ได้ให้ความหมายของการปรับพฤติกรรมทางปัญญาว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบุคคล โดยการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญาใหม่ ซึ่งได้แก่ การรับรู้ (perception) การพูดหรือการบอกตนเอง (self-statements) การระบุเหตุผล (attribution) ความคาดหวัง (expectations) ความเชื่อ (beliefs) และ

การสร้างภาพในจินตนาการ (images) กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล

Bruck (1968 อ้างถึงใน ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ .2536:1) ได้ให้ความหมายของการปรับพฤติกรรม หมายถึง 1.การประยุกต์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะความรู้ทางจิตวิทยาเชิงวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสร้างสรรค์ ให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ 2.กลวิธีในการใช้วิธีพฤติกรรมนิยมในการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ ความหมายของพฤติกรรมในที่นี้จะครอบคลุมการกระทำ การแสดงออกต่าง ๆ การคิด การจำ การรับรู้ การสัมผัส ความรู้สึก และอารมณ์ โดยจะครอบคลุมทั้งพฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายใน สำหรับวิธีพฤติกรรมนิยมนั้น มุ่งศึกษาพฤติกรรมภายนอก ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้ ส่วนการศึกษาพฤติกรรมภายในนั้นสามารถศึกษาได้โดยการสันนิษฐานจากพฤติกรรมภายนอก 3. กลวิธีในการนำความรู้และหลักทางพฤติกรรมศาสตร์ และทางจิตวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการเรียนรู้และการจูงใจมาประยุกต์อย่างมีระบบและอย่างจริงจังในการสร้างสรรค์และเสริมสร้างให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ 4. กลวิธีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่สามารถวัดหรือวิจัยได้ 5.การประยุกต์หลักพฤติกรรมเพื่อปรับพฤติกรรมของมนุษย์ในสภาพการณ์ต่าง ๆ

Kalish (1981 อ้างอิงจาก ประทีป จินนี.2540: 9) ได้ให้ความหมาย การปรับพฤติกรรมเป็นการนำเอาหลักการแห่งพฤติกรรม (Behavior Principles) มาประยุกต์ใช้เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างเป็นระบบ

จากการศึกษาเอกสารตำราที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การปรับพฤติกรรมทางปัญญา หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอก โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญาโดยการเปลี่ยนความคิด การตีความ หรือกลวิธีในการสนองตอบ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่สามารถวัดได้และสังเกตได้

### 3.2 ความหมายของกระบวนการทางปัญญา

จากแนวคิดพฤติกรรมปัญญานิยมได้เน้นและให้ความสำคัญต่อกระบวนการทางปัญญาอย่างมาก และนำมาใช้เป็นสื่อกลางระหว่างสิ่งเร้ากับอารมณ์ และพฤติกรรม ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทางปัญญา (ประทีป จินนี. 2540: 129)

Meichenbaum (1986) ได้อธิบายความหมายของกระบวนการทางปัญญา ซึ่งจำแนกอธิบายเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กระบวนการทางปัญญา ในความหมายของ “เหตุการณ์ในการรู้คิด” (Cognitive Events) เป็นการคิดและการมีภาพในใจ โดยรู้สึกตัวของบุคคล และยังสามารถดึงออกมาใช้ได้เมื่อต้องการ Meichenbaum อธิบายว่าเป็นการพูดในใจหรือเหตุการณ์ภายใน และเป็นตัวเชื่อมระหว่างความเป็นเหตุเป็นผล ความคาดหวังและงานที่เกี่ยวกับความคิด ดังนั้น การคิดแบบอัตโนมัติจึงรวมถึงภาพนึกในใจ คำสัญลักษณ์ต่าง ๆ และความรู้สึกต่าง ๆ ของบุคคลซึ่งจะมีอิทธิพลต่อบุคคล



เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ สถานการณ์ที่จะต้องตัดสินใจหรือเมื่อมีความคาดหวังอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. กระบวนการทางปัญญา ในความหมายของ “กระบวนการทางการรู้คิด” (Cognitive Process) เป็นกระบวนการที่เราจัดการกับข้อมูลจำนวนมากที่เข้ามาสู่บุคคล จึงเลือกวิธีที่จะประเมินข้อมูล ทำความเข้าใจกับข้อมูลที่นำเสนอ และอื่น ๆ โดยกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้นอย่างเป็นอัตโนมัติ และบุคคลมักไม่ทราบว่าตนเองมีกระบวนการจัดการกับข้อมูลของตนเองอย่างไร

3. กระบวนการทางปัญญา ในความหมายของ “โครงสร้างของการรู้คิด” (Cognitive Structures) โครงสร้างของการรู้คิดประกอบไปด้วย บุคลิกลักษณะนิสัยส่วนตัวของแต่ละบุคคล การตระหนักในสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ความต้องการที่จะซ่อนแฝงอยู่ ความเชื่อ การให้ความหมายต่อสิ่งต่าง ๆ คำสัญญา และเป้าหมายส่วนบุคคล ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการประเมินผลข้อมูล (Information Processing) และการจัดการกับพฤติกรรมของตนเอง (Thoits Peggy A. 1982: 28-29) และมีอิทธิพลต่อการประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ อีกด้วย โดยจะเป็นตัวกรองและเลือกข้อมูลต่าง ๆ ที่จะเข้าไปในกระบวนการจัดการกระทำกับข้อมูล

### 3.3 การปรับพฤติกรรมทางปัญญา

การปรับพฤติกรรมที่พัฒนามาจากแนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม ซึ่งเชื่อว่าพฤติกรรมบุคคลเกิดจากการวางเงื่อนไขของสิ่งแวดล้อมภายนอกตัวบุคคล โดยการปรับพฤติกรรมของบุคคลจะต้องแก้ไขที่กระบวนการทางปัญญา หรือกระบวนการคิดใหม่ และเรียกกระบวนการปรับพฤติกรรมตามแนวคิดนี้ว่า การปรับพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive Behavior Modification :CBM)

#### 3.3.1 การเสนอตัวแบบ (modeling)

การเสนอตัวแบบ หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลได้สังเกต ฟัง รับรู้ เก็บจำ ประสบพบเห็น หรืออ่านเกี่ยวกับเรื่องราวพฤติกรรมของบุคคลอื่น แล้วประมวลเป็นข้อมูลไว้ใช้เพื่อเป็นเครื่องชี้นำพฤติกรรมของตนต่อไป (Wilson & O'Leary.1980 อ้างถึงใน นภาพร ปรีชามารต .2545:152) การเสนอตัวแบบ สามารถนำไปใช้เพื่อสร้างพฤติกรรมใหม่ เพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เราเรียกการกระทำของตัวแบบที่คาดว่าผู้สังเกตจะทำตามนั้นว่า การเสนอตัวแบบ (modeling) หรือการมีตัวแบบ และเรียกการทำท่าทางตามแบบนั้นว่า การเลียนแบบ บุคคลสามารถเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบได้ ต้องผ่านกระบวนการ 4 กระบวนการ คือ กระบวนการใส่ใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนกับตัวแบบ และกระบวนการจูงใจอิทธิพลของการเสนอตัวแบบ การเสนอตัวแบบ ตัวแบบมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้สังเกต 3 ประการ ดังนี้

1. การสร้างพฤติกรรมใหม่ (Acquisition effect) การสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบมีผลต่อการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ของผู้สังเกต เช่น การพูด พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับทักษะบางอย่าง เช่น การแสดง การเล่นเกม การเข้าสังคม เป็นต้น

2. การลดพฤติกรรม (Dishibitory effect) การสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบมีผลทำให้พฤติกรรมของผู้สังเกตลดลง โดยเฉพาะเมื่อสังเกตตัวแบบกระทำพฤติกรรมที่นำไปสู่ผลทางลบ เช่น นักเรียนที่มาสายเป็นครั้งคราวเห็นครูลงโทษนักเรียนที่มาสายหน้าเสาธงขณะเข้าแถวเคารพธงชาติ จะเลิกพฤติกรรมการมาสาย เป็นต้น

3. การเพิ่มพฤติกรรม (Facilitator effect) การสังเกตพฤติกรรมจากตัวแบบมีผลทำให้พฤติกรรมของผู้สังเกตเพิ่มขึ้น เช่น นักเรียนแปร่งฟันวันละ 2 ครั้ง แต่เมื่อเห็นตัวแบบแปร่งฟันหลังรับประทานอาหารทุกครั้ง นักเรียนจึงแปร่งฟันหลังอาหารทุกครั้งตามตัวแบบ

การเสนอตัวแบบ

Bandura (อ้างถึงใน นภาพร ปรีชามารถ .2545:153) ได้จำแนกการเสนอตัวแบบออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การเสนอตัวแบบทางพฤติกรรม (behavioral modeling) หมายถึง การกระทำให้ผู้สังเกตเห็น เช่น การที่มารดาอนตรงเวลาให้บุตรเห็น ครูข้ามถนนตรงทางม้าลายให้นักเรียนเห็น ดังนั้นทั้งมารดา และครูเป็นการเสนอตัวแบบทางพฤติกรรม

2. การเสนอตัวแบบทางวาจา (Verbal modeling) หมายถึง การใช้ภาษาโดยการพูดให้ผู้สังเกตได้ยิน เช่น ครูเปล่งเสียงการอ่านข้อความต่าง ๆ ให้นักเรียนได้ยิน เป็นต้น

3. การเสนอตัวแบบทางสัญลักษณ์ (symbolic modeling) หมายถึงการใช้ตัวแบบผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ หนังสือประเภทต่าง ๆ หรือคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

4. การเสนอตัวแบบสัมผัส (kinesthetic modeling) หมายถึง การเสนอตัวแบบที่สัมผัสได้ เช่น อักษรเบลที่ใช้กับคนตาบอด เป็นต้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลียนแบบ

เมื่อครุมีตัวแบบและเสนอตัวแบบแล้วนักเรียนบางคนอาจจะเลียนแบบ แต่บางคนอาจจะไม่เลียนแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้ (นภาพร ปรีชามารถ. 2545: 154)

1. ลักษณะตัวแบบ หากผู้สังเกตใส่ใจต่อพฤติกรรมของตัวแบบ ก็สามารถจำแนกพฤติกรรมที่เขาสนใจจากตัวแบบได้ ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้สังเกตไม่ใส่ใจ ขาดการรับรู้ และเข้าใจพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกมา ก็ไม่สามารถจะเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบนั้นได้ ดังนั้นลักษณะของตัวแบบที่ดึงดูดใจจึงเป็นสิ่งสำคัญ

ลักษณะของตัวแบบที่ดึงดูดความสนใจของผู้สังเกต มีดังนี้

1.1 ความเด่นชัดของตัวแบบ ตัวแบบใดที่ลักษณะแปลก เด่น ชัดเจน จะดึงดูดความสนใจได้มากกว่าตัวแบบที่มีลักษณะพื้น ๆ ธรรมดา ๆ

1.2 ความรู้สึกชอบของผู้สังเกต ที่มีต่อตัวแบบ ผู้สังเกตที่รู้สึกชอบตัวแบบจะใส่ใจต่อตัวแบบมากกว่าตัวแบบที่ผู้สังเกตไม่ชอบ ดังนั้น บิดา มารดา ครู เพื่อนสนิทผู้ที่มีความรู้ความชำนาญ ผู้ที่มีชื่อเสียง ดารา ผู้ที่มีอำนาจ หรือผู้ที่เป็นที่นิยมในสังคม จะดึงดูดความใส่ใจได้มาก

1.3 ความซับซ้อนของพฤติกรรม ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมที่ซับซ้อนมาก จะทำให้ผู้สังเกตใส่ใจน้อยกว่าตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมที่ซับซ้อนน้อยกว่า ดังนั้น การเสนอตัวแบบจึงต้องไม่ให้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่ซับซ้อนจนเกินไป และแสดงพฤติกรรมอย่างเป็นขั้นตอนตามลำดับ จึงจะดึงดูดความใส่ใจได้สูง

1.4 จำนวนตัวแบบ จำนวนตัวแบบหลายคนแสดงพฤติกรรมที่หลากหลาย จะเรียกความใส่ใจได้สูง

1.5 ประโยชน์ต่อผู้สังเกต ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ หรือมีคุณค่าต่อผู้สังเกต จะเรียกความใส่ใจได้สูง เช่น ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมแล้วเกิดผลทางบวกตามธรรมชาติของผู้สังเกต ผู้สังเกตจะเลียนแบบพฤติกรรมนั้น และจะหลีกเลี่ยงไม่เลียนแบบเมื่อเห็นว่าเกิดผลทางลบกับตน

2. ลักษณะผู้สังเกต Bandura กล่าวว่า ลักษณะของผู้สังเกตเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเลียนแบบ ดังนี้

2.1 ความสามารถในการรับรู้ และสติปัญญาของผู้สังเกต ผู้สังเกตที่มีความสามารถในการเห็น การได้ยิน การรู้รส การรู้กลิ่น และการสัมผัส จะเรียนรู้จากการสังเกตได้ดีกว่าผู้ที่มีสติปัญญาต่ำ

2.2 มีเจตคติหรือมีประสบการณ์พื้นฐานใกล้เคียงกับตัวแบบ

2.3 มีความนิยมตัวแบบ หรือพอใจพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดง

2.4 ได้รับการแนะนำ หรือมีความคาดหวังเกี่ยวกับตัวแบบ หรือพฤติกรรมของตัวแบบ

2.5 มีความต้องการเลียนแบบ

3. ผลกรรมที่เกิดขึ้นกับตัวแบบ ผลกรรมที่เกิดขึ้นกับตัวแบบจะทำหน้าที่จูงใจให้ผู้สังเกตกระทำ หรือละเว้นที่จะกระทำ หากตัวแบบกระทำพฤติกรรมหนึ่งแล้วได้รับผลกรรมที่พึงพอใจ หรือสามารถหลีกเลี่ยงผลกรรมที่ไม่พึงพอใจ จะมีแนวโน้มในการเลียนแบบสูง เพราะบุคคลเกิดความคาดหวังว่า จะได้รับผลกรรมเช่นเดียวกับตัวแบบ

ดังนั้น การเสนอตัวแบบจึงต้องแสดงผลกรรมที่เด่นชัด ลักษณะของผลกรรมที่เอื้ออำนวยต่อการเลียนแบบ มีดังนี้

3.1 การให้ผลกรรมที่น่าพึงพอใจแก่พฤติกรรมของตัวแบบที่เราต้องการให้ผู้สังเกตเลียนแบบทันทีที่ตัวแบบแสดงพฤติกรรมนั้น

3.2 การให้ข้อมูลป้อนกลับ และการเสริมแรงแก่ผู้สังเกตทันทีที่กระทำพฤติกรรมตามตัวแบบที่ต้องการ

### ขั้นตอนในการนำเทคนิคการเสนอตัวแบบไปใช้

การนำเทคนิคการเสนอตัวแบบไปใช้เพื่อสร้างพฤติกรรมใหม่ ควรดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดพฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการให้ผู้สังเกตเรียนรู้ให้ชัดเจน
2. เลือกตัวแบบที่จะแสดงพฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการให้ผู้สังเกตเรียนรู้ที่เหมาะสม
3. ฝึกหัดตัวแบบให้มีความชำนาญในการแสดงพฤติกรรมอย่างเป็นขั้นตอน
4. ให้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมเป้าหมายแก่ผู้สังเกต
5. ให้การเสริมแรงทันทีกับตัวแบบ เมื่อตัวแบบแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย
6. ให้การเสริมแรงแก่ผู้สังเกตทันทีที่แสดงพฤติกรรมตามอย่างตัวแบบ
7. ให้ข้อมูลป้อนกลับ หรือให้การชี้แนะข้อมูลบางอย่างแก่ผู้สังเกต ในกรณีที่ยังไม่สามารถ

เลียนแบบพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม

ข้อดีและข้อจำกัดของการใช้เทคนิคการเสนอตัวแบบ

#### ข้อดี

1. เป็นวิธีการที่มีลักษณะคล้ายคลึง และสอดคล้องกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นจริง และสามารถเข้าใจได้ง่าย
2. เป็นวิธีที่สะดวก เพราะสามารถเลือกตัวแบบลักษณะต่าง ๆ ตามความมุ่งหมาย และยังสามารถควบคุม หรือจัดรูปแบบวิธีการเสนอตัวแบบให้เหมาะสมตามความต้องการได้
3. ลดระยะเวลาในการเรียนรู้ของบุคคล เพราะทำให้บุคคลไม่ต้องเรียนรู้ทุกอย่าง โดยประสบการณ์ตรง และยังให้ความปลอดภัยแก่บุคคล เพราะพฤติกรรมบางอย่างไม่เหมาะสมที่จะเรียนรู้โดยประสบการณ์ตรง เช่น การเรียนรู้ผลของการถูกไฟลอก ผลของการถูกไฟฟ้าช็อต
4. เป็นวิธีการที่สามารถสร้าง เพิ่ม หรือลดพฤติกรรมทั้งในระยะสั้นและพฤติกรรมที่ต้องการให้คงทนอยู่นาน

#### ข้อจำกัด

1. การใช้เทคนิคการเสนอตัวแบบอย่างเดียวในการสร้างพฤติกรรมใหม่ พฤติกรรมใหม่อาจเกิดขึ้นได้ช้า จึงควรใช้เทคนิคการเสนอตัวแบบควบคู่กับการเสริมแรงทางบวก และสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่าง เพื่อให้พฤติกรรมที่ต้องการสร้างเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว
2. การคัดเลือกตัวแบบ และกิจกรรมที่จะให้เลียนแบบเป็นเรื่องที่สำคัญ นักปรับพฤติกรรมต้องตระหนักในเรื่องนี้ เพราะหากกระทำไม่รอบคอบ อาจทำให้การใช้เทคนิคการเสนอตัวแบบไม่ได้ผล ทำให้เสียเวลาเปล่า

### 3.3.2 เทคนิคการแก้ปัญหา (Problem Solving)

การฝึกทักษะการแก้ปัญหา เป็นเทคนิคการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มุ่งแก้ปัญหาระหว่างบุคคลอย่างเป็นระบบ ทักษะเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญของพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งบุคคลจำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน การฝึกทักษะการแก้ปัญหาพัฒนาขึ้นโดย Spivack และ Shure ในปี 1974 เชื่อว่าทักษะการแก้ปัญหาระหว่างบุคคลจะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัว หรือแก้ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้สำเร็จ (Wilson David W; และ Donnerstein Edward. 1976: 18-19)

ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินชีวิตร่วมกับบุคคลอื่น และชีวิตส่วนตัว Spivack และ Shure มีความเห็นว่า เด็กที่มีปัญหาด้านการปรับตัวพบว่า บ่อยครั้งเป็นเพราะเด็กขาดทักษะในการคิดหาทางแก้ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหลาย ๆ ทาง การพิจารณาถึงผลของการกระทำ การคิดหาวิธีการแก้ปัญหาเป็นขั้น ๆ เพื่อจะได้แก้ปัญหาได้สำเร็จ ซึ่งเขาเห็นว่า ทักษะเหล่านี้สามารถฝึกให้เด็กได้ได้โดยใช้รูปแบบการแก้ปัญหา และเทคนิคการพูดกับตนเอง หรือการสอนตนเอง โดยใช้สถานการณ์สมมุติที่หลากหลาย จนกระทั่งเด็กมีความชำนาญในการแก้ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (นภาพร ปรีชามารถ. 2545: 112)

#### กระบวนการแก้ปัญหา

Goldfried and D'Zurilla (1984) อ้างอิงจาก ประเทือง ภูมิภักทราคม (2540: 284) ได้เสนอกระบวนการแก้ปัญหาไว้ว่ามีขั้นตอนต่าง ๆ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นศึกษาปัญหาทั่วไป (General orientation) ขั้นนี้เป็นขั้นที่บุคคลที่มารับการฝึกแก้ปัญหาได้รับการส่งเสริมให้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญอยู่ว่าคืออะไร และจะแก้ปัญหานั้นได้อย่างไรบ้างเป็นระบบได้อย่างไร อาจสอนให้รู้ปัญหานั้นโดยการเสนอตัวอย่างปัญหาต่าง ๆ ที่มีลักษณะร่วมกันหลาย ๆ ตัวอย่าง หรือผู้ฝึกอาจให้ผู้รับการฝึกอธิบายถึงสถานการณ์ของปัญหาที่ผู้รับเผชิญอยู่ก็ได้

2. ขั้นนิยามและกำหนดปัญหา (Problem definition and formulation) ขั้นนี้เป็นขั้นการฝึกให้ผู้รับการฝึกนิยามปัญหาที่เขาเผชิญอย่างชัดเจนว่าปัญหาคืออะไร การนิยามปัญหาจะต้องใช้คำหรือข้อความที่มีความเฉพาะเจาะจงและชัดเจนไม่ใช่คำหรือข้อความที่มีความหมายกว้างหรือคลุมเครือหรือขาดความชัดเจน

3. การเสนอทางเลือกในการแก้ปัญหา (Generation of alternatives) หลังจากนิยามปัญหาอย่างชัดเจนแล้ว ผู้รับการฝึกจะได้รับการสอนให้ระดมสมองเกี่ยวกับคำตอบหรือทางเลือกในการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ คือ ให้ผู้รับการฝึกได้คิดหาคำตอบอย่างอิสระ ให้คิดหาคำตอบที่เป็นไปได้ต่าง ๆ เท่าที่เขาจะคิดได้มากที่สุดเท่าที่จะคิดได้

4. ขั้นตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหา (Decision making) ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้รับการฝึกจะต้องประเมินทางเลือกในการแก้ปัญหาย่างรอบคอบ จะต้องประเมินทางเลือกที่มีประสิทธิภาพที่สุดจะต้องประเมินผลของทางเลือกอื่น ๆ ด้วยว่าเป็นอย่างไร และควรกำจัดทางเลือกที่มีโอกาสน้อยที่จะแก้ปัญหาสำเร็จออกไป แล้วตัดสินใจเลือกคำตอบหรือเลือกที่ดีที่สุดสำหรับการแก้ปัญหา

5. ขั้นตรวจสอบความถูกต้องของทางเลือก (Verification) ขั้นนี้เป็นขั้นที่ตรวจสอบดูว่าทางเลือกในการแก้ปัญหาที่ตัดสินใจเลือกนั้นเป็นทางเลือกที่ถูกต้องหรือไม่ เป็นทางเลือกที่แก้ปัญหาได้สำเร็จหรือไม่ ถ้าตรวจสอบแล้วว่า ทางเลือกที่ตัดสินใจเลือกนั้นผิด คือ ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ก็ให้พิจารณาขั้นตอนต่าง ๆ ใหม่ แล้วเลือกทางเลือกอื่น ๆ ที่เห็นว่าน่าจะเป็นทางเลือกที่เหมาะสมต่อไป

สรุปได้ว่าการฝึกทักษะการแก้ปัญหาตามขั้นตอนดังกล่าว เป็นการแก้ปัญหายังเป็นระบบโดยใช้กระบวนการทางความคิด เริ่มจากการฝึกให้บุคคลรับรู้ว่ามีปัญหาเกิดขึ้นในขณะนั้นและคิด

หาทางแก้ปัญหาหลาย ๆ ทางจากนั้นจึงตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่น่าจะใช้ได้ผลดีที่สุดไปแก้ปัญหา นั้น ๆ และตรวจสอบความถูกต้องของการแก้ปัญหา หากพบว่าใช้ได้ผล กระบวนการแก้ปัญหาสิ้นสุดลง ถ้าหากพบว่าวิธีการที่ใช้ไม่ถูกต้อง ก็ต้องหาทางแก้ปัญหานั้นต่อไป

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางจิตวิทยา การปรับพฤติกรรมทางปัญญาเพื่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะ พบว่า มีกระบวนการและและเทคนิควิธีในการพัฒนาที่หลากหลาย ทั้งการเสนอตัวแบบ กระบวนการกลุ่ม เทคนิคการแก้ปัญหาทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของนักเรียนแต่ละช่วงวัย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำแนวคิดทฤษฎีเชิงจิตวิทยามาจัดการเรียนรู้ร่วมกับเทคนิคการปรับพฤติกรรมทางปัญญา มาพัฒนาและเสริมสร้างพฤติกรรมนักเรียนให้มีจิตใจที่เป็นสาธารณะ มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว มีความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อเป็นรากฐานที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป



## บทที่ 3

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษา “ผลของการใช้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ” ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

#### 1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

##### 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนเทพลีลา แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 10 ห้องเรียน รวม จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 350 คน

##### 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนเพศชายและหญิง อายุระหว่าง 14 – 15 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ของโรงเรียนเทพลีลา โดยการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling ) ด้วยการจับสลาก มา 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน

#### 2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

2.1 แบบวัดจิตสาธารณะใช้สำหรับวัดระดับจิตสาธารณะของนักเรียน ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

2.2 โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาใช้สำหรับจัดกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะกับนักเรียนในระยะเวลาการทดลอง

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

2.1 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดจิตสาธารณะ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบวัดจิตสาธารณะโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับจิต  
 สาธารณะเพื่อกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ

2.1.2 ผู้วิจัยศึกษาการสร้างแบบวัดจิตสาธารณะสำหรับเด็กมัธยมศึกษาตอนต้นจาก  
 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำแนวทางมาประยุกต์ใช้ในการสร้างแบบวัดจิตสาธารณะแบบมาตรวัด 5  
 ระดับ ดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

ตาราง 1 ตัวอย่างแบบวัดจิตสาธารณะ

ข้อ	ข้อความ/คำถาม	ระดับพฤติกรรม				
		ปฏิบัติ เป็นประจำ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ นานๆ ครั้ง	ไม่ปฏิบัติ เลย
<b>1. ด้านความคิด</b>						
1	การขีดเขียน โตะ แก้ว ผนังห้องเรียนและ อาคารเรียนเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ					
2	การเปิด-ปิดประตู และหน้าต่างห้องเรียนควร กระทำอย่างเบา ๆ ไม่กระแทกแรง ๆ					
3	ข้าพเจ้าเห็นว่าการทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมของสาธารณะ					
<b>2. ด้านความรู้สึก</b>						
4	ข้าพเจ้าเต็มใจที่ได้ทำความสะอาดห้องหลัง เลิกเรียนตามหน้าที่ของตนเองที่รับผิดชอบ					
5	ข้าพเจ้าภูมิใจที่ได้แจ้งให้ครูหรือภารโรงทราบ เมื่อพบสมบัติต่าง ๆ ของส่วนรวมชำรุด เสียหาย เพื่อจะได้ซ่อมแซม					
6	ข้าพเจ้ายินดีที่จะเก็บขยะเมื่อพบเห็นขยะ บริเวณระเบียบทางเดิน หรือตามพื้นที่ สาธารณะ					
<b>3. ด้านการกระทำ</b>						
7	ข้าพเจ้าแบ่งปันที่นั่งในสาธารณะให้แก่ผู้อื่น					
8	ข้าพเจ้าอาสารวบรวมงานของเพื่อนไปส่งครู					
9	เมื่อพบเห็นว่าครูถือของหนักข้าพเจ้าเต็มใจ อาสาเข้าไปช่วยเหลือ					



## เกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดจิตสาธารณะ

ระดับการปฏิบัติ	คะแนน
ปฏิบัติเป็นประจำทุกครั้งที่	5
ปฏิบัติค่อนข้างบ่อยมาก	4
ปฏิบัติบ้างเป็นบางครั้ง	3
ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง	2
ไม่ปฏิบัติเลย	1

## เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของระดับจิตสาธารณะ

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง มีจิตสาธารณะในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง มีจิตสาธารณะในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง มีจิตสาธารณะในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง มีจิตสาธารณะในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง มีจิตสาธารณะในระดับน้อยที่สุด

## 2.1.3 นำแบบวัดจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ความครอบคลุมและสอดคล้องตามนิยามศัพท์เฉพาะ จากนั้นนำคำแนะนำที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Congruence) และคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ผ่านเกณฑ์ คือ มีค่ามากกว่า หรือเท่ากับ 0.50 (ชูศรี วงศ์รัตนะ.2553: 138) ซึ่งแบบวัดได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 แปลผลได้ว่าแบบวัดจิตสาธารณะผ่านเกณฑ์ทุกข้อและสามารถนำไปใช้ได้ แล้วปรับปรุงภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.1.4 นำแบบวัดจิตสาธารณะที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและปรับแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทพศิลา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจิตสาธารณะ (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจิตสาธารณะทั้งฉบับ 0.82

## ตาราง 2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจิตสาธารณะรายด้าน

จิตสาธารณะรายด้าน	จำนวนข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
1. ด้านความคิด	9	.762
2. ด้านความรู้สึก	9	.835
3. ด้านการกระทำ	9	.823
รวม	27	.828

2.1.5 นำแบบวัดจิตสาธาณะที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง

2.2 โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาที่มีต่อการเสริมสร้างจิตสาธาณะ ใช้สำหรับจัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธาณะให้กับนักเรียนในระหว่างการทดลอง

### ขั้นตอนการสร้างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา

2.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธาณะ ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของบันดูรา ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไตร์ นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการพัฒนาเด็กเพื่อเสริมสร้างจิตสาธาณะ

2.2.2 สร้างโปรแกรมจัดการการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธาณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยเลือกการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จิตสาธาณะจากการศึกษา งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกิจกรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนาโปรแกรม เป็นกิจกรรมที่มีสื่อวีดิทัศน์เป็นคลิปวิดีโอที่มีเรื่องราวตัวแบบของบุคคลที่จิตสาธาณะ ความยาวประมาณ 5 นาที ประกอบกับใบความรู้และใบงานให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายกลุ่มร่วมกัน เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมที่มีจิตสาธาณะ ทฤษฎีซึ่งประกอบไปด้วย ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของบันดูรา ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ และทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไตร์ มาเป็นฐานในการใช้สร้างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธาณะ เพื่อให้โปรแกรมมีความสมบูรณ์และน่าเชื่อถือมากขึ้น โดยมีวิธีดำเนินการแต่ละกิจกรรม ดังนี้

ขั้นนำ คือ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยผู้วิจัยกล่าวทักทาย สร้างบุคลิกภาพที่ดี ความเป็นกันเองกับนักเรียน นอกจากนี้แล้วชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมกิจกรรมให้นักเรียนทราบก่อนทำกิจกรรม กำหนดการ เวลา และเนื้อหา

ขั้นดำเนินการ คือ กิจกรรมที่ใช้ในการฝึกนักเรียนด้วยเทคนิคการเสนอตัวแบบ การเสริมแรง เทคนิคการแก้ปัญหา ซึ่งผู้วิจัยสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาจิตสาธาณะ โดยใช้สื่อต่าง ๆ เช่น แผนภาพ กรณีตัวอย่าง สื่อวีดิทัศน์ บทความเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันของบุคคลในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นต้น และใช้คำถามกระตุ้นให้เกิดการคิด ให้นักเรียนหาคำตอบของประเด็นคำถาม และฝึกปฏิบัติร่วมกัน โดยใช้การอภิปรายกลุ่ม การระดมสมอง และการใช้แผนผังความคิด เกี่ยวกับจิตสาธาณะ โดยมีกรอบรายละเอียด 6 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ชื่อกิจกรรม

2.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรม

2.3 การเตรียมสื่อและอุปกรณ์

2.4 วิธีดำเนินการทำกิจกรรม

## 2.5 ชั้นสรุปและการนำไปใช้ประโยชน์

### 2.6 การประเมินผล

ชั้นสรุป ผู้วิจัยและนักเรียนได้ร่วมกันสนทนาและสรุปร่วมกันจากการทำกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ ว่ามีความรู้ความสามารถอะไรบ้างที่ได้รับ และสามารถนำเอาความรู้ที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมครั้งนี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่อย่างไร ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและอภิปราย

2.2.3 นำโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ขั้นตอน และเทคนิค จากนั้นนำความคิดเห็นข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญไปทำการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้โปรแกรมมีความสมบูรณ์และเหมาะสมมากยิ่งขึ้นและสามารถที่จะนำไปใช้พัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพ

2.2.4 นำโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา วิธีการ และเวลาที่ใช้ในการดำเนินการของโปรแกรม

2.2.5 วิเคราะห์และสรุปผลข้อมูล โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ผลการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีคำแนะนำให้ปรับแก้และเพิ่มเติมในส่วนของใบความรู้ควรใช้เป็นวิดีโอ ภาพ ข่าว หรือสื่อที่เกี่ยวกับจิตสาธารณะเป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดการอภิปรายร่วมกันก่อน แล้วครูจึงค่อยสรุปประเด็นสำคัญให้ความรู้ในภายหลัง การนำภาพตัวอย่างมาควรใส่แหล่งอ้างอิงที่มาทุกภาพ และถ้าเป็นภาพคนให้ปิดหน้าไว้ด้วย ในส่วนของขั้นตอนการประเมินผล ควรมีการบันทึกเป็นข้อความบรรยายพฤติกรรม หรือการสังเกตดูความถี่ของพฤติกรรม ควรมีแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมให้เห็นชัดเจน และประเมินให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของกิจกรรม ในบางกิจกรรมต้องดูเวลาว่ามากเกินไป อาจทำให้การทำกิจกรรมไม่ทันตามเวลาที่กำหนดไว้ ควรปรับให้เป็นกิจกรรมเดียวที่เชื่อมโยงหลายประเด็น นอกจากนี้ผู้วิจัยควรศึกษาทฤษฎีเชิงจิตวิทยาที่นำมาใช้สร้างโปรแกรมให้เข้าใจอย่างละเอียดเพื่อนำมาจัดการเรียนรู้ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และสามารถนำไปใช้พัฒนาเด็กให้มีจิตสาธารณะได้ต่อไป

### ตัวอย่างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา

ตาราง 3 กิจกรรมในโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	ขั้นตอนการทำกิจกรรม	วัสดุที่ใช้ในการทำกิจกรรม	การประเมินผล
บิงโกหาเพื่อน	1.สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับ	1. ครูกล่าวทักทายนักเรียนและอธิบายวัตถุประสงค์ของกิจกรรมครั้งนี้ว่า ในกิจกรรมนี้นักเรียนจะได้สร้างความสัมพันธ์	1.กระดาษ A4 ที่มีตารางสี่เหลี่ยมจัตุรัส	1.นักเรียนสามารถบอกความหมาย

ชื่อ กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	ขั้นตอนการทำกิจกรรม	วัสดุที่ใช้ในการ ทำกิจกรรม	การ ประเมินผล
	<p>นักเรียนและ ระหว่างเพื่อนที่ เข้าร่วมกิจกรรม</p> <p>2. นักเรียนทราบ วัตถุประสงค์ใน การเข้าร่วม กิจกรรม</p> <p>3. นักเรียนทราบ ความหมายและ ประโยชน์ของการ มีพฤติกรรมจิต สาธารณะ</p>	<p>ที่ตีระหว่างเพื่อนและได้เรียนรู้เกี่ยวกับ ความหมายและประโยชน์ของการมี พฤติกรรมจิตสาธารณะ</p> <p>2. ให้นักเรียนทำกิจกรรม “บิงโกหาเพื่อน” โดยมีวิธีการ ดังนี้</p> <p>2.1 แจกกระดาษ A4 ที่มีตารางสี่เหลี่ยม จัตุรัส 16 ช่อง</p> <p>2.2 อธิบายวิธีการว่า ให้นักเรียนใส่ตัวเลข 1- 16 ช่องใดก็ได้ช่องละ 1 ตัวเลข เมื่อ นักเรียนเขียนตัวเลขครบแล้ว ครูชี้แจง กติกาการบิงโกว่า ให้ตัวเลขเรียงต่อกันได้ ทั้งแนวตั้งแนวนอนแนวทแยง ใครมีตัวเลข เรียงต่อกันได้ก่อนถือว่าจบเกมเป็นผู้ชนะ และรับของรางวัล เริ่มเล่นเกมโดยฟัง โจทย์คำถามจากครู ดังนี้</p> <p>2.3 ให้นักเรียนไปหาชื่อเพื่อน 2 คนที่เกิด ในเดือนที่ลงท้ายด้วย 30 วัน มาเขียนไว้ใน ช่องหมายเลข 5</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- ให้นักเรียนไปหาชื่อเพื่อน 2 คนที่เกิดวัน ศุกร์ มาเขียนไว้ในช่องหมายเลข 11</li> <li>- ให้นักเรียนไปหาชื่อเพื่อน 2 คนที่เป็น คนภาคใต้ มาเขียนไว้ในช่องหมายเลข 15</li> <li>- ให้นักเรียนไปหาชื่อเพื่อน 2 คนที่ชอบ ดาราเกาหลี มาเขียนไว้ในช่องหมายเลข 8</li> <li>- ให้นักเรียนไปหาชื่อเพื่อน 2 คนที่ยิ้มเก่ง มาเขียนไว้ในช่องหมายเลข 13</li> <li>- ให้นักเรียนไปหาชื่อเพื่อน 2 คนที่ชอบสี แดงมาเขียนไว้ในช่องหมายเลข 2</li> <li>- ให้นักเรียนไปหาชื่อเพื่อน 2 คนที่ชอบ เรียนคณิตศาสตร์มาเขียนไว้ในช่อง หมายเลข 6</li> <li>- ให้นักเรียนไปหาชื่อเพื่อน 2 คนที่ชอบ อ่านหนังสือนิยายมาเขียนไว้ในช่อง หมายเลข 4</li> </ul> <p>2.4 เมื่อจบเกมแล้วครูมอบของรางวัลแก่ผู้ ชนะและแสดงความยินดี จากนั้นครูเปิด</p>	<p>16 ช่อง</p> <p>2. คลิปวิดีโอ ความหมายจิต สาธารณะ3. ใบ งานจิต สาธารณะ</p> <p>4. สมุดบันทึก จิตสาธารณะ</p> <p>5. ของรางวัล ได้แก่ ปากกา ดินสอ สมุดโน้ต</p>	<p>และ ประโยชน์ ของจิต สาธารณะได้ จากการตอบ คำถามใน ระหว่างการ ทำกิจกรรม และไปงาน</p> <p>2. สังเกตจาก การให้ความ ร่วมมือ การ แสดงความ คิดเห็น และ พฤติกรรม ของนักเรียน ระหว่างการ ร่วมทำ กิจกรรม</p>

ชื่อ กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	ขั้นตอนการทำกิจกรรม	วัสดุที่ใช้ในการ ทำกิจกรรม	การ ประเมินผล
		<p>คลิปวิดีโอเกี่ยวกับจิตสาธารณะให้นักเรียนดู หลังจากดูเสร็จแล้ว ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับความหมายประโยชน์ของจิตสาธารณะ เมื่ออภิปรายเสร็จแล้วครูแจกใบงานจิตสาธารณะให้นักเรียนทำและส่งครูหลังจากทำเสร็จแล้ว</p> <p>2.5 ครูแจกสมุดบันทึกจิตสาธารณะ เพื่อให้ให้นักเรียนมีจิตสำนึกสาธารณะ ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยให้นักเรียนสังเกตตนเองว่ามีการปฏิบัติตนอย่างไรบ้างเกี่ยวกับจิตสาธารณะและให้บันทึกพฤติกรรมจิตสาธารณะนั้นทุกวันเมื่อบันทึกแล้ว ให้ครูเซ็นชื่อกำกับทุกวันอังคารและพฤหัสบดี</p> <p>3.ชั้นสรุปและการนำไปใช้ประโยชน์</p> <p>ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม และครูกล่าวขอบคุณนักเรียนสำหรับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และนัดหมายวันเวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมโปรแกรมครั้งต่อไป</p>		

## ตาราง 4 รายชื่อกิจกรรม

รายชื่อกิจกรรม	จิตสาธารณะรายด้าน
1. บิงโกหาเพื่อน	ด้านความคิด ด้านความรู้สึก ด้านการกระทำ
2. จิตสาธารณะนั้นสำคัญไฉน	ด้านความคิด ด้านความรู้สึก ด้านการกระทำ
3. บุคคลตัวอย่าง	ด้านความคิด ด้านความรู้สึก ด้านการกระทำ
4. ขาดจิตสาธารณะสู่ปัญหาสังคม	ด้านความคิด ด้านความรู้สึก ด้านการกระทำ
5. เหตุการณ์เช่นนี้เราจะทำอย่างไร	ด้านความคิด ด้านความรู้สึก ด้านการกระทำ
6. สุขใจจากการให้	ด้านความคิด ด้านความรู้สึก ด้านการกระทำ
7. ของคนอื่นเราไม่เอา	ด้านความคิด ด้านความรู้สึก ด้านการกระทำ
8. ขยะมีค่า	ด้านความคิด ด้านความรู้สึก ด้านการกระทำ
9. สมบัติส่วนรวม เราช่วยดูแล	ด้านความคิด ด้านความรู้สึก ด้านการกระทำ
10. โครงการโรงเรียนสะอาด	ด้านความคิด ด้านความรู้สึก ด้านการกระทำ
11. รู้รักสามัคคี ทำความดีตอบแทนคุณแผ่นดิน	ด้านความคิด ด้านความรู้สึก ด้านการกระทำ
12. ดอกไม้แห่งจิตสาธารณะ	ด้านความคิด ด้านความรู้สึก ด้านการกระทำ

## 3. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง

## 3.1 แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบทดลอง ( Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง โดยอาศัยการทดลองแบบกลุ่มเดี่ยว มีการวัดผลก่อน และหลังทดลอง ผู้วิจัยจึงดำเนินการตามแบบแผนการวิจัย One-Group Pretest-Posttest Design (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 249) ซึ่งมีแผนการทดลอง ดังแสดงในตาราง

ตาราง 5 แบบแผนการทดลอง One-Group Pretest-Posttest Design

ก่อนการทดลอง	การทดลอง	หลังการทดลอง
O <sub>1</sub>	X	O <sub>2</sub>

ความหมายของสัญลักษณ์

O <sub>1</sub>	แทน	การวัดระดับจิตสาธารณะก่อนการทดลอง
X	แทน	การจัดกิจกรรมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ
O <sub>2</sub>	แทน	การวัดระดับจิตสาธารณะหลังการทดลอง

### 3.2 วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

#### 1. ระยะเวลาการทดลอง

ผู้วิจัยวัดพฤติกรรมจิตสาธารณะของกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบวัดจิตสาธารณะ และเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

#### 2. ระยะเวลาทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลอง โดยให้กลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ใช้เวลาในการทดลองวันละ 50 นาที ในช่วงเวลา 15.00-15.50 น. รวมระยะเวลาในการทดลองทั้งสิ้น 12 ครั้ง

#### 3. ระยะเวลาหลังการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยประเมินกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบวัดจิตสาธารณะชุดเดียวกับที่ทำก่อนทดลอง และเก็บเป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest)

3.2 จากนั้นผู้วิจัยได้นำคะแนนที่ได้ทั้ง 2 ครั้งของกลุ่มทดลองมาวิเคราะห์ ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

### 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังโรงเรียนเทพลีลาเพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากผู้อำนวยการโรงเรียน

4.2 ผู้วิจัยมีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมจิตสาธารณะ ระยะเวลาการใช้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

### 5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

#### 5.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS เพื่อเปรียบเทียบระดับจิตสาธารณะของเด็กนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

#### 5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

##### 5.2.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

##### 5.2.1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

### 5.2.1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

## 5.2.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

5.2.2.1 ค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยการตรวจสอบและประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน

5.2.2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจิตสาธารณะ โดยนำไปทดลองใช้กับเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 40 คน ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

## 5.2.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent Sample) เพื่อเปรียบเทียบระดับจิตสาธารณะรายด้านของเด็กกลุ่มทดลองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา





## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

#### สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลัง
p	แทน	ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

#### การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการสร้างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. ผลการเปรียบเทียบระดับจิตสาธารณะ ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังของเด็กนักเรียน ในการเข้ารับโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยใช้การทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent Sample) โดยรวมและรายด้าน

#### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการสร้างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ในตอนนีผู้วิจัยได้สร้างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยการสร้างพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา ได้ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา (Albert Bandura) (สมโภชน์ เอี่ยมสุภามิตร.2556: 51-53) มาเป็นพื้นฐานในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียน ร่วมกับทฤษฎีการเสริมแรงของสกินเนอร์ และทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคค์ (พาสนา จุรัตน์.2548: 137) มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้งดังนี้

### ครั้งที่ 1 บิงโกหาเพื่อน

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เทคนิคทางด้านจิตวิทยา การสร้างมนุษยสัมพันธ์ ประกอบด้วย การใช้เกมบิงโกหาเพื่อนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับครูและเพื่อนในห้องเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม จากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนดูตัวอย่างพฤติกรรมกรมามีจิตสาธารณะจากสื่อวีดิทัศน์ เพื่อให้ นักเรียนได้เข้าใจความหมายของการมีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งแจกสมุดบันทึกพฤติกรรมจิตสาธารณะให้นักเรียนได้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมจิตสาธารณะของตัวเอง

### ครั้งที่ 2 จิตสาธารณะนั้นสำคัญไฉน

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เทคนิคทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ การเสริมแรง เทคนิคการเสนอตัวแบบ ประกอบด้วย การทำกิจกรรม ร้องเพลงส่วนรวมต้องมาก่อน กิจกรรมตามหาเพื่อนที่มีลักษณะการมีจิตสาธารณะ และการร่วมกันอภิปรายเพื่อสร้างให้นักเรียนมีความตระหนักเห็นความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ และการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

### ครั้งที่ 3 บุคคลตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เทคนิคทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ การเสริมแรง เทคนิคการเสนอตัวแบบ ประกอบด้วย การทำกิจกรรม ลักษณะของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ บุคคลตัวอย่าง ต้นแบบที่ดีของฉันทกิจกรรมได้สร้างให้นักเรียนได้เห็นตัวอย่างของบุคคลที่มีจิตสาธารณะนักเรียนได้เรียนรู้และสังเกตพฤติกรรมบุคคลที่มีจิตสาธารณะ

### ครั้งที่ 4 ขาดจิตสาธารณะสู่ปัญหาสังคม

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เทคนิคทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ เทคนิคการเสนอตัวแบบ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคร์ ประกอบด้วย การทำกิจกรรม การดูสื่อวีดิทัศน์เรื่องเก็บขยะในหัวใจคน ซึ่งเป็นเรื่องราวเหตุการณ์ของบุคคลที่เห็นแก่ตัว และสร้างความเดือดร้อนให้แก่คนในสังคม จากนั้นก็ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นจากสื่อที่ได้ดู และ ทำกิจกรรมสำรวจปัญหาขยะในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

### ครั้งที่ 5 เหตุการณ์เช่นนี้เราจะทำอย่างไร

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เทคนิคทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ เทคนิคการเสนอตัวแบบ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคร์ ประกอบด้วย กิจกรรมการดูภาพการทิ้งขยะบนสะพานลอย การเรียนรู้เรื่องการจัดการขยะมืออาชีพของประเทศญี่ปุ่น หลังจากดูภาพแล้ว ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการดูแลรักษาสาธารณะสมบัติของส่วนรวมและไม่คิดทำลายของที่เป็นสาธารณะสมบัติที่ใช้ร่วมกัน

### ครั้งที่ 6 สุขใจจากการให้

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เทคนิคทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ เทคนิคการเสนอตัวแบบ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคร์ ประกอบด้วย กิจกรรม การดูรูปภาพบุคคลอาสาเก็บขยะตามชายหาด และดูสื่อวิดีโอสุขใจจากการให้เป็นเรื่องราวตัวแบบของบุคคลที่มีน้ำใจแบ่งปันผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนแล้วให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักการมีน้ำใจแบ่งปันแก่ผู้อื่น และได้รับรู้ถึงความสุขจากการเป็นผู้ให้

ครั้งที่ 7 ของคนอื่นเราไม่เอา

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เทคนิคทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ การเสริมแรง เทคนิคการเสนอตัวแบบ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดร์ ประกอบด้วยกิจกรรมการดูสื่อวีดิทัศน์ของบุคคลที่ลิ้มเงินที่ตู้ ATM และให้นักเรียนร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่นักเรียนได้ดูจากตัวแบบนั้น จากนั้นให้นักเรียนได้เล่าประสบการณ์การเก็บของใต้และบอกความรู้สึกให้เพื่อนในกลุ่มฟัง และให้เพื่อนในกลุ่มเลือก เรื่องที่คิดว่าน่าสนใจมากที่สุด 1 เรื่อง ส่งตัวแทนออกมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง หน้าชั้นเรียน ครูมอบของรางวัลเพื่อให้นักเรียนเพื่อเป็นการเสริมแรงให้นักเรียนทำพฤติกรรมที่ดี เพื่อสังคมส่วนรวมต่อไป

ครั้งที่ 8 ขยะมีค่า

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เทคนิคทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ การเสริมแรง เทคนิคการเสนอตัวแบบ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดร์ ประกอบด้วยกิจกรรม การดูภาพสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ การศึกษาความรู้เรื่องขยะรีไซเคิล จากนั้นก็ให้นักเรียนได้ประดิษฐ์กระถางต้นไม้รักษ์โลก ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าของขยะและสามารถนำขยะมาใช้ประโยชน์ได้ รวมทั้งให้นักเรียนรู้จักเก็บและการทิ้งขยะให้เป็นที่

ครั้งที่ 9 สมบัติส่วนรวม เราช่วยดูแล

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เทคนิคทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ เทคนิคการเสนอตัวแบบ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดร์ ประกอบด้วยกิจกรรม ให้นักเรียนรูปภาพการทำลายสาธารณะสมบัติของส่วนรวม แล้วให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปราย จากนั้นให้นักเรียนตัวแทนกลุ่มจับฉลากชื่อสิ่งของส่วนรวมที่ต้องใช้ร่วมกันในโรงเรียน ได้แก่ 1. อุปกรณ์ทำความสะอาด 2. อุปกรณ์กีฬา 3. อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ 4. ก๊อกน้ำห้องน้ำซักโครก 5. โต๊ะเก้าอี้ กระดานดำ 6. การใช้หนังสือในห้องสมุด แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นประเด็นตั้งนี้ว่า สภาพปัจจุบันของสิ่งของหลักการปฏิบัติที่ถูกต้องในการใช้และการดูแลรักษาของสิ่งนี้ และนักเรียนจะปฏิบัติตนให้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งของส่วนรวมได้อย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้เห็นถึงความสำคัญของการดูแลรักษาสาธารณะสมบัติของโรงเรียน

ครั้งที่ 10 โครงการโรงเรียนสะอาด

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เทคนิคทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ การเสริมแรง เทคนิคการเสนอตัวแบบ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดร์ ประกอบด้วยกิจกรรม ภาพสถานที่สกปรกเต็มไปด้วยขยะ และภาพสถานที่สะอาดเป็นระเบียบสวยงาม ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน แล้วให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 คน โดยให้นักเรียนเป็นคนเลือกสมาชิกในกลุ่มเอง เขียนโครงการที่จะนำมาแก้ปัญหาเกี่ยวกับความไม่สะอาดของโรงเรียน หรือความไม่เป็นระเบียบวินัยของโรงเรียนที่นักเรียนมองเห็นว่าควรแก้ไข แล้วแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอโครงการหน้าชั้นเรียน แล้วให้เพื่อนในห้องช่วยกันเลือกโครงการที่ดีที่สุด 3 โครงการ เพื่อรับรางวัลจากครู

ครั้งที่ 11 รู้รักสามัคคี ทำความดีตอบแทนคุณแผ่นดิน

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เทคนิคทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ เทคนิคการเสนอตัวแบบ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไตร์ ประกอบด้วยกิจกรรม คู่มือวีดิทัศน์ “ในหลวง ร.9 ทรงงานหนัก 70ปี” ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและตอบคำถามลงในใบงาน และศึกษาใบความรู้ เราเกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน”ของท่านพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ แล้วให้นักเรียนเขียนเรียงความถึงความดีหรือสิ่งที่นักเรียนอยากจะทำเพื่อทดแทนคุณแผ่นดิน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรมมีจิตสำนึกที่ดีคิดที่จะกระทำความดีเป็นคนดีเพื่อตอบแทนคุณแผ่นดิน

ครั้งที่ 12 ดอกไม้แห่งจิตสาธารณะ

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เทคนิคทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ การเสริมแรง ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไตร์ ประกอบด้วยกิจกรรม ให้นักเรียนร่วมกันคิดออกแบบวาดรูปดอกไม้ และให้เขียนข้อความ เกี่ยวกับประโยชน์ของการเป็นคนที่มีจิตสาธารณะทำแล้วได้อะไรและทำให้สังคมมีความสุขได้อย่างไร เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้วให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน จากกิจกรรมนี้เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกและทบทวนกิจกรรมตลอดระยะเวลาเข้าร่วมโปรแกรม และเพื่อให้นักเรียนบอกถึงการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ภายหลังการสร้างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ผู้วิจัยได้นำโปรแกรมให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านทำการตรวจสอบ และนำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Congruence) และคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ผ่านเกณฑ์ ซึ่งผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ผลจากการตรวจสอบโปรแกรมจากผู้เชี่ยวชาญ มีการปรับแก้และเพิ่มเติมในส่วนของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา ในการปรับแก้ นั้น ตรงส่วนใบความรู้ควรใช้เป็นวิดีโอ ภาพ ข่าว หรือสื่อที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะเป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดการอภิปรายร่วมกันก่อน แล้วครูจึงค่อยสรุปประเด็นสำคัญให้ความรู้ในภายหลัง ในส่วนของขั้นตอนการประเมินผล ควรมีการบันทึกเป็นข้อความบรรยายพฤติกรรม หรือการสังเกตดูความถี่ของพฤติกรรม ควรมีแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมให้เห็นชัดเจน ในบางกิจกรรมต้องดูเวลาว่ามากเกินไป อาจทำให้การทำกิจกรรมไม่ทันตามเวลาที่กำหนดไว้ ควรปรับให้เป็นกิจกรรมเดียวที่เชื่อมโยงหลายประเด็น การแก้ไขในส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ จะทำให้แผนโปรแกรมมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและง่ายสำหรับความเข้าใจของผู้ที่สนใจแผนมากขึ้นกว่าเดิม รวมไปถึงในแต่ละแผนของโปรแกรม หากมีการบันทึกหลังการจัดโปรแกรมว่าเกิดปัญหาหรือในระหว่างทำกิจกรรมมีสิ่งใดที่ต้องบันทึกเกี่ยวกับผู้เรียน จะทำให้ผู้วิจัยเห็นพัฒนาการ รวมไปถึงเห็นข้อดี ข้อเสียของผู้สอนและผู้เรียนมากขึ้น

จากการทำกิจกรรมทั้งหมด 12 ครั้ง เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ทำการสังเกต และการสัมภาษณ์นักเรียนและ ครูที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จากการที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม บิงโกหาเพื่อน นักเรียนได้พูดคุยกับคุณครูและเพื่อนๆ ในห้องเรียน ดังนี้

เด็กนักเรียน A “คุณครูคะ หนูชอบกิจกรรมบิงโกหาเพื่อนมากเลยคะ สนุกดี ได้รู้จักเพื่อนมากขึ้น ว่าเพื่อนชอบอะไรมีนิสัยเป็นอย่างไรบ้าง บางคนอยู่ด้วยกันมา 2 ปี แล้วยังไม่ค่อยได้คุยกันมากเท่าไร”

เด็กนักเรียน B “คุณครูครับ ผมอยากให้เล่นกิจกรรมบิงโกหาเพื่อนอีกครั้งในคาบเรียนหน้าอีกครั้ง ผมอยากรู้จักเพื่อนมากขึ้นครับว่าใครมีนิสัยเป็นอย่างไรบ้าง”

จากการที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมบุคคลตัวอย่าง นักเรียนได้พูดคุยกับคุณครูและเพื่อนๆ ในห้องเรียนดังนี้

เด็กนักเรียน A “คุณครูคะ หนูอยากเป็นพยาบาลคะ เพราะว่าจะได้ช่วยเหลือและรักษาคนป่วยที่ยากจนและไม่มีเงินคะ หนูจะช่วยรักษาให้ฟรีเลยคะ”

เด็กนักเรียน B “คุณครูครับ เมื่อผมได้ดูบุคคลตัวอย่างเกี่ยวกับการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ผมได้ไปชวนแม่ของผมไปทำบุญบริจาคสิ่งของให้กับมูลนิธิคนพิการครับ”

จากการที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ของคนอื่น เราไม่เอา นักเรียนได้พูดคุยกับคุณครูและเพื่อนๆ ในห้องเรียนดังนี้

เด็กนักเรียน A “คุณครูคะ หนูไม่ชอบคนที่ลักขโมยของคนอื่นเลยคะ เพราะหนูเคยทำเงินหาย แล้วไม่ได้คืนหนูเสียใจมากเลยคะ หนูคิดว่าถ้าหนูเจอเงินของคนอื่นแล้วหนูจะนำไปคืนเจ้าของดีกว่าคะ สงสารเขา”

เด็กนักเรียน B “คุณครูครับ ผมเก็บโทรศัพท์เพื่อนได้ครับ แล้วไปแจ้งครูให้ตามหาเพื่อนคนที่ทำหายดีใจมากครับที่ได้โทรศัพท์คืน ผมก็รู้สึกภูมิใจมากเลยครับ”

จากการที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ขยะมีค่า นักเรียนได้พูดคุยกับคุณครูและเพื่อนๆ ในห้องเรียนดังนี้

เด็กนักเรียน A “คุณครูคะ หนูแยกขยะที่บ้านด้วยคะ เพื่อจะได้นำขยะที่สามารถนำรีไซเคิลเป็นสิ่งของที่สามารถใช้งานได้คะ หนูนำขวดพลาสติกมาทำเป็นกระถางปลูกดอกไม้คะ”

เด็กนักเรียน B “คุณครูครับ ผมอยากจะมีมีการแยกขยะในโรงเรียนเราด้วยนะครับ โรงเรียนเราจะได้สะอาด และสามารถนำขยะมาใช้ประโยชน์หรือนำมาประดิษฐ์สิ่งของได้ครับ”

จากการที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม รู้รักสามัคคี ทำความดีตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน นักเรียนได้พูดคุยกับคุณครูและเพื่อนๆ ในห้องเรียนดังนี้

เด็กนักเรียน A “คุณครูคะ หนูรู้สึกรักในหลวงมากเลยคะ พระองค์ท่านทรงงานหนักเพื่อประชาชนมากจริงๆ หนูคิดว่าจะตั้งใจทำความดี และตั้งใจเรียนหนังสือ เพื่อตอบแทนพระองค์ท่านคะ”

เด็กนักเรียน B “คุณครูครับ ผมอยากเป็นทหารครับจะได้รับใช้ชาติ ทำความดีตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน ครับ”

วันที่ 28 มิถุนายน 60 เป็นการเข้าร่วมโปรแกรมของเด็ก ๆ วันสุดท้าย วันนี้หลังจากสรุปกิจกรรมเสร็จก็ให้เด็ก ๆ ได้แสดงความรู้สึกจากการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้อิงจิตวิทยา

เด็กนักเรียน A “ผมได้เห็น ตัวอย่างของบุคคลที่ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น แล้วทำให้ ผมเกิดความรู้สึกว่า การได้ช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับ ความดีตร้อนเป็นเรื่องที่น่าภูมิใจมากครับ”

เด็กนักเรียน B “ หนูคิดว่าการเป็นคนมีจิตสาธารณะ การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน จะทำให้สังคมน่าอยู่ขึ้นคะ เพราะคนในสังคมไม่เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน”

เด็กนักเรียน C “ หนูอยากจะทำให้มีการส่งเสริมให้ทุกคนมีจิตสาธารณะกันให้ มากๆ คะ และหนูรู้สึกว่าการมีจิตสาธารณะไม่ใช่เรื่องที่ทำไต่ยากทุกคนสามารถทำได้คะ”

วันที่ 30 มิ.ย. 60 เป็นวันหลังจากได้จัดกิจกรรมโปรแกรมเสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้สนทนากับครู A ซึ่งเป็นครูที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

“เด็ก ๆ ที่เข้าร่วมโปรแกรมนี้มีพฤติกรรมที่ดีขึ้นคะ ในเรื่องของการรับผิดชอบในการทำความสะอาดห้องเรียน การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องดีขึ้น และมีน้ำใจช่วยเหลือครูถือของและช่วยครูเก็บอุปกรณ์การสอนโดยไม่ต้องบอกให้ทำ”

(ผู้วิจัย , การพูดคุยที่โรงเรียน)

2. ผลการเปรียบเทียบระดับจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน และหลังได้รับโปรแกรมการจัดการเรียนรู้อิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

ตาราง 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมจิตสาธารณะ ก่อนและหลังเข้ารับ  
โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ แบบรายด้าน (N = 30)

จิตสาธารณะ	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	t
1. ด้านความคิด	ก่อนทดลอง	3.41	0.7635	4.512*
	หลังการทดลอง	3.93	0.6890	
2. ด้านความรู้สึกรู้สึก	ก่อนทดลอง	3.42	0.8327	3.997*
	หลังการทดลอง	3.82	0.5480	
3. ด้านการกระทำ	ก่อนทดลอง	3.46	0.8323	3.455*
	หลังการทดลอง	3.87	0.5772	
จิตสาธารณะโดยภาพรวม	ก่อนทดลอง	<b>3.43</b>	<b>0.7176</b>	<b>4.772*</b>
	หลังการทดลอง	<b>3.88</b>	<b>0.4830</b>	

\*p < .05

จากตาราง 6 พบว่า ค่าเฉลี่ยจิตสาธารณะของนักเรียน โดยรวมก่อนและหลังเข้าร่วมรับโปรแกรม ก่อนการทดลองพบว่า ค่าเฉลี่ยจิตสาธารณะภาพรวมนั้น มีค่าเฉลี่ย 3.43 และหลังจากการที่ได้เข้ารับโปรแกรม ผลค่าเฉลี่ยผลการทดลองนั้นมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 3.88 จากการทดลองในตารางข้างต้น พบว่าหลังการทดลองในการเข้ารับโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาพบว่า ค่าเฉลี่ยจิตสาธารณะ ด้านความคิด ด้านความรู้สึกรู้สึก และด้านการกระทำ ในแต่ละด้านนั้นหลังเข้ารับโปรแกรมเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน สรุปได้ว่าพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนในการทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยานั้นสามารถเสริมสร้างนักเรียนให้มีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น

## บทที่ 5

### สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลของการใช้โปรแกรมจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาที่มีต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทพลีลาซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ

1. เพื่อสร้างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทพลีลา
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทพลีลา ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

#### ขอบเขตของการวิจัย

##### ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนเทพลีลา แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 10 ห้องเรียน รวม จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 350 คน

##### กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนเพศชายและหญิง อายุระหว่าง 14 – 15 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ของโรงเรียนเทพลีลา โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling ) ด้วยการจับสลาก มา 1 ห้องเรียน จาก 10 ห้องเรียน จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มทดลอง

##### ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ จิตสาธารณะ 3 ด้าน ได้แก่
  - 2.1 ด้านความคิด
  - 2.2 ด้านความรู้สึก
  - 2.3 ด้านการกระทำ

#### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทพลีลา
2. โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทพลีลา



## สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มทดลอง ที่เข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ มีระดับจิตสาธารณะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง

## วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลอง มี 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะก่อนการทดลอง ผู้วิจัยวัดระดับจิตสาธารณะรายด้านของกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบวัดจิตสาธารณะและเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

### 2. ระยะทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลอง โดยให้กลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ใช้เวลาในการทดลองวันละ 50 นาที ในช่วงเวลา 15.00-15.50 น. รวมระยะเวลาในการทดลองทั้งสิ้น 12 ครั้ง

### 3. ระยะหลังการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยประเมินกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบวัดจิตสาธารณะชุดเดียวกับที่ทำก่อนทดลอง และเก็บเป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest)

3.2 จากนั้นผู้วิจัยได้นำคะแนนที่ได้ทั้ง 2 ครั้งของกลุ่มทดลองมาวิเคราะห์ ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

## การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในการเข้ารับโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยใช้การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent sample)

## สรุปผลการวิจัย

1. โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผสมผสานแนวคิดและเทคนิคของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคร์ และการปรับพฤติกรรมทางปัญญา มีจำนวน 12 กิจกรรม ในแต่ละกิจกรรมประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ ขั้นสรุป

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ มีระดับจิตสาธารณะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

## อภิปรายผล

1. ผลโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผสมผสานแนวคิดและเทคนิคของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคร์ และการปรับพฤติกรรมทางปัญญา มีจำนวน 12 กิจกรรม ในแต่ละกิจกรรมประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ ขั้นสรุป ผู้วิจัยอภิปรายได้ดังนี้

โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาที่มีต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในครั้งนี้ การเสนอตัวแบบ (Modeling) เป็นเทคนิคที่ช่วยให้นักเรียนได้เห็นต้นแบบหรือแบบอย่างที่ดี เพื่อให้แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในเรื่องของจิตสาธารณะ จากการทดลองใช้เทคนิคการเสนอตัวแบบ พบว่า นักเรียนให้ความสนใจ ให้ความร่วมมือ และกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม การตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น และการทำใบงาน ดังจะเห็นได้จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน การเสนอตัวแบบนั้นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากบุคคลนั้นสังเกต ฟัง รับรู้ เก็บจำ ประสบพบเห็น หรืออ่านเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลอื่น แล้วมาประมวลเป็นข้อมูลเพื่อเป็นเครื่องชี้นำพฤติกรรมของตนต่อไป ส่วนการเสริมแรงตามทฤษฎีการเสริมแรงของสกินเนอร์ ผู้วิจัยใช้การพูดชมเชยเมื่อเห็นนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดีและการให้รางวัลที่เหมาะสม ทำให้นักเรียนรู้สึกภูมิใจและเห็นคุณค่าในสิ่งที่ทำ สอดคล้องกับที่ เดิมศักดิ์ คทวณิช (2546: 179) กล่าวว่า การให้ของรางวัล เมื่อมีการแสดงพฤติกรรมที่ต้องการสามารถช่วยปรับหรือปลูกฝังนิสัยที่พึงประสงค์ได้ เช่น การพูดชมเชยเมื่อเห็นเด็กทำพฤติกรรมที่ดี การให้รางวัลเมื่อเด็กทำความดีต่อสังคมอย่างเช่นการเก็บของใต้แล้วสิ่งคืนเจ้าของ การมีน้ำใจช่วยครูถือของ ซึ่งการกระทำที่ได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มให้เกิดพฤติกรรมนั้นซ้ำขึ้นอีก

ส่วนการใช้ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคร์ ผู้วิจัยสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่แสดงให้เห็นถึงภาพ เหตุการณ์ และพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นตัวอย่างที่ดี เด็กจะเกิดการเชื่อมโยงภาพ เหตุการณ์เหล่านั้นขึ้นในใจ และถ่ายทอดออกมาให้คนอื่นรับรู้เป็นรูปธรรมและแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา สอดคล้องกับที่ พาสนา จุรัตน์ (2548: 137) กล่าวว่า หลักการเรียนรู้ของทฤษฎีการเชื่อมโยงนี้มีใจความสำคัญว่า “การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus - S) กับการตอบสนอง(Response - R) โดยที่การตอบสนองมักจะออกมาเป็นรูปแบบต่าง ๆ หลากรูปแบบ จนกว่าจะพบรูปแบบที่ดี หรือเหมาะสมที่สุด เรียกการตอบสนองเช่นนี้ว่าการลองถูกลองผิด (Trial and error) นั่นคือการเลือกตอบสนองของผู้เรียนรู้จะกระทำด้วยตนเองไม่มีผู้ใดมากำหนดหรือชี้ช่องทางในการปฏิบัติให้และเมื่อเกิดการเรียนรู้ขึ้นแล้ว การตอบสนองหลายรูปแบบจะหายไปเหลือเพียงการตอบสนองรูปแบบเดียวที่เหมาะสมที่สุด และพยายามทำให้การตอบสนองเช่นนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าที่ต้องการให้เรียนรู้ต่อไปเรื่อย ๆ

จากการจัดกิจกรรมทั้งหมดที่ผ่านมาในโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาที่มีต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมนั้น ให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดีได้เห็นตัวแบบที่ดีทางด้านจิตสาธารณะ ได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน แล้วเกิดความคิดและความรู้สึกอยากจะทำตามตัวแบบนั้น เพราะการได้ทำตามตัวแบบนั้นแล้วทำให้ได้รับการเสริมแรง เป็นของรางวัล หรือเป็นคำพูดชมเชยยกย่องว่าเป็นคนดีจิตสาธารณะ โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาที่สร้างขึ้นทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาความคิด ความรู้สึก และการกระทำ ของตนเองให้มีพฤติกรรมจิตสาธารณะ ซึ่งการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเรานั้นเกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2556: 50) ในการเรียนรู้โดยการผ่านตัวแบบนั้น ตัวแบบเพียงตัวแบบเดียวสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิด และการแสดงออกได้พร้อม ๆ กัน จากสภาพการณ์ต่าง ๆ ของสังคม และประสบการณ์ของผู้อื่น คนส่วนมากก็รับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของสังคมโดยการผ่านทางสื่อแทบทั้งสิ้น พฤติกรรมของเด็กก็เช่นเดียวกัน เมื่อเด็กได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่ดี ได้เห็นแบบอย่างที่ดีและได้รับคำชมเชย ก็จะเกิดเป็นแรงผลักดัน และกระตุ้นให้มีพฤติกรรมเลียนแบบตามเพื่อให้ได้รับคำชมเชยและเป็นที่ยอมรับในสังคม ในชีวิตประจำวันเด็กเกิดการเรียนรู้จากการเลียนแบบโดยไม่รู้ตัว (วิจิตรตา โปะฮง. 2559: 83) จากสื่อและเทคโนโลยี เช่น การดูคลิปวิดีโอ ภาพข่าวเหตุการณ์ต่าง ๆ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งการได้ดูสื่อต่าง ๆ ก็ทำให้เด็กเกิดความคิด ความรู้สึกที่จะปรับพฤติกรรมตนเอง และกระทำตามตัวแบบนั้น ในโปรแกรมประกอบด้วย กิจกรรมจิตสาธารณะนั้นสำคัญไฉน บุคคลตัวอย่าง เหตุการณ์เช่นนี้เราจะทำอย่างไร สุขใจจากการให้ สมบัติส่วนรวม เราช่วยดูแล เป็นต้น ยกตัวอย่างกิจกรรมสุขใจจากการให้ และกิจกรรมบุคคลตัวอย่าง ซึ่งได้ให้นักเรียนดูสื่อที่เป็นคลิปวิดีโอสถานการณ์ตัวอย่างการกระทำของบุคคลที่มีจิตสาธารณะเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน จากนั้นนักเรียนได้แสดงความคิดเห็น อภิปรายร่วมกันและตอบคำถามเกี่ยวกับการกระทำพฤติกรรมที่มีจิตสาธารณะ และได้ให้นักเรียนที่เป็นตัวแทนกลุ่มเล่าประสบการณ์เรื่องราวของตนเกี่ยวกับการเสียสละการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ครูก็ได้ชมเชยและมอบอุปกรณ์เครื่องเขียนให้เป็นรางวัล แสดงถึงการกล้าแสดงออกในทางที่ดีเป็นแบบอย่างให้กับเพื่อน จากการที่นักเรียนได้ร่วมทำกิจกรรม นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการกระทำของบุคคลที่เป็นตัวอย่าง และมีความคิดที่จะกระทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ตามตัวแบบที่นักเรียนได้สังเกต

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผลของการใช้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะนั้น สามารถนำไปใช้กับเด็กมัธยมศึกษาได้ เนื่องจากรูปแบบของโปรแกรมประกอบด้วยการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กนั้นมีพฤติกรรมจิตสาธารณะ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้พฤติกรรมจิตสาธารณะผ่านตัวแบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ อาทิ รูปภาพ บุคคลตัวอย่าง บทความ เรื่องราวเหตุการณ์ และสื่อวีดิทัศน์ เพื่อเป็นตัวอย่างในการวิเคราะห์ วิจัย แสดงความคิดเห็น ประเมินคุณค่า อภิปราย และนำไปสู่การตัดสินใจ โดยให้นักเรียนคิดสังเกตและปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละประมาณ 4-5 คน ร่วมกันศึกษาหาความรู้ จากเอกสารประกอบการสอน ใบความรู้ กรณีตัวอย่าง ใบงาน นักเรียนจะให้ความสนใจเวลาที่มีการนำเสนอตัว

แบบในรูปแบบของสื่อวิดีโอ และบุคคลที่เป็นแบบอย่างเป็นวัยใกล้เคียงกับนักเรียน นักเรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจในการเรียนรู้ ในขั้นตอนการวิเคราะห์และอภิปรายนักเรียนได้ระดมสมองอภิปรายประเด็นคำถามจากใบงาน เพื่อร่วมกันพิจารณาแนวคำตอบลงในเอกสารใบงาน นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์และส่งเสริมการเรียนรู้จากกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ (ทิตนา แคมมณี. 2556: 365) กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ตัวแบบหรือกรณีตัวอย่างว่า เป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูง (จักรกฤษณ์ พลราชม;สุปรียา ต้นสกุล; และชราดล เก่งการพานิช. 2550: 7) ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน และส่งเสริมการเรียนรู้จากกันและกัน ได้รับรู้มุมมองที่แตกต่างของตนเอง และร่วมสรุปคำตอบที่ใช้หลักการของเสียงส่วนมากหรือประชาธิปไตย และในขั้นสรุป ตัวแทนแต่ละกลุ่มก็จะออกมานำเสนองาน การตอบคำถาม อย่างมีเหตุผล เป็นการฝึกให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออก กล้าพูด กล้าคิด กล้าทำในสิ่งที่ดี ผู้วิจัยมีการเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) ได้แก่ คำชมเชย ขนม เครื่องเขียน เป็นของรางวัลให้เด็กตัวแทนกลุ่มที่ออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ พาสนา จุฬรัตน์ (2548: 164) สิ่งเร้าที่บุคคลได้รับหลังจากการแสดงพฤติกรรมแล้วมีผลทำให้ผู้รับเกิดความพึงพอใจ และทำให้อัตราการตอบสนองเปลี่ยนไปในลักษณะเข้มข้นขึ้น ซึ่งเด็กมีแนวโน้มที่จะกล้าคิด กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้องมากขึ้น นำไปสู่การกระทำพฤติกรรมทางด้านจิตสาธารณะและมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน จากผลการปฏิบัติกิจกรรม ได้เสริมสร้างให้นักเรียนมีระดับจิตสาธารณะที่สูงขึ้นก่อนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ไพบุญย์ วัฒนศิริธรรม; และสังคม สัจจร (2543: 55-59) ที่ได้เสนอกลยุทธ์การปลูกฝังจิตสาธารณะไว้ว่า การใช้ตัวอย่างที่ดีในสังคม ยกย่องคนดี เลือกผู้นำที่ดีและผลักดันตัวอย่างจิตสาธารณะที่ดี เป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้เกิดจิตสาธารณะในสังคมได้

2. ผลของการใช้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาที่มีต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา พบว่านักเรียนมีระดับจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการเข้ารับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับจิตสาธารณะ ด้านความคิด ด้านความรู้สึก และด้านการกระทำของเด็กนักเรียนหลังเข้ารับโปรแกรมในแต่ละด้านสูงขึ้นกว่าก่อนเข้ารับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านความคิด นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยระดับจิตสาธารณะด้านความคิด 3.41 หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยระดับจิตสาธารณะด้านความคิด 3.93 จากการทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา ได้สังเกตและให้นักเรียนกลุ่มทดลองได้แสดงความคิดเห็นทางด้านจิตสาธารณะ นักเรียนสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นที่จะทำเพื่อส่วนรวม และคิดที่จะช่วยเหลือส่วนรวม เช่น เมื่อนักเรียนได้ดูภาพเหตุการณ์ของขยะที่อยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ การขีดเขียนฝาผนัง อาคารเรียน โต๊ะเรียน นักเรียนเกิดความคิดว่าไม่ควรที่จะทิ้งขยะตามพื้นที่ต่าง ๆ ไม่ควรขีดเขียนโต๊ะเรียน เนื่องจากว่าทำให้เกิดความสกปรก ดูไม่สวยงาม และทำให้เกิดทัศนียภาพไม่สวยงาม เห็นได้ว่า กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา ทำให้นักเรียนได้สะท้อนความคิดและปรับเปลี่ยนความคิดจากการได้เห็นตัวแบบ

สอดคล้องกับ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2556.255-256) ที่กล่าวว่า การนำเสนอตัวแบบที่อยู่ในรูปวีดิทัศน์ ซึ่งเป็นตัวแบบสัญลักษณ์นั้นใช้แล้วจะประสบผลสำเร็จอย่างมากในหลายสภาพการณ์ เมื่อนักเรียนได้สังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะจากตัวแบบและเกิดความสนใจในตัวแบบแล้ว นักเรียนจึงเกิดกระบวนการจดจำตัวแบบนั้นไว้ โดยจดจำเป็นสัญลักษณ์หรือภาพของตัวแบบ เมื่อนักเรียนดูสื่อวีดิทัศน์จบในแต่ละตอนผู้วิจัยได้ตรวจสอบกระบวนการเก็บจำ โดยการตั้งคำถามให้นักเรียนตอบคำถามจากใบงาน เกี่ยวกับพฤติกรรมจิตสาธารณะ นักเรียนสามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

ด้านความรู้สึก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยระดับจิตสาธารณะด้านความรู้สึก 3.42 หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยระดับจิตสาธารณะด้านความรู้สึก 3.82 จากการทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา ผู้วิจัยได้สังเกตและให้นักเรียนกลุ่มทดลองได้แสดงความรู้สึกเกี่ยวกับเกี่ยวกับภาพและเหตุการณ์จากการดูสื่อวีดิทัศน์ เช่น นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นว่ามีคนที่ทำประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน หรือคนที่มีจิตอาสาทำเพื่อส่วนรวม นักเรียนแสดงความรู้สึกว่าบุคคลที่ทำเพื่อส่วนรวมเป็นบุคคลที่น่ายกย่อง และนักเรียนเกิดความรู้สึกอยากเป็นเหมือนบุคคลตัวอย่างเพื่อให้ได้รับการยกย่องตามตัวแบบนั้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเสริมแรงของสกินเนอร์ (สุรางค์ ไคว้ตระกูล. 2556: 240-242) เมื่อเด็กได้รับการเสริมแรงอย่างต่อเนื่อง เช่น การยกย่อง ชมเชย เด็กก็มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นอีกจนเกิดเป็นความเคยชินและเป็นนิสัย

ด้านการกระทำ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยระดับจิตสาธารณะด้านการกระทำ 3.46 หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยระดับจิตสาธารณะด้านการกระทำ 3.88 จากการทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา นักเรียนได้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มจัดทำโครงการโรงเรียนสะอาด โดยให้นักเรียนเขียนโครงการพัฒนาสถานที่ต่าง ๆ ของโรงเรียน และนำโครงการนั้นไปลงมือกระทำจริง ๆ จากการที่นักเรียนได้ลงมือกระทำโครงการ เช่น โครงการห้องน้ำสะอาด นักเรียนได้ช่วยกันทำความสะอาดห้องน้ำหลังเลิกเรียน เป็นเวลา 1 สัปดาห์ โครงการห้องเรียนสะอาด นักเรียนช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียนหลังเลิกเรียนและช่วยกันเก็บขยะตามระเบียบทางเดิน จากการที่นักเรียนได้จัดทำโครงการ นักเรียนเกิดความรักโรงเรียนมากขึ้นและอยากให้โรงเรียนน่าอยู่และสะอาด สอดคล้องกับทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไตร์ (พาสนา จุฬรัตน์. 2548: 137-138) เมื่อเด็กได้รับสิ่งเร้าที่ดีไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมหรือ ตัวบุคคลที่ดี ก็จะเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่ดีตามมาด้วยเช่นกัน

เนื่องจากในแต่ละกิจกรรมนักเรียนได้เรียนรู้และได้พัฒนาทางด้านความรู้สึก ความคิด และการกระทำ จากการสังเกตการเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลในเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ จากสื่อวีดิทัศน์ เด็ก ๆ ได้สะท้อนถึงความรู้สึก ความคิดเห็นต่อสภาพการณ์และเรื่องราวที่ได้เห็นจากตัวแบบ ตัวแบบที่ดีมีจิตสาธารณะควรมีลักษณะเป็นอย่างไร ทำให้เกิดความคิดที่จะกระทำตามและเลียนแบบตัวแบบนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของนุสสรีย์ คันธิก (2553: 95) ซึ่งเด็กในช่วงวัยมัธยมเป็นช่วงของวัยรุ่นที่มักนิยมชมชอบเลียนแบบคนที่มีความสามารถหรือดาราภาพยนตร์เพื่อสู่การ

สร้างเอกลักษณ์ของตนเอง เมื่อได้เห็นตัวแบบที่ดีก็จะทำให้ง่ายต่อการเรียนรู้และทำตาม เพื่อนำไปสู่การสร้างพฤติกรรมที่ดีให้กับสังคมและประเทศชาติต่อไป

## ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

### 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา โดยใช้เทคนิคการสังเกตและการเลียนแบบจากตัวแบบนั้น ครูผู้สอนนับว่า มีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมตัวล่วงหน้า ควรศึกษาเนื้อหาและทฤษฎีทางจิตวิทยา การเรียนรู้ให้ละเอียด วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเทคนิคที่นำมาใช้ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพและพัฒนานักเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

1.2 ในการจัดการเรียนรู้ ควรจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม โดยจัดสถานที่สำหรับการทำกิจกรรมให้มีโต๊ะที่สามารถนั่งเป็นกลุ่มได้ 4-5 คน ไม่มีเสียงดังจากภายนอกเข้ามารบกวนเด็ก และควรสร้างความคุ้นเคยกับเด็กให้เป็นบรรยากาศของความเป็นกันเอง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กมีความมั่นใจในการทำกิจกรรม

### 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาด้านอื่นที่สามารถนำไปปรับพฤติกรรมของนักเรียนให้มีจิตสาธารณะได้

2.2 ควรมีการจัดกิจกรรมโดยเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติมากยิ่งขึ้น เพื่อให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม เช่น กิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ การเก็บขยะภายในโรงเรียน เป็นต้น



บรรณานุกรม

## บรรณานุกรม

- กนิษฐา นิทัศน์พัฒนา และคณะ. (2541). *จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กรรยา พรรณา. (2553). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคศึกษาศาสตร์ตัวอย่างที่เน้นการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- โกวิทย์ พงษ์ภักดี. (2553). การใช้โปรแกรมการฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จักรกฤษณ์ พลราชม; สุปรียา ต้นสกุล; และ ธราดล เก่งการพานิช. (2550). กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูทันตสุขภาพในนักเรียนชั้นประถมศึกษาอำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร. *วารสารสุขศึกษา*. 30(106): 1-16.
- จินตนา พบบุญ. (2556). *ผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต่อการพัฒนาจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- เจษฎา หนูรุ่ง. (2551). *ปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2555). *สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ*. 5. กรุงเทพฯ: วี พรินท์ (1991).
- ชาย โพลิตา และคณะ. (2540). รายงานการวิจัยเรื่อง จิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ : ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. 12. นนทบุรี: ไทยเนรมิตกิจอินเตอร์โปรเกรสซิฟ จำกัด.
- ณัฐนรี คล้ายสาคร. (2556). *ผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญหาที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบางบัว(เฟื่องตั้งตรงจิตรวิทยาคาร)*. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัฐกร อินทุยศ. (2556). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2539). *ต้นไม้อัจฉริยะธรรม การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เต็มศักดิ์ คทวนิช. (2546). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ทศนา แคมมณี. (2556). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. 17. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพฯ.

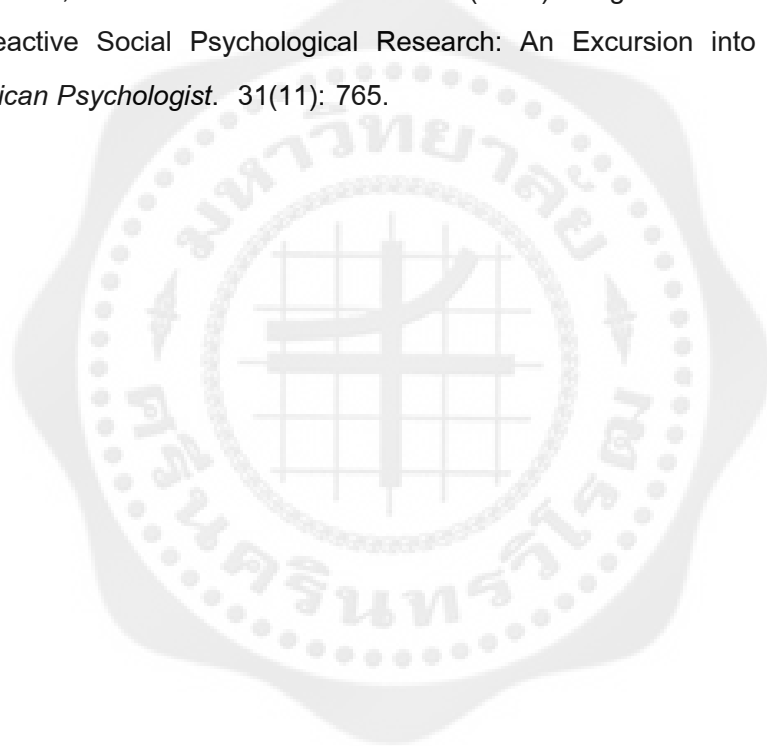


- ธรรมนันทิกา แจ่มสว่าง. (2547). ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับ  
ตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นภาพร ปรีชามารถ. (2545). จิตวิทยาการปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: ภาควิชา  
จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นวรินทร์ ตาก้อนทอง. (2557). จิตสาธารณะ: คุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์. วารสารการวัดผล  
การศึกษา. 31(89): 33-45.
- นันทวัฒน์ ชุนชี. (2546). การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อ  
พัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นุสสรีย์ คันธิก. (2553). ผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อการพัฒนาจิต  
สาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี.  
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญทัน ภูบาล. (2549). การใช้ชีวิตทัศนละครหุ่นเชิดเป็นตัวอย่างเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของ  
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประทีป จินนี. (2540). การวิเคราะห์พฤติกรรมและการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัย  
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2557). การพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาม  
กุฏราชวิทยาลัย.
- ประเทือง ภูมิภัทราคม. (2540). การปรับพฤติกรรม ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ:  
โอเดียนสโตร์.
- ประเวศ วะสี และคณะ. (2542). ยุทธศาสตร์แก่วิกฤติชาติ. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่น  
พัฒนา.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2536). การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรทรัพย์ ชื่นในเมือง. (2554). ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมที่มี  
ต่อการพัฒนาพฤติกรรมที่มีจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรี  
ราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระไพศาล วิสาโล. (2544). วิถีสังคมไทย ประชาสังคมและวัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพฯ: เรือน  
แก้วการพิมพ์.
- พระมหาชานาญ กตธัมโม (บุญแพ). (2555). การศึกษาจิตสาธารณะในพระพุทธศาสนาเถรวาท.  
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พาสณา จุลรัตน์. (2548). เอกสารประกอบการสอน รายวิชาจิตวิทยาการศึกษา กรุงเทพฯ:  
ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพบุปผณ์ วัฒนศิริธรรม; และ สังคม สัจจกร. (2543). สำนักไทยที่พึงปรารถนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์  
เดือนตุล.

- ระเวียง ดอนศรีธา. (2554). การใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น.
- ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. หน้า กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- วิจิตรตา โป๊ะฮง. (2559). ผลของการใช้โปรแกรมการเล่านิทานและการเล่นที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ชั้นปีที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมชาติ กิจยรรยง; และ จีรชา ใจเปี่ยม. (2555). รวมพลังสร้างคน จากสารพันสุดยอดเกมและกิจกรรม Walk Rally. กรุงเทพฯ: สมาร์ท ไลฟ์.
- สมพงษ์ สิงหะพล. (2542). ต้องสอนเด็กให้เกิดจิตสำนึกใหม่. สี่มาจารย์. 13(27): 15-16.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2556). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. 8. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สโรชา. (2548). ใช้ว่าโลกนี้มีเราคนเดียว. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. (2542). วาระการวิจัยแห่งชาติในภาวะวิกฤติเพื่อฟื้นฟูชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- สุนทรส หุตะวัฒนะ. (2550). ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคการเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจา ที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุนิสา คงทอง. (2557). ผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนพยาบาลทหารอากาศชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ กรมแพทย์ทหารอากาศ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2556). จิตวิทยาทั่วไป. 11. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนัญ สุวรรณลิวงค์. (2552). ผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเกมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดยายร่ม กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- หฤทัย อัจจุ. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำรูปแบบการดำเนินชีวิต และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อติมาน แสงคำ. (2555). ผลการจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิดทางพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนาคประสิทธิ์ อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- อภิเชษฐ จันทนา. (2553). ผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งขุนเพชรพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัญชลี ยี่รักพันธ์. (2550). ผลการใช้สถานการณ์จำลองผลสานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริงเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Boettcher Johanna; และคนอื่น ๆ. (2014). Combining Attention Training with Internet-Based Cognitive-Behavioural Self-Help for Social Anxiety: A Randomised Controlled Trial. *Cognitive Behaviour Therapy*. 43(1): 34-48.
- Brannigan Michael. (2006). A Psychoeducational Group Model to Build Academic Competence in New Middle School Students. *The Journal for Specialists in Group Work*. 32(1): 61-70.
- Brian Clegg; และ Paul Birch. (2552). เกมและกิจกรรมพัฒนาที่มงาน. 4. กรุงเทพฯ: เอ็กชเปอร์เน็ท.
- Larson James D. (1992). Anger and Aggression Management Techniques through the Think First Curriculum. *Journal of Offender Rehabilitation*. 18(1-2): 101-118.
- Lee Christina. (1984). Accuracy of Efficacy and Outcome Expectations in Predicting Performance in a Simulated Assertiveness Task. *Cognitive Therapy and Research*. 8(1): 37-48.
- Lotfi Salahadin; และคนอื่น ๆ. (2011). The Effect of Meichenbaum's Cognitive Behaviour Modification Therapy on Reduction of Test Anxiety Symptoms in High School Girls. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 30: 835-838.
- McLeod Saul A. (2011). Bandura-Social Learning Theory. *Retrieved from*.
- Mischel W. (1965). Theory and Research on the Antecedents of Self-Imposed Delay of Reward. *Progress in experimental personality research*. 3: 85-132.
- Mousoulides Nicholas G; Christou Constantinos; และ Sriraman Bharath. (2008). A Modeling Perspective on the Teaching and Learning of Mathematical Problem Solving. *Mathematical Thinking and Learning: An International Journal*. 10(3): 293-304.
- Shubina Ivanna. (2016). Counseling and Therapy of Patients with Behavioural Disorders Using the Cognitive-Behavioural Approach. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 217: 1008-1018.

- Srijumnong Sirithorn; Sri-ampai Pissamai; และ Chano Jiraporn. (2015). Developing Public Mind Curriculum for Lower Secondary School Classes Using Contemplative Education Methods. *Educational Research and Reviews*. 10(16): 2387.
- Thoits Peggy A. (1982). Conceptual, Methodological, and Theoretical Problems in Studying Social Support as a Buffer against Life Stress. *Journal of Health and Social Behavior*.
- Versi Merope. (1995). Differential Effects of Cognitive Behavior Modification on Seriously Emotionally Disturbed Adolescents Exhibiting Internalizing or Externalizing Problems. *Journal of Child and Family Studies*. 4(3): 279-292.
- Wilson David W; และ Donnerstein Edward. (1976). Legal and Ethical Aspects of Nonreactive Social Psychological Research: An Excursion into the Public Mind. *American Psychologist*. 31(11): 765.



ภาคผนวก





ภาคผนวก ก

- รายนามผู้เชี่ยวชาญ
- หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ

## รายนามผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือ

ผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบวัดจิตสาธารณะ

ชื่อผู้เชี่ยวชาญ	สถาบัน/หน่วยงาน
1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินดา วรานุรักษ์	คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง	ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
3. อาจารย์ ดร. ศจี จิระโร	สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
4. อาจารย์เทียนพร วงศ์หอม	ครูชำนาญการพิเศษวิชาเอก ภาษาอังกฤษ โรงเรียนเทพลีลา
5. อาจารย์กัญญ์วรา ฤทธิศศิธร	ครูชำนาญการวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

## ผู้เชี่ยวชาญตรวจโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา

ชื่อผู้เชี่ยวชาญ	สถาบัน/หน่วยงาน
1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินดา วราสุนันท์	คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง	ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร. ชนิตา มิตรานันท์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์ ดร. สุชาดา สกลกิจรุ่งโรจน์	สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
5. อาจารย์ ดร. ศจี จิระโร	สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช



ที่ ศธ 6918/ 1๙๕1



บัณฑิตวิทยาลัย  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ  
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๓๑ พฤษภาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ ดร.สุชานดา สกลกิจรุ่งโรจน์

เนื่องด้วย นางพิศมัย ทับทิมทอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศึกษาศาสตร์  
มนุษย์ (จิตวิทยาการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง  
“ผลการใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน  
ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3” โดยมี อาจารย์ ดร.อังศรา ประเสริฐสิน และ อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่  
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญท่านตรวจโปรแกรมการพัฒนา  
ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางพิศมัย ทับทิมทอง และ  
ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)  
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 083 188 4269



## บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศธ 6918/1751

วันที่ 14 พฤษภาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง

เนื่องด้วย นางพิศมัย ทับทิมทอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ (จิตวิทยาการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง "ผลการใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3" โดยมี อาจารย์ ดร.อัจฉรา ประเสริฐสิน และ อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญท่านตรวจแบบวัดจิตสาธารณะ และโปรแกรมการพัฒนา ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 083 188 4269

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางพิศมัย ทับทิมทอง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

พิศมัย อ.

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์จักรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 6918/ 1717



บัณฑิตวิทยาลัย  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ  
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒4 พฤษภาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ ดร.ศจี จิระโร

เนื่องด้วย นางพิศมัย ทับบิมทอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ (จิตวิทยาการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “ผลการใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3” โดยมี อาจารย์ ดร.อังศรา ประเสริฐสิน และ อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญท่านตรวจแบบวัดจิตสาธารณะ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางพิศมัย ทับบิมทอง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 083 188 4269



## บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศธ 6918/ 16 17

วันที่ 31 พฤษภาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ ดร.ชนิตา มีตรานันท์

เนื่องด้วย นางพิศมัย ทับทิมทอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศึกษาศาสตร์ (จิตวิทยาการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “ผลการใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3” โดยมี อาจารย์ ดร.อัจฉรา ประเสริฐสิน และ อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญท่านตรวจโปรแกรมการพัฒนา ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 083 188 4269

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางพิศมัย ทับทิมทอง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

พิศมัย อ.

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 6918/ 1767



บัณฑิตวิทยาลัย  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ  
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๘๔ พฤษภาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินดา วราสุนันท์

เนื่องด้วย นางพิศมัย ทับทิมทอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศึกษาศาสตร์  
มนุษย (จิตวิทยาการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง  
"ผลการใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน  
ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3" โดยมี อาจารย์ ดร.อัครก ประเสริฐสิน และ อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่  
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญท่านตรวจแบบวัดจิตสาธารณะ  
ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางพิศมัย ทับทิมทอง และ  
ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์จิตรชัย เอกปัญญาสกุล)  
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 083 188 4269

ที่ ศธ 6918/ 17๕7



บัณฑิตวิทยาลัย  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ  
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๑4 พฤษภาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์เทียนพร วงศ์หอม

เนื่องด้วย นางพิศมัย ทับทิมทอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศึกษาศาสตร์  
มนุษย์ (จิตวิทยาการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง  
"ผลการใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน  
ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3" โดยมี อาจารย์ ดร.อังศรา ประเสริฐสิน และ อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่  
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญท่านตรวจแบบวัดจิตสาธารณะ  
ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางพิศมัย ทับทิมทอง และ  
ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)  
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 083 188 4269

ที่ ศธ 6918/1787



บัณฑิตวิทยาลัย  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ  
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

14 พฤษภาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์กัญญ์วรา ฤทธิศศิธร

เนื่องด้วย นางพิศมัย ทับทิมทอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ (จิตวิทยาการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง "ผลการใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3" โดยมี อาจารย์ ดร.อัครา ประเสริฐสิน และ อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญท่านตรวจแบบวัดจิตสาธารณะ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางพิศมัย ทับทิมทอง และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)  
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 083 188 4269

### ภาคผนวก ข

- ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
  - ตาราง แบบวัดจิตสาธารณะที่ปรับแก้ข้อคำถาม
- ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดจิตสาธารณะ
  - แบบวัดจิตสาธารณะ
- ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3



### ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดจิตสาธารณะ

ข้อที่	ข้อความ/ข้อคำถาม	ผลรวม	IOC	แปลผล
1	ข้าพเจ้าไม่คิดที่จะขีดเขียน โต้ะ แก้อั้ ผนั้ ห้องเรียนและอาคารเรียน	4	0.8	ใช้ได้
2	ข้าพเจ้าคิดที่จะเปิด-ปิดประตู และหน้าต่าง ห้องเรียนอย่างเบา ๆ ไม่กระแทกแรง ๆ	4	0.8	ใช้ได้
3	ข้าพเจ้าไม่คิดที่จะทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง	3	0.6	ใช้ได้
4	ข้าพเจ้าไม่คิดที่จะนั่งโยกเก้าอี้เวลารออยู่ใน ห้องเรียน	4	0.8	ใช้ได้
5	ข้าพเจ้าคำนึงถึงการใช้คอมพิวเตอร์อย่าง ระมัดระวัง เพราะเกรงว่าจะชำรุดเสียหายได้	5	1	ใช้ได้
6	ข้าพเจ้าคำนึงถึงการใช้สบู์เหลวล้างมือ ทิชชู และของใช้ส่วนรวมอย่างประหยัด พอเหมาะ ไม่ใช้มากเกินไป	5	1	ใช้ได้
7	ถ้าข้าพเจ้าเห็นคนชราขึ้นรถเมล์ข้าพเจ้าจะลุก ให้หนึ่ง	3	0.6	ใช้ได้
8	ข้าพเจ้าไม่เคยคิดอยากเด็ดดอกไม้หรือใบไม้ ในโรงเรียนหรือที่สาธารณะ	5	1	ใช้ได้
9	ข้าพเจ้าคิดที่จะเก็บขยะเมื่อพบเห็นตกอยู่ตาม พื้นที่สาธารณะ	5	1	ใช้ได้
10	ข้าพเจ้าเต็มใจที่ได้ทำความสะอาดห้องหลัง เลิกเรียนตามหน้าที่ของตนเองที่รับผิดชอบ	4	0.8	ใช้ได้
11	ข้าพเจ้าภูมิใจที่ได้แจ้งให้ครูหรือภารโรงทราบ เมื่อพบสมบัติต่าง ๆ ของส่วนรวมชำรุด เสียหาย เพื่อจะได้ซ่อมแซม	5	1	ใช้ได้
12	ข้าพเจ้าเต็มใจที่จะเก็บขยะเมื่อพบเห็นขยะ บริเวณระเบียบทางเดิน หรือตามพื้นที่ สาธารณะ	5	1	ใช้ได้
13	ข้าพเจ้าเต็มใจช่วยครูเก็บอุปกรณ์สื่อการสอน หลังจากที่ครูสอนเสร็จเรียบร้อยแล้ว	4	0.8	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความ/ข้อคำถาม	ผลรวม	IOC	แปลผล
14	ข้าพเจ้าเต็มใจช่วยแจกสมุดคืนเพื่อนๆเมื่อครูได้มอบหมายให้ทำ	5	1	ใช้ได้
15	ข้าพเจ้ายินดีให้ความร่วมมือทุกครั้งในการทำงานกลุ่มกับเพื่อนในห้อง	5	1	ใช้ได้
16	ข้าพเจ้ายินดีเมื่อเพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียนเวลาที่เพื่อนไม่มีใช้	4	0.8	ใช้ได้
17	ข้าพเจ้ายินดีที่จะช่วยดูแลรักษาต้นไม้ รวมถึงสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ดีอยู่เสมอ	5	1	ใช้ได้
18	ข้าพเจ้ายินดีที่จะช่วยดูแลรักษาอุปกรณ์กีฬาของโรงเรียน	5	1	ใช้ได้
19	ข้าพเจ้าแบ่งปันที่นั่งในสาธารณะให้แก่ผู้อื่น	5	1	ใช้ได้
20	ข้าพเจ้าอาสาธนาคารบ้านของเพื่อนไปส่งครู	3	0.6	ใช้ได้
21	เมื่อพบเห็นว่าครูถือของหนักข้าพเจ้าเต็มใจอาสาเข้าไปช่วยเหลือ	3	0.6	ใช้ได้
22	เมื่ออ่านหนังสือที่ยืมจากห้องสมุดเสร็จข้าพเจ้าจะรีบนำไปส่งคืน	3	0.6	ใช้ได้
23	เมื่อรับประทานอาหารเสร็จตอนกลางวันและมีคนอื่นรอใช้โต๊ะอาหาร ข้าพเจ้าจะรีบลุกจากที่นั่ง	5	1	ใช้ได้
24	เมื่อมีการจัดทำพานไหว้ครู หรือกิจกรรมกลุ่มของห้องเรียนหรือโรงเรียน ข้าพเจ้าได้ช่วยเพื่อนๆ ทำงานเสมอ	5	1	ใช้ได้
25	เมื่อเพื่อนลืมนำหนังสือเรียนมาจากบ้านข้าพเจ้าจะแบ่งให้เพื่อนดู	5	1	ใช้ได้
26	เมื่อเจอสิ่งของที่เป็นสมบัติของโรงเรียนตกหล่นหรือ/เสียหาย ข้าพเจ้าจะรีบแจ้งครูทันที	4	0.8	ใช้ได้
27	ข้าพเจ้าเก็บโต๊ะเก้าอี้เข้าที่อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยหลังเลิกใช้งาน	5	1	ใช้ได้

ตาราง แบบวัดจิตสาธารณะปรับแก้ไขข้อคำถาม

ข้อที่	ข้อความ/ข้อคำถาม	IOC	แปลผล	ข้อความ/ข้อคำถามที่ปรับแก้ไขแล้ว
1	ข้าพเจ้าไม่คิดที่จะขีดเขียน โต๊ะ เก้าอี้ ผนังห้องเรียนและอาคารเรียน	0.8	ใช้ได้	การขีดเขียน โต๊ะ เก้าอี้ ผนังห้องเรียนและอาคารเรียนเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ
2	ข้าพเจ้าคิดที่จะเปิด-ปิดประตู และหน้าต่างห้องเรียนอย่างเบา ๆ ไม่กระแทกแรง ๆ	0.8	ใช้ได้	การเปิด-ปิดประตู และหน้าต่างห้องเรียนควรกระทำอย่างเบา ๆ ไม่กระแทกแรง ๆ
3	ข้าพเจ้าไม่คิดที่จะทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง	0.6	ใช้ได้	ข้าพเจ้าเห็นว่าการทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลองเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมของสาธารณะ
4	ข้าพเจ้าไม่คิดที่จะนั่งโยกเก้าอี้เวลาอยู่ในห้องเรียน	0.8	ใช้ได้	การนั่งโยกเก้าอี้ในห้องเรียนอาจทำให้เก้าอี้ของโรงเรียนเกิดความชำรุดเสียหายได้
5	ข้าพเจ้าคำนึงถึงการใช้คอมพิวเตอร์อย่างระมัดระวัง เพราะเกรงว่าจะชำรุดเสียหายได้	1	ใช้ได้	ข้าพเจ้าคำนึงถึงการใช้คอมพิวเตอร์อย่างระมัดระวัง เพราะเกรงว่าจะชำรุดเสียหายได้
6	ข้าพเจ้าคำนึงถึงการใช้สบู่มือล้างมือที่ขรุขระ และของใช้ส่วนรวมอย่างประหยัดพอเหมาะ ไม่ใช้มากเกินไป	1	ใช้ได้	ข้าพเจ้าคำนึงถึงการใช้สบู่มือล้างมือที่ขรุขระ และของใช้ส่วนรวมอย่างประหยัด พอเหมาะ ไม่ใช้มากเกินไป
7	ถ้าข้าพเจ้าเห็นคนชราขึ้นรถเมล์ข้าพเจ้าจะลุกให้หนึ่ง	0.6	ใช้ได้	หากข้าพเจ้าเห็นคนชราขึ้นรถเมล์ข้าพเจ้าจะลุกให้หนึ่ง
8	ข้าพเจ้าไม่เคยคิดอยากเด็ดดอกไม้หรือใบไม้ในโรงเรียนหรือที่สาธารณะ	1	ใช้ได้	ข้าพเจ้าไม่เคยคิดอยากเด็ดดอกไม้หรือใบไม้ในโรงเรียนหรือที่สาธารณะ
9	ข้าพเจ้าคิดที่จะเก็บขยะเมื่อพบเห็นตกอยู่ตามพื้นที่สาธารณะ	1	ใช้ได้	ข้าพเจ้าคิดที่จะเก็บขยะเมื่อพบเห็นตกอยู่ตามพื้นที่สาธารณะ
10	ข้าพเจ้าเต็มใจที่ได้ทำความสะอาดห้องหลังเลิกเรียนตามหน้าที่ของตนเองที่รับผิดชอบ	0.8	ใช้ได้	ข้าพเจ้าเต็มใจที่ได้ทำความสะอาดห้องหลังเลิกเรียนตามหน้าที่ของตนเองที่รับผิดชอบ
11	ข้าพเจ้าภูมิใจที่ได้แจ้งให้ครูหรือภารโรงทราบเมื่อพบสมบัติต่าง ๆ ของส่วนรวม	1	ใช้ได้	ข้าพเจ้าภูมิใจที่ได้แจ้งให้ครูหรือภารโรงทราบเมื่อพบสมบัติต่าง ๆ ของ

ข้อที่	ข้อความ/ข้อคำถาม	IOC	แปลผล	ข้อความ/ข้อคำถามที่ปรับแก้ไขแล้ว
	ชำระหนี้เสียหาย เพื่อจะได้ซ่อมแซม			ส่วนรวมชำระหนี้เสียหาย เพื่อจะได้ซ่อมแซม
12	ข้าพเจ้าเต็มใจที่จะเก็บขยะเมื่อพบเห็นขยะบริเวณระเบียบทางเดิน หรือตามพื้นที่สาธารณะ	1	ใช้ได้	ข้าพเจ้ายินดีที่จะเก็บขยะเมื่อพบเห็นขยะบริเวณระเบียบทางเดิน หรือตามพื้นที่สาธารณะ
13	ข้าพเจ้าเต็มใจช่วยครูเก็บอุปกรณ์การสอนหลังจากที่ครูสอนเสร็จเรียบร้อยแล้ว	0.8	ใช้ได้	ข้าพเจ้าเต็มใจช่วยครูเก็บอุปกรณ์การสอนหลังจากที่ครูสอนเสร็จเรียบร้อยแล้ว
14	ข้าพเจ้าเต็มใจช่วยแจกสมุดคืนเพื่อนๆ เมื่อครูได้มอบหมายให้ทำ	1	ใช้ได้	ข้าพเจ้าเต็มใจช่วยแจกสมุดคืนเพื่อนๆ เมื่อครูได้มอบหมายให้ทำ
15	ข้าพเจ้ายินดีให้ความร่วมมือทุกครั้งในการทำงานกลุ่มกับเพื่อนในห้อง	1	ใช้ได้	ข้าพเจ้ายินดีให้ความร่วมมือทุกครั้งในการทำงานกลุ่มกับเพื่อนในห้อง
16	ข้าพเจ้ายินดีเมื่อเพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียนเวลาที่เพื่อนไม่มีใช้	0.8	ใช้ได้	ข้าพเจ้ายินดีให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียนเวลาที่เพื่อนไม่มีใช้
17	ข้าพเจ้ายินดีที่จะช่วยดูแลรักษาต้นไม้ รวมถึงสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ดีอยู่เสมอ	1	ใช้ได้	ข้าพเจ้ายินดีที่จะช่วยดูแลรักษาต้นไม้ รวมถึงสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ดีอยู่เสมอ
18	ข้าพเจ้ายินดีที่จะช่วยดูแลรักษาอุปกรณ์กีฬาของโรงเรียน	1	ใช้ได้	ข้าพเจ้ายินดีที่จะช่วยดูแลรักษาอุปกรณ์กีฬาของโรงเรียน
19	ข้าพเจ้าแบ่งปันที่นั่งในสาธารณะให้แก่ผู้อื่น	1	ใช้ได้	ข้าพเจ้าแบ่งปันที่นั่งในสาธารณะให้แก่ผู้อื่น
20	ข้าพเจ้าอาสาทำความสะอาดบ้านของเพื่อนไปส่งครู	0.6	ใช้ได้	ข้าพเจ้าอาสาทำความสะอาดบ้านของเพื่อนไปส่งครู
21	เมื่อพบเห็นว่าครูดึงของหนักข้าพเจ้าเต็มใจอาสาเข้าไปช่วยเหลือ	0.6	ใช้ได้	เมื่อพบเห็นว่าครูดึงของหนักข้าพเจ้าเต็มใจอาสาเข้าไปช่วยเหลือ
22	เมื่ออ่านหนังสือที่ยืมจากห้องสมุดเสร็จ ข้าพเจ้าจะรีบนำไปส่งคืน	0.6	ใช้ได้	เมื่ออ่านหนังสือที่ยืมจากห้องสมุดเสร็จ ข้าพเจ้าจะรีบนำไปส่งคืน
23	เมื่อรับประทานอาหารเสร็จตอนกลางวัน และมีคนอื่นรอใช้โต๊ะอาหาร ข้าพเจ้าจะ	1	ใช้ได้	เมื่อรับประทานอาหารเสร็จตอนกลางวัน และมีคนอื่นรอใช้โต๊ะอาหาร

ข้อที่	ข้อความ/ข้อคำถาม	IOC	แปลผล	ข้อความ/ข้อคำถามที่ปรับแก้ไขแล้ว
	ริบลูกจากที่นั่ง			ข้าพเจ้าจะริบลูกจากที่นั่ง
24	เมื่อมีการจัดทำพานไหว้ครู หรือกิจกรรมกลุ่มของห้องเรียนหรือโรงเรียน ข้าพเจ้าได้ช่วยเพื่อนๆ ทำงานเสมอ	1	ใช้ได้	เมื่อมีการจัดทำพานไหว้ครู หรือกิจกรรมกลุ่มของห้องเรียนหรือโรงเรียน ข้าพเจ้าได้ช่วยเพื่อนๆ ทำงานเสมอ
25	เมื่อเพื่อนลืมนั่งหนังสือเรียนมาจากบ้าน ข้าพเจ้าจะแบ่งให้เพื่อนดู	1	ใช้ได้	เมื่อเพื่อนลืมนั่งหนังสือเรียนมาจากบ้าน ข้าพเจ้าจะแบ่งให้เพื่อนดู
26	เมื่อเจอสิ่งของที่เป็นสมบัติของโรงเรียน ตกหล่นหรือ/เสียหาย ข้าพเจ้าจะรีบแจ้งครูทันที	0.8	ใช้ได้	เมื่อเจอสิ่งของที่เป็นสมบัติของโรงเรียนตกหล่นหรือ/เสียหาย ข้าพเจ้าจะรีบแจ้งครูทันที
27	ข้าพเจ้าเก็บโต๊ะเก้าอี้เข้าที่อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยหลังเลิกใช้งาน	1	ใช้ได้	ข้าพเจ้าเก็บโต๊ะเก้าอี้เข้าที่อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยหลังเลิกใช้งาน

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดจิตสาธารณะ

ตาราง การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจิตสาธารณะ

ข้อที่	$\bar{X}$	SD	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha	แปลผล
1	3.00	1.01	.407	.82	คัดเลือกไว้
2	3.77	1.14	.309	.82	คัดเลือกไว้
3	3.75	1.23	.543	.81	คัดเลือกไว้
4	3.32	1.22	.320	.82	คัดเลือกไว้
5	3.87	1.09	.250	.82	คัดเลือกไว้
6	3.77	.91	.343	.82	คัดเลือกไว้
7	3.80	.93	.441	.82	คัดเลือกไว้
8	3.22	1.20	.565	.81	คัดเลือกไว้
9	3.20	.85	.230	.82	คัดเลือกไว้
10	3.47	.98	.439	.82	คัดเลือกไว้
11	3.37	1.10	.523	.82	คัดเลือกไว้
12	3.35	.89	.384	.82	คัดเลือกไว้
13	3.72	.87	.262	.82	คัดเลือกไว้
14	3.82	1.00	.513	.81	คัดเลือกไว้
15	4.02	.94	.257	.82	คัดเลือกไว้
16	4.02	.73	.091	.83	ตัดออก
17	3.77	.91	.407	.82	คัดเลือกไว้
18	3.87	.68	.406	.82	คัดเลือกไว้
19	3.72	.84	.410	.82	คัดเลือกไว้
20	3.52	.84	.505	.81	คัดเลือกไว้
21	3.62	.95	.445	.82	คัดเลือกไว้
22	3.92	.85	.245	.82	ตัดออก
23	3.85	1.02	.248	.82	ตัดออก
24	3.35	.86	.230	.82	คัดเลือกไว้
25	3.82	.81	.159	.82	คัดเลือกไว้
26	3.62	.89	.387	.82	คัดเลือกไว้
27	3.92	.72	.157	.82	ตัดออก

## แบบวัดจิตสาธารณะ

### คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยนิสิตปริญญาโท สาขาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ เอกจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยขอความร่วมมือผู้ตอบแบบวัดนี้ กรุณาตอบตามความเป็นจริง ทั้งนี้ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะเก็บข้อมูลเหล่านี้ไว้เป็นความลับ และจะไม่เกิดผลเสียต่อท่านแต่ประการใด โดยจะนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อเสนอผลการประเมินจิตสาธารณะของนักเรียนในภาพรวมเท่านั้น

ขอให้ท่านพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกความคิดเห็นและการกระทำที่แท้จริงของท่านมากที่สุด โดยมีเกณฑ์ดังนี้

ปฏิบัติเป็นประจำทุกครั้งที่	หมายถึง	ข้าพเจ้าปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นเป็นประจำทุก
ปฏิบัติค่อนข้างบ่อยมาก	หมายถึง	ข้าพเจ้าปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นค่อนข้างบ่อย
ปฏิบัติบ้างเป็นบางครั้ง	หมายถึง	ข้าพเจ้าปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นบ้างเป็นบางครั้ง
ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง	หมายถึง	ข้าพเจ้าปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นนาน ๆ ครั้ง
ไม่ปฏิบัติเลย	หมายถึง	ข้าพเจ้าไม่ปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นเลย

## แบบวัดจิตสาธารณะ

ข้อ	ข้อความ/คำถาม	ระดับพฤติกรรม				
		ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ปฏิบัติบางครั้ง	ปฏิบัตินานๆครั้ง	ไม่ปฏิบัติเลย
1	การขีดเขียน โต๊ะ เก้าอี้ ผ่นห้องเรียนและอาคารเรียนเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ					
2	การเปิด-ปิดประตู และหน้าต่างห้องเรียนควรกระทำอย่างเบา ๆ ไม่กระแทกแรง ๆ					
3	ข้าพเจ้าเห็นว่าการทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลองเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมของสาธารณะ					
4	การนั่งโยกเก้าอี้ในห้องเรียนอาจทำให้เก้าอี้ของโรงเรียนเกิดความชำรุดเสียหายได้					
5	ข้าพเจ้าคำนึงถึงการใช้คอมพิวเตอร์อย่างระมัดระวัง เพราะเกรงว่าจะชำรุดเสียหายได้					
6	ข้าพเจ้าคำนึงถึงการใช้สบู์เหลวล้างมือ ทิชชู และของใช้ส่วนรวมอย่างประหยัด พอเหมาะ ไม่ใช่มากเกินไป					
7	หากข้าพเจ้าเห็นคนชราขึ้นรถเมล์ข้าพเจ้าจะลุกให้นั่ง					
8	ข้าพเจ้าไม่เคยคิดอยากเด็ดดอกไม้หรือโบ้ไม้ในโรงเรียนหรือที่สาธารณะ					
9	ข้าพเจ้าคิดที่จะเก็บขยะเมื่อพบเห็นตกอยู่ตามพื้นที่สาธารณะ					
10.	ข้าพเจ้าเต็มใจที่ได้ทำความสะอาดห้องหลังเลิกเรียน					



ข้อ	ข้อความ/คำถาม	ระดับพฤติกรรม				
		ปฏิบัติ เป็นประจำ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ นานๆ ครั้ง	ไม่ ปฏิบัติ เลย
	ตามหน้าที่ของตนเองที่รับผิดชอบ					
11.	ข้าพเจ้าภูมิใจที่ได้แจ้งให้ครูหรือภารโรงทราบเมื่อพบสมบัติต่าง ๆ ของส่วนรวมชำรุดเสียหาย เพื่อจะได้ซ่อมแซม					
12.	ข้าพเจ้ายินดีที่จะเก็บขยะเมื่อพบเห็นขยะบริเวณระเบียบทางเดิน หรือตามพื้นที่สาธารณะ					
13.	ข้าพเจ้าเต็มใจช่วยครูเก็บอุปกรณ์สื่อการสอนหลังจากที่ครูสอนเสร็จเรียบร้อยแล้ว					
14.	ข้าพเจ้าเต็มใจช่วยแจกสมุดคืนเพื่อนๆ เมื่อครูได้มอบหมายให้ทำ					
15.	ข้าพเจ้ายินดีให้ความร่วมมือทุกครั้งในการทำงานกลุ่มกับเพื่อนในห้อง					
16.	ข้าพเจ้ายินดีที่จะช่วยดูแลรักษาต้นไม้ รวมถึงสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ดีอยู่เสมอ					
17.	ข้าพเจ้ายินดีที่จะช่วยดูแลรักษาอุปกรณ์กีฬาของโรงเรียน					
18.	ข้าพเจ้าแบ่งปันที่นั่งในสาธารณะให้แก่ผู้อื่น					
19.	ข้าพเจ้าอาสารวบรวมงานของเพื่อนไปส่งครู					
20.	เมื่อพบเห็นว่าครูถือของหนักข้าพเจ้าเต็มใจอาสาเข้าไปช่วยเหลือ					
21.	เมื่อมีการจัดทำพานไหว้ครู หรือกิจกรรมกลุ่มของ					

ข้อ	ข้อความ/คำถาม	ระดับพฤติกรรม				
		ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ปฏิบัติบางครั้ง	ปฏิบัตินานๆครั้ง	ไม่ปฏิบัติเลย
	ห้องเรียนหรือโรงเรียน ข้าพเจ้าได้ช่วยเพื่อนๆ ทำงานเสมอ					
22	เมื่อเพื่อนลืมนำหนังสือเรียนมาจากบ้านข้าพเจ้าจะแบ่งให้เพื่อนดู					
23.	เมื่อเจอสิ่งของที่เป็นสมบัติของโรงเรียนตกหล่นหรือ/เสียหาย ข้าพเจ้าจะรีบแจ้งครูทันที					

ขอบคุณสำหรับการตอบแบบสอบถามครบทุกข้อค่ะ

ตาราง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิต  
 สาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ครั้งที่	ด้านการประเมิน	ผลรวม	ค่าดัชนี IOC
1	ด้านจุดมุ่งหมาย	5	1.00
	ด้านเนื้อหา	4	0.80
	ด้านการใช้ทฤษฎี	4	0.80
2	ด้านจุดมุ่งหมาย	4	0.80
	ด้านเนื้อหา	4	0.80
	ด้านการใช้ทฤษฎี	4	0.80
3	ด้านจุดมุ่งหมาย	3	0.60
	ด้านเนื้อหา	5	1.00
	ด้านการใช้ทฤษฎี	5	1.00
4	ด้านจุดมุ่งหมาย	5	1.00
	ด้านเนื้อหา	4	0.80
	ด้านการใช้ทฤษฎี	4	0.80
5	ด้านจุดมุ่งหมาย	4	0.80
	ด้านเนื้อหา	3	0.60
	ด้านการใช้ทฤษฎี	4	0.80
6	ด้านจุดมุ่งหมาย	4	0.80
	ด้านเนื้อหา	5	1.00
	ด้านการใช้ทฤษฎี	3	0.60
7	ด้านจุดมุ่งหมาย	3	0.60
	ด้านเนื้อหา	4	0.80
	ด้านการใช้ทฤษฎี	4	0.80
8	ด้านจุดมุ่งหมาย	4	0.80
	ด้านเนื้อหา	5	1.00
	ด้านการใช้ทฤษฎี	3	0.60

ครั้งที่	ด้านการประเมิน	ผลรวม	ค่าดัชนี IOC
9	ด้านจุดมุ่งหมาย	3	0.60
	ด้านเนื้อหา	4	0.80
	ด้านการใช้ทฤษฎี	3	0.60
10	ด้านจุดมุ่งหมาย	5	1.00
	ด้านเนื้อหา	5	1.00
	ด้านการใช้ทฤษฎี	5	1.00
11	ด้านจุดมุ่งหมาย	5	1.00
	ด้านเนื้อหา	5	1.00
	ด้านการใช้ทฤษฎี	5	1.00
12	ด้านจุดมุ่งหมาย	5	1.00
	ด้านเนื้อหา	5	1.00
	ด้านการใช้ทฤษฎี	5	1.00

หมายเหตุ : ผู้วิจัยแก้ไขปรับปรุงจุดมุ่งหมาย เนื้อหาและการเลือกใช้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญสำหรับด้านที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่คะแนนเป็น 0 จากนั้นอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบผลการแก้ไขอีกครั้งก่อนดำเนินการทดลอง (Tryout)

ภาคผนวก ค

--รายละเอียดโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิต  
สาธารณะ



โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา

เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ



สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

## โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ในเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

### หลักการและเหตุผล

จิตสาธารณะ (public mind) หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคล ที่ตระหนักรู้ เห็นคุณค่า มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และพร้อมที่จะปฏิบัติตนให้มีส่วนร่วมในเรื่องที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เต็มใจเป็นคนดีช่วยเหลือสังคมต่อไป โดยทั้งนี้เด็กก็จะแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะ 3 ด้าน คือ 1.ด้านความคิด 2.ด้านความรู้สึก 3. ด้านการกระทำ

### จุดมุ่งหมายของโปรแกรม

เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะให้กับผู้เข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยผ่านการทำกิจกรรมที่หลากหลาย โดยโปรแกรมนั้นประกอบไปด้วยการพัฒนา จิตสาธารณะ 3 ด้าน ได้แก่

1.ด้านความคิด เป็นความนึกคิดที่เกิดขึ้นภายในใจเกี่ยวกับการดำเนินถึงประโยชน์ของส่วนรวม การมีน้ำใจต่อผู้อื่น การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการดูแลสิ่งของที่เป็นสาธารณะที่ต้องใช้ร่วมกัน ในโรงเรียน ได้แก่ ห้องเรียน โต๊ะ เก้าอี้ คอมพิวเตอร์ ประตู พัดลม ต้นไม้ หอมน้ำ สบู่เหลวล้างมือ เป็นต้น

2. ด้านความรู้สึก เป็นการรับรู้ในความรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติที่เป็นส่วนรวม มีความรู้สึกยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือและแบ่งปันแก่ผู้อื่น เกิดความรู้สึกภูมิใจเมื่อได้ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม ได้แก่ การทำหน้าที่เวรประจำวันของห้องเรียน การช่วยเก็บขยะเมื่อพบเห็น การช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน

3. ด้านการกระทำ เป็นการแสดงออกถึงความเอาใจใส่เป็นธุระ มีจิตอาสาเสียสละทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ได้แก่ อาสาช่วยเหลือผู้อื่นในวิสัยที่เห็นว่าเหมาะสมและสามารถทำได้ คิดหาวิธีแก้ไขปัญหาในสิ่งที่เป็นประโยชน์ของส่วนรวม รู้จักแบ่งปันโดยการใช้ของส่วนรวมร่วมกัน และการไม่นำสิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นสาธารณะมาเป็นของตนเอง

### ลักษณะของโปรแกรม

เป็นโปรแกรมการสอนที่ใช้จัดสอนนอกเวลาเรียนปกติ ซึ่งประกอบไปด้วยการเสริมสร้างจิตสาธารณะทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความคิด ด้านความรู้สึก ด้านการกระทำ โดยใช้เวลาในการจัดกิจกรรมจำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที

## คำแนะนำในการใช้โปรแกรม

โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ได้สร้างโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางจิตวิทยาการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognitive Learning Theory) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ และทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดร์ เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดของการเรียนรู้จึงควรคำนึงถึงคำแนะนำในการดังต่อไปนี้

1. ก่อนเริ่มกิจกรรมทุกครั้ง ต้องมีการเตรียมความพร้อมในการทำกิจกรรม โดยการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยาให้เข้าใจ และเพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมเกิดความพร้อมในการเรียนรู้อาจจะพูดคุยซักทายนักเรียนอย่างเป็นกันเอง การยกตัวอย่างเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์มีจิตสาธารณะ หรือเปิดเพลงจิตสาธารณะให้นักเรียนฟัง เพื่อเป็นการเตรียมตัวนักเรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น

2. ในการดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะในแต่ละครั้ง การจัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นสำคัญ ด้วยการคอยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสนใจอยู่กับกิจกรรมที่กำลังดำเนินอยู่ รวมถึงให้การเสริมแรงทางบวกด้วยการชมเชย หรือให้รางวัล เมื่อผู้ร่วมกิจกรรมสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ดี

3. หลังจากการดำเนินกิจกรรมจัดการเรียนรู้เรียบร้อยแล้ว ต้องมีการสรุปกิจกรรมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจในความคิดรวบยอดของกิจกรรมอย่างตรงกัน และนำไปใช้ได้ถูกต้อง นอกจากนี้ในระหว่างการดำเนินกิจกรรม ต้องมีการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมโปรแกรมในแต่ละครั้งเพื่อดูการมีส่วนร่วม ความสนใจและตั้งใจในการทำกิจกรรม



## โครงสร้างของโปรแกรม

### โครงสร้างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

ครั้งที่	รายชื่อกิจกรรม
1	บิงโกหาเพื่อน (พัฒนาด้านความคิด ด้านความรู้สึกร ด้านการกระทำ)
2	จิตสาธารณะนั้นสำคัญไฉน (พัฒนาด้านความคิด ด้านความรู้สึกร ด้านการกระทำ)
3	บุคคลตัวอย่าง (พัฒนาด้านความคิด ด้านความรู้สึกร ด้านการกระทำ)
4	ขาดจิตสาธารณะสู่ปัญหาสังคม (พัฒนาด้านความคิด ด้านความรู้สึกร ด้านการกระทำ)
5	เหตุการณ์เช่นนี้เราจะทำอย่างไร (พัฒนาด้านความคิด ด้านความรู้สึกร ด้านการกระทำ)
6	สุขใจจากการให้ (พัฒนาด้านความคิด ด้านความรู้สึกร ด้านการกระทำ)
7	ของคนอื่นเราไม่เอา (พัฒนาด้านความคิด ด้านความรู้สึกร ด้านการกระทำ)
8	ขยะมีค่า (พัฒนาด้านความคิด ด้านความรู้สึกร ด้านการกระทำ)
9	สมบัติส่วนรวม (พัฒนาด้านความคิด ด้านความรู้สึกร ด้านการกระทำ)
10	โครงการโรงเรียนสะอาด (พัฒนาด้านความคิด ด้านความรู้สึกร ด้านการกระทำ)
11	รู้จักสามัคคี ทำความดีตอบแทนคุณแผ่นดิน (พัฒนาด้านความคิด ด้านความรู้สึกร ด้านการกระทำ)
12	ดอกไม้แห่งจิตสาธารณะ (พัฒนาด้านความคิด ด้านความรู้สึกร ด้านการกระทำ)

## โปรแกรมการพัฒนา การเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ครั้งที่ 1

### กิจกรรม “บิงโกหาเพื่อน”

#### จุดมุ่งหมาย

1. นักเรียนแสดงออกถึงความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนและระหว่างเพื่อนที่เข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมกิจกรรม
3. นักเรียนทราบความหมายและประโยชน์ของการมีพฤติกรรมจิตสาธารณะ

#### การเตรียมสื่อและอุปกรณ์

1. กระดาษ A4 ที่มีตารางสี่เหลี่ยมจัตุรัส 16 ช่อง
2. คลิปวิดีโอจิตสาธารณะ (www.youtube.com)
3. ใบงานจิตสาธารณะ
4. สมุดบันทึกจิตสาธารณะ
5. ของรางวัล ได้แก่ ปากกา ดินสอ สมุดโน้ต

#### วิธีดำเนินการ

##### ขั้นนำ

ครูกล่าวทักทายนักเรียนและอธิบายวัตถุประสงค์ของกิจกรรมครั้งนี้ว่า ในกิจกรรมนี้นักเรียนจะได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนและได้เรียนรู้เกี่ยวกับความหมายและประโยชน์ของการมีพฤติกรรมจิตสาธารณะ

##### ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ให้นักเรียนทำกิจกรรม “บิงโกหาเพื่อน” โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. แจกกระดาษ A4 ที่มีตารางสี่เหลี่ยมจัตุรัส 16 ช่อง
2. อธิบายวิธีการว่า ให้นักเรียนใส่ตัวเลข 1- 16 ช่องใดก็ได้ช่องละ 1 ตัวเลข เมื่อนักเรียนเขียนตัวเลขครบแล้ว ครูชี้แจงกติกาการบิงโกว่า ให้ตัวเลขเรียงต่อกันได้ทั้งแนวตั้ง แนวนอนแนว ทแยง ใครมีตัวเลขเรียงต่อกันได้ก่อนถือว่าจบเกมเป็นผู้ชนะและรับของรางวัล เริ่มเล่นเกมโดยฟังโจทย์คำถามจากครู ดังนี้
  - ให้นักเรียนไปหาชื่อเพื่อน 2 คนที่เกิดในเดือนที่ลงท้ายด้วย 30 วัน มาเขียนไว้ในช่องหมายเลข 5
  - ให้นักเรียนไปหาชื่อเพื่อน 2 คนที่เกิดวันศุกร์ มาเขียนไว้ในช่องหมายเลข 11
  - ให้นักเรียนไปหาชื่อเพื่อน 2 คนที่เป็นคนภาคใต้ มาเขียนไว้ในช่องหมายเลข 15
  - ให้นักเรียนไปหาชื่อเพื่อน 2 คนที่ชอบดารากะทาลี มาเขียนไว้ในช่องหมายเลข 8

- ให้นักเรียนไปหาชื่อเพื่อน 2 คนที่ยิ้มแก้มมาเขียนไว้ในช่องหมายเลข 13
  - ให้นักเรียนไปหาชื่อเพื่อน 2 คนที่ชอบสีแดงมาเขียนไว้ในช่องหมายเลข 2
  - ให้นักเรียนไปหาชื่อเพื่อน 2 คนที่ชอบเรียนคณิตศาสตร์มาเขียนไว้ในช่องหมายเลข 6
  - ให้นักเรียนไปหาชื่อเพื่อน 2 คนที่ชอบอ่านหนังสือนิยายมาเขียนไว้ในช่องหมายเลข 4
3. เมื่อจบเกมแล้วครูมอบของรางวัลแก่ผู้ชนะและแสดงความยินดี จากนั้นครูเปิดคลิปวิดีโอเกี่ยวกับจิตสาธารณะให้นักเรียนดู หลังจากดูเสร็จแล้ว ครูแจกใบความรู้เรื่อง จิตสาธารณะ โดยครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับความหมาย ประโยชน์ของจิตสาธารณะ และผลกระทบจากการขาดจิตสาธารณะ เมื่ออภิปรายเสร็จแล้วครูแจกใบงานจิตสาธารณะให้นักเรียนทำและส่งครูหลังจากทำเสร็จแล้ว
  4. ครูแจกสมุดบันทึกจิตสาธารณะ เพื่อให้นักเรียนมีจิตสำนึกสาธารณะ ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยให้นักเรียนสังเกตตนเองว่ามีการปฏิบัติตนอย่างไรบ้างเกี่ยวกับจิตสาธารณะและให้บันทึกพฤติกรรมจิตสาธารณะนั้นทุกวันเมื่อบันทึกแล้ว ให้ครูเซ็นชื่อกำกับทุกวันอังคารและพฤหัสบดี

### ขั้นสรุปและการนำไปใช้ประโยชน์

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม “ในสังคมปัจจุบัน จิตสาธารณะ เป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน เพื่อให้สังคมนั้นเกิดความสงบสุข เพราะจิตสาธารณะ คือการตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะ การทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีความเอื้อเฟื้อแบ่งปัน ช่วยเหลือกัน มีจิตคิดสร้างสรรค์มุ่งทำสิ่งที่ดีที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่ทำลายเบียดเบียนบุคคล สังคม ประเทศชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการที่นักเรียนได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายความสำคัญและประโยชน์ของจิตสาธารณะ จะทำให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะได้อย่างถูกต้อง” ครูกล่าวขอบคุณนักเรียนสำหรับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และนัดหมายวันเวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมโปรแกรมครั้งต่อไป

### การประเมินผล

1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของจิตสาธารณะ และมีความตระหนักถึงประโยชน์ของจิตสาธารณะ สังเกตจากการตอบคำถามในระหว่างการทำกิจกรรมและใบงาน
2. การสังเกตการให้ความร่วมมือ การแสดงความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการทำกิจกรรม



คุณครูคะ “จิตสาธารณะคือ  
อะไรและมีความสำคัญ  
อย่างไรคะ?”



#### ◆จิตสาธารณะหรือจิตสำนึกสาธารณะ (Public Mind)◆

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกทางสังคม หรือจิตสำนึกสาธารณะว่า คือ การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน หรือการคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้ให้ความหมายว่า จิตสาธารณะคือ การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

สรุปได้ว่า จิตสาธารณะ หมายถึง ความรู้สึกตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกที่ปรารถนาจะร่วมและมีส่วนช่วยเหลือสังคม โดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่และความรับผิดชอบสำนึกถึงพลังของตนเองที่สามารถร่วมแก้ไขปัญหานั้นได้ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ โดยการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาาร่วมกันกับคนในสังคมเพราะการอยู่ร่วมกันในสังคมทุกวันนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความมีน้ำใจไมตรีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันโดยไม่หวังผลตอบแทน การดำรงชีวิตในสังคมที่มีการช่วยเหลือกันถึงแม้ว่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้นไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับเรา หรือเราไม่ได้เดือดร้อนด้วย แต่ก็เต็มใจที่จะแบ่งปันให้การช่วยเหลือเอื้ออาทรกัน นั่นคือ การแสดงออกมามีจิตสาธารณะนั่นเอง



### ◆ ประโยชน์ของการมีจิตสาธารณะ ◆

- ➡ ทำให้เป็นคนคิดบวก มองผู้อื่นในแง่ที่ดี ไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น
- ➡ ทำให้เราเป็นคนที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ดี
- ➡ ทำให้เป็นที่รักใคร่จากผู้คนรอบข้าง และได้รับความเมตตา
- ➡ ทำให้เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว คิดถึงส่วนรวมเป็นหลักมากกว่าประโยชน์ส่วนตน
- ➡ ทำให้เป็นคนเข้าใจผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
- ➡ ทำให้เป็นคนมีเหตุมีผล เข้าใจและเห็นใจในความทุกข์เดือดร้อนของผู้อื่นโดยไม่เหยียดหยามหรือทับถมผู้อื่น
- ➡ ทำให้เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
- ➡ ทำให้เป็นคนใจกว้าง มีความรักให้แก่ผู้คนและสิ่งรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็นคน, สัตว์, พืช หรือสิ่งแวดล้อมต่างๆ เป็นต้น
- ➡ ทำให้กลายเป็นผู้ชอบช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่ลังเลสงสัย ไม่คิดว่าไม่ใช่เรื่องของตน แล้วละเลยปล่อยให้ผู้อื่นเดือดร้อน

### ★ ผลกระทบจากการขาดจิตสาธารณะ ★

ผลกระทบต่อบุคคล ทำให้เกิดปัญหา คือ

1. สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง
2. สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น

ผลกระทบระดับครอบครัว ทำให้เกิดปัญหา คือ

1. ความสามัคคีในครอบครัวลดน้อยลง
2. การแก่งแย่ง ทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัว

ผลกระทบระดับองค์กร ทำให้เกิดปัญหา

1. การแบ่งพรรคแบ่งพวกภายในองค์กร
2. ความเห็นแก่ตัว แก่งแย่งชิงดีเด่น
3. การเบียดเบียนสมบัติขององค์กรเป็นสมบัติส่วนตัว
4. องค์กรไม่ก้าวหน้า ประสิทธิภาพและคุณภาพของงานลดลง

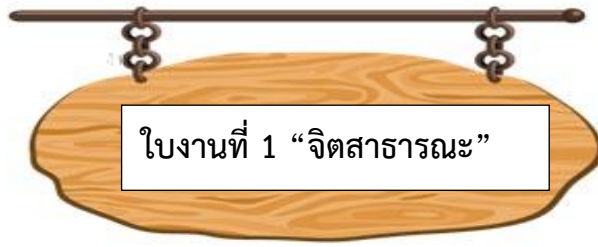
ผลกระทบในระดับชุมชน ทำให้เกิดปัญหา คือ

1. ชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา เพราะต่างคนต่างอยู่ สภาพชุมชน มีสภาพ เช่นไรก็ยังคงเป็นเช่นนั้น ไม่เกิดการพัฒนาศึกษา และยิ่งนานไปก็มีแต่เสื่อมทรุดลง
2. อาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง
3. ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหา เพราะคนในชุมชนมองปัญหาของตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ ขาดคนอาสาสมัครพัฒนา เพราะกลัวเสียทรัพย์สินกลัวเสียเวลา หรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่น

ผลกระทบในระดับชาติถ้าบุคคลในชาติขาดจิตสาธารณะจะทำให้เกิดปัญหา คือ

1. วิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้ง และแก้ปัญหาไม่ได้ เกิดการเบียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติที่เป็นของส่วนรวม
2. ประเทศชาติอยู่ในสภาพล้าหลัง เนื่องจากขาดพลังของคนในสังคม เมื่อผู้นำประเทศนำมาตรการใดออกมาใช้
3. ก็จะไม่ได้ผลเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน
4. เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก เกิดการแก่งแย่งแข่งขัน เห็นแก่ประโยชน์กลุ่มของตนและพวกพ้อง เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน

ที่มา: ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2555) .สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ



1. ให้นักเรียนบอกความหมายของ จิตสาธารณะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....



2. จิตสาธารณะมีประโยชน์อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....



3. ให้นักเรียนยกตัวอย่าง จิตสาธารณะที่นักเรียนสามารถทำได้ทั้งที่บ้าน โรงเรียน และ สถานที่สาธารณะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

## สมุดบันทึกจิตสาธารณะ

ให้นักเรียนวาดรูปเองเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

ชื่อ.....นามสกุล.....

ชื่อเล่น.....ชั้น.....เลขที่.....

โรงเรียนเทพศิลา

## คำชี้แจง

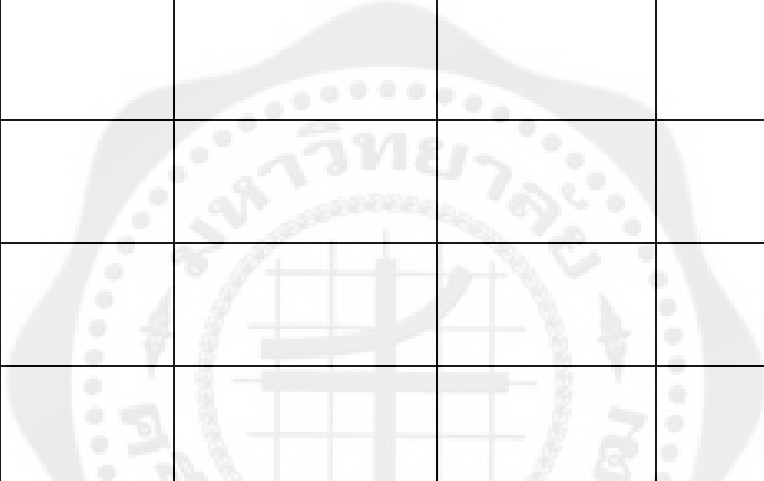
ให้นักเรียนสังเกตตนเองว่ามีการปฏิบัติตนอย่างไรบ้างเกี่ยวกับจิตสาธารณะและให้บันทึกพฤติกรรมจิตสาธารณะนั้นทุกวันเมื่อบันทึกแล้ว ให้ครูเซ็นชื่อกำกับทุกวัน  
อังคารและพฤหัสบดี

### ◆ ความหมายของจิตสาธารณะ (public mind) ◆

จิตสาธารณะ หมายถึงการตระหนักรู้ของบุคคลถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะ การทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีความเอื้อเฟื้อแบ่งปัน ให้การช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับ ความเดือดร้อนรวมถึงการดูแลรักษาของสาธารณสมบัติที่ใช้ร่วมกัน โดยไม่ยึดครอง สาธารณสมบัติมาเป็นของตนเอง

★หมายเหตุ เก็บสมุดบันทึกเล่มนี้ให้คืนะคะอย่าทำลายมีของรางวัลรออยู่ค่ะ

วัน/เดือน/ปี	พฤติกรรมจิต สาธารณะ	สถานที่	ลายเซ็น อาจารย์





## ครั้งที่ 2

### กิจกรรม “จิตสาธารณะนั้นสำคัญไฉน”

#### จุดมุ่งหมาย

1. นักเรียนมีความตระหนักเห็นความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ
2. นักเรียนเห็นความสำคัญของการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

#### การเตรียมสื่อและอุปกรณ์

1. คลิปวิดีโอเพลง “ส่วนรวมต้องมาก่อน” ([www.youtube.com](http://www.youtube.com))
2. ใบความรู้ “ความสำคัญของจิตสาธารณะ”
3. ใบงานที่ 2 “ตามหาเพื่อน”
4. ใบงาน ที่ 3 “จิตสาธารณะนั้นสำคัญไฉน”

#### วิธีดำเนินการ

##### ขั้นนำ

ครูกล่าวทักทายนักเรียนอย่างเป็นกันเองและทบทวนความรู้สิ่งที่ได้ในการทำกิจกรรมครั้งที่

- 1 ในกิจกรรมต่อไป นี้ นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ

##### ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูแจกกระดาษเนื้อเพลง “ส่วนรวมต้องมาก่อน” และเปิดเพลงให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนร้องตามเนื้อเพลงไปด้วย

2. เมื่อนักเรียนร้องเพลงจบแล้ว ครูแจกใบงานที่ 2 “ตามหาเพื่อน” ให้นักเรียนตามหาลักษณะของเพื่อนตามใบงานให้ได้มากที่สุด เมื่อนักเรียนทำเสร็จทุกข้อแล้ว สุ่มนักเรียนออกมานำเสนอหน้าห้องเรียน ให้นักเรียนร่วมกันสรุปว่า เห็นตรงตามที่เพื่อนมองหรือไม่ และครูมอบรางวัลให้กับผู้ที่ออกมานำเสนอ

3. ครูแจกใบความรู้เรื่อง “ความสำคัญของจิตสาธารณะ” ให้กับนักเรียนทุกคน โดยครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าจิตสาธารณะนั้นมีความสำคัญอย่างไร พร้อมกับแจกใบงานที่ 3 “จิตสาธารณะนั้นสำคัญไฉน” ให้นักเรียนคิดและแสดงความคิดเห็นลงในใบงาน และส่งครูหลังจากทำเสร็จแล้ว

##### ขั้นสรุปและการนำไปใช้ประโยชน์

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม “การที่คนมาอยู่รวมกันเป็นสังคม ย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพากัน การที่คนในสังคมขาดจิตสาธารณะนั้น จะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร อีกทั้งยังมีผลกระทบต่อชุมชนระดับประเทศ และระดับโลก จิตสาธารณะเป็นความรับผิดชอบที่เกิดจากภายใน คือ ความรู้สึกนึกคิด จิตใต้สำนึกตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งอยู่ในจิตใจ และส่งผลมาสู่การกระทำภายนอก” ครูกล่าวขอบคุณนักเรียนสำหรับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และนัดหมายวันเวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมโปรแกรมครั้งต่อไป

### การประเมินผล

1. นักเรียนสามารถบอกความสำคัญของจิตสาธารณะได้ จากการตอบคำถามและการทำไปงาน
2. สังเกตจากการให้ความร่วมมือ การแสดงความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียน ระหว่างการร่วมทำกิจกรรม



ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น.....เลขที่.....



คำชี้แจง ให้นักเรียนตามหาเพื่อนที่มีลักษณะต่อไปนี้

คุณลักษณะ	ชื่อเพื่อน
1. เสียสละ	
2. ยิ้มสวย	
3. ชอบช่วยเหลือ	
4. รับผิดชอบ	
5. ขยัน	
6. ประหยัดอดออม	
7. ใฝ่สวย	
8. เปิดเผย จริงใจ	
9. แต่งกายเรียบร้อย	
10. ร้องเพลงเพราะ	
11. เล่นดนตรีเก่ง	
12. ชอบเล่นกีฬา	
13. มีน้ำใจแบ่งปัน	
14. เป็นผู้นำ	
15. ร่าเริง	
16. เป็นคนตลก	
17. ใจเย็น	
18. เรียนเก่ง	
19. ตรงเวลา	
20. มีระเบียบวินัย	

## ใบความรู้ที่ 2 ความสำคัญของจิตสาธารณะ

### \* ความสำคัญของจิตสาธารณะ \*

การที่คนมาอยู่รวมกันเป็นสังคม ย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพากัน การที่คนในสังคมขาดจิตสาธารณะนั้น จะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร อีกทั้งยังมีผลกระทบต่อชุมชน ระดับประเทศ และระดับโลก จิตสาธารณะเป็นความรับผิดชอบที่เกิดจากภายใน คือ ความรู้สึกนึกคิด จิตใต้สำนึกตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งอยู่ในจิตใจ และส่งผลมาสู่การกระทำภายนอก ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จะเห็นว่าเกิดจากการขาดจิตสำนึกของคนส่วนรวมในสังคมเป็นสำคัญ เช่น

1. ปัญหายาเสพติด ซึ่งเกิดจากความเห็นแก่ตัวของผู้ชาย ไม่นึกถึงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไปกับสังคม
2. ปัญหามลพิษต่าง ๆ ที่เกิดจากความไม่รับผิดชอบต่อชาติจิตสำนึก

**จิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งสำคัญในสังคม** เขาจะต้องให้ความสำคัญและตระหนักในสิ่งนี้

ความรับผิดชอบต่อตนเองจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง นับว่าเป็นพื้นฐานต่อความรับผิดชอบต่อตน ดังนี้

1. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหาความรู้
2. รู้จักการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์
3. มีความประหยัดรู้จักความพอดี
4. ประพฤติตัวให้เหมาะสม ละเว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสีย
5. ทำงานที่รับมอบหมายให้สำเร็จ
6. มีความรับผิดชอบต่อตรงเวลา สามารถพึ่งพาตนเองได้

ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นการช่วยเหลือสังคม ไม่ทำให้ผู้อื่นหรือสังคมเดือดร้อนได้รับความเสียหายเช่น

1. มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว เช่น เชื้อฟุ้งพ่อแม่ ช่วยเหลืองานบ้าน ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ
2. มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครูอาจารย์ เช่น ตั้งใจเล่าเรียน เชื้อฟุ้งคำสั่งสอนของครูอาจารย์ ปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของโรงเรียน ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน
3. มีความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่นเช่นให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำไม่เอาเปรียบเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน
4. มีความรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมือง เช่น ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ปฏิบัติตามกฎหมาย รักษาสมบัติของส่วนรวม ให้ความร่วมมือต่อสังคมในฐานะพลเมืองดี ให้ความช่วยเหลือ

(ที่มา: ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรมและ สังคม สัจจร. 2543. สำนักไทยที่พึ่งปรารถนา)

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

### ใบงานที่ 3 จิตสาธารณะนั้นสำคัญไฉน

**คำชี้แจง** ให้ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใดเราจึงควรมีจิตสาธารณะ

.....

.....

.....

.....

2. นักเรียนสามารถปฏิบัติจิตสาธารณะในโรงเรียนได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. นักเรียนคิดว่าจิตสาธารณะควรปฏิบัติกับบุคคลใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

เพลง “ส่วนรวมต้องมาก่อน”

ให้มีจิตสาธารณะ

ขอให้จดจำไว้ว่า ส่วนรวมต้องมาก่อน

ขอให้จดจำไว้เป็นคำสอน

หมั่นฝึกไว้อย่าขาดตอน

โตมาจะได้เป็นคนดี

ก็มีคนตั้งแยะ อยู่รวมกันตั้งแยะ

เราก็ต้องเผื่อแผ่ช่วยเหลือกันไป

อะไรที่เป็นส่วนรวม เราก็ต้องใส่ใจ

ไม่ทำอะไรให้คนอื่นเดือดร้อน

ที่มา: ชำนาญ รอดเรืองฤทธิ์

โรงเรียนวัดบุญสัมพันธ์ สพป.ชลบุรี 3

### ครั้งที่ 3

#### กิจกรรม “บุคคลตัวอย่าง”

##### จุดมุ่งหมาย

1. นักเรียนได้เห็นตัวอย่างของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ
2. นักเรียนได้เรียนรู้และสังเกตพฤติกรรมบุคคลที่มีจิตสาธารณะ

##### การเตรียมสื่อและอุปกรณ์

1. ใบความรู้กรณีตัวอย่างบุคคลที่ได้รับการยกย่องของสังคม
2. ใบความรู้ที่ 3 “ลักษณะของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ”
3. ใบงานที่ 4 “บุคคลตัวอย่าง”
4. ใบงานที่ 5 “ต้นแบบที่ดีของฉัน”

##### วิธีดำเนินการ

###### ขั้นนำ

- ครูกล่าวทักทายนักเรียนอย่างเป็นกันเองและทบทวนความรู้สิ่งที่ได้ในการทำกิจกรรมครั้งที่ 2 ในกิจกรรมต่อไปนี้นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงลักษณะของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ

###### ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ให้นักเรียนทำกิจกรรม “บุคคลตัวอย่าง” โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน โดยความสมัครใจ และแจกใบความรู้เรื่อง “ลักษณะของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ” ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าลักษณะของบุคคลที่มีจิตสาธารณะเป็นอย่างไร

2. หลังจากได้ทราบลักษณะบุคคลที่มีจิตสาธารณะ แล้วครูแจกใบความรู้กรณีตัวอย่างบุคคลที่ได้รับการยกย่องและดีเด่นของสังคม ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มซึ่งจะได้ไม่เหมือนกัน เพื่อศึกษารณีตัวอย่างบุคคล โดยกำหนดให้แต่ละกลุ่มศึกษาตามหัวข้อต่อไปนี้

- ประวัติบุคคลตัวอย่าง
- การทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ผลงานดีเด่น
- หลักคิดในการทำงานและผลสำเร็จ

หลังจากทำเสร็จแล้วให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอและสรุปประเด็นหน้าชั้นเรียน ใช้เวลากลุ่มละ ไม่เกิน 3 นาที

3. ครูแจกใบงานที่ 5 ต้นแบบที่ดีของฉัน โดยให้นักเรียนเลือกบุคคล 1 คน และเขียนเกี่ยวกับบุคคลที่นักเรียนคิดว่าเป็นต้นแบบที่ดีในด้านการมีจิตสาธารณะ การทำประโยชน์เพื่อ

ส่วนรวม หรือบุคคลที่นักเรียนคิดว่าเป็นแรงบันดาลใจในความใฝ่ฝันของนักเรียนเอง (ใบงานนี้ นักเรียนสามารถนำกลับไปทำที่บ้านได้แล้วส่งในคาบต่อไป)

### ขั้นสรุปและการนำไปใช้ประโยชน์

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม “คนที่มีจิตสาธารณะจะมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึง ความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติด้วยการเอาใจใส่ดูแลเป็น ชูระ และเข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยหลีกเลี่ยงการใช้หรือกระทำที่ ทำให้เกิดการชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแล การเคารพ สิทธิในการใช้สาธารณสมบัติของผู้อื่น มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วน รวมไปถึงการรับอาสาทำบางอย่างเพื่อ ส่วนรวม” ครูกล่าวขอบคุณนักเรียนสำหรับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมโปรแกรมครั้งต่อไป

### การประเมินผล

1. นักเรียนสามารถบอกลักษณะของบุคคลที่มีจิตสาธารณะได้ จากการตอบ คำถามและการทำใบงาน
2. สังเกตจากการให้ความร่วมมือ การแสดงความคิดเห็น และพฤติกรรมของ นักเรียนระหว่างการร่วมทำกิจกรรม





### ใบความรู้ที่ 3 ลักษณะของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ

#### ◆ บุคคลที่มีจิตสาธารณะมีลักษณะดังนี้ ◆

คนที่มีจิตสาธารณะจะมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึง ความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติด้วยการเอาใจใส่ดูแลเป็นธุระ และเข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยหลีกเลี่ยงการใช้หรือกระทำที่ก่อให้เกิดการชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแล การเคารพสิทธิในการใช้สาธารณสมบัติของผู้อื่น มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวม ร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวม เช่น

การทำตามหน้าที่ที่กำหนดการดูแลความสงบเรียบร้อย การรักษาสาธารณสมบัติ รับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น มีส่วนร่วมในการหาแนวทางป้องกันแก้ไข รวมไปถึงการรับอาสาทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม เคารพสิทธิของผู้อื่นในการใช้ของส่วนรวม ไม่ปิดกั้นในการใช้ของบุคคลอื่น มีการแบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม ไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง ซึ่งสังเกตได้ ดังนี้

- **คิดในทางบวก (Positive thinking)** คือ คิดในทางที่ดีต่อคนอื่น
- **มีส่วนร่วม (Participation)** คือ การมีส่วนร่วมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน เกื้อกูล เป็นธรรมชาติ
- **ทำตัวเป็นประโยชน์ (Useful)** คือ เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อสาธารณะ ต่อสังคม ไม่เห็นด้วย อดทน ไม่เห็นแก่ตัว
- **เป็นประโยชน์ใจกว้าง (Broad Mind)** คือ มีจิตที่กว้างใหญ่ เปิดกว้าง ไม่คับแคบ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับฟังข้อมูล แสวง หาความรู้ใหม่อยู่เสมอ
- **มีความรัก (Love)** คือ รักเพื่อน รักผู้อื่น เมตตาต่อสัตว์ และพืช
- **มีการสื่อสารที่ดี (Communication)** คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เล่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ต่อสาธารณะแม้เพียงเล็กน้อยก็จะทำ
- **ไม่เห็นแก่ตัว (Unselfish)** คือ การฝึกเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน แบ่งปันของเล่น ของใช้ให้เพื่อน รู้จักให้ทาน
- **มีความเข้าใจ (Understand)** คือ เข้าใจผู้อื่น (Empathy) ไม่ทับถมผู้อื่น ไม่ซ้ำเติมผู้อื่น

## ตัวอย่างบุคคลที่มีจิตสาธารณะ

### พยาบาลไร้หมวก ทำด้วยหัวใจ



#### เพ็ญลักษณ์ ขำเลิศ เจ้าของรางวัลคนดีของแผ่นดินปี 2

ณ โรงพยาบาลภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่บ่อยนักที่เราจะได้เห็นภาพของ "เพ็ญลักษณ์ ขำเลิศ" พยาบาลวิชาชีพที่ประจำอยู่ในโรงพยาบาลแห่งนี้อยู่ในยูนิฟอร์มสีขาวของสาวพยาบาล แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า เธอละทิ้งหน้าที่ เพราะเธอบอกว่า หน้าที่ของเธอไม่ใช่แค่การดูแลผู้ป่วยตามเตียงในโรงพยาบาลเท่านั้น แต่เธอยังอุทิศตัวเองให้กับเตียงผู้ป่วยนับร้อยนับพันหลังคาเรือนในอำเภอภาชี ในฐานะ "พยาบาลไร้หมวก"

"คำว่าพยาบาลมันไม่ได้อยู่ที่เครื่องแบบ แต่มันอยู่ที่หัวใจ แม้ว่าเราไม่ได้แต่งเครื่องแบบ หลังหมดเวลาราชการ พอออกไปข้างนอก ไปเจอคน เราก็ออยากช่วย ก็เลยมีความรู้สึกว่าจะไม่เห็นจำเป็นต้องใส่หมวกเลย เพราะเราออกไปข้างนอกไม่ต้องบอกให้คนอื่นรู้หรอก" เพ็ญลักษณ์ ขำเลิศ หรือ พี่ตัง เจ้าของรางวัลคนดีของแผ่นดินปี 2 บอกถึงแนวคิด "พยาบาลไร้หมวก" ของตัวเธอเอง

พี่ตัง เล่าให้ฟังว่า นอกจากการทำงานในโรงพยาบาลตามปกติแล้ว ตัวเธอเองยังมีหน้าที่ดูแลผู้ป่วยถึง 7 ตำบล 60 หมู่บ้าน ในอำเภอภาชี โดยทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ของโรงพยาบาล เช่น แพทย์ เกษัชกร นักกายภาพบำบัด และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อดูแลชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้ป่วย

จุดเริ่มต้นของการลงพื้นที่ของพี่ต๋อง มาจากการที่พี่ต๋องสังเกตเห็นว่า คนไข้ในโรงพยาบาลมีจำนวนมากจนเตียงผู้ป่วยรองรับไม่เพียงพอ และพี่ต๋องยังสังเกตเห็นว่า คนไข้บางรายมาซ้ำแล้วซ้ำอีก เพราะไม่หายจากอาการความเจ็บปวดเหล่านั้น ในที่สุด พี่ต๋องก็ตัดสินใจว่า ควรจะลงไปหาสาเหตุที่แท้จริงจากที่บ้านของผู้ป่วยเอง และหลังจากพี่ต๋อง หรือหมอดิ่งที่คนไข้เรียกกัน เริ่มลงไปสำรวจถึงบ้านของผู้ป่วยแต่ละรายก็พบว่า ผู้ป่วยหลายรายไม่เข้าใจในสิ่งที่แพทย์ พยาบาลให้คำแนะนำไป ทำให้ปฏิบัติตนอย่างผิด ๆ เป็นเหตุให้อาการต่าง ๆ ไม่หาย รวมทั้งผู้ป่วยส่วนใหญ่มีฐานะยากจน จึงกลายเป็นข้อจำกัดในการรักษา เช่น แพทย์สั่งให้ทานยาหลังอาหาร 3 มื้อ แต่ด้วยฐานะของคนไข้ที่ไม่มีเงินมากนัก จึงทานอาหารได้เพียงแค่วันละมื้อเท่านั้น และเหตุนี้เองจึงส่งผลต่อประสิทธิภาพในการรักษาอย่างไม่ต้องสงสัย และทำให้คนไข้คนเดิมกลับมายังโรงพยาบาลอยู่เรื่อย ๆ พี่ต๋อง มองว่าการที่แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ ได้ลงไปเยี่ยมเยียนผู้ป่วยถึงบ้าน น่าจะช่วยให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ทำให้เธอลงพื้นที่มาตลอดสัปดาห์ และการลงพื้นที่ของพี่ต๋องไม่ใช่เป็นเพียงการไปเยี่ยมเยียนทั่ว ๆ ไป แต่ยังคงพูดคุยกับผู้ป่วย และญาติ ซักถามข้อมูลอย่างละเอียด เพื่อหวังให้เกิดผลในการรักษามากที่สุด

**"งานนี้เป็นงานที่ทำทายนะ ว่าเราจะช่วยเขาได้มัย ใจเราอยากช่วยเขา ถ้าการช่วยของเรา มันทำให้เขารู้สึกว่า ทุกอย่างมันราบรื่นขึ้น มันก็เหมือนกับว่า สิ่งที่เราลงมาช่วย ลงมาทำ มันสำเร็จ แล้วเราก็ได้ความสุขและความผูกพันกลับไป"** (เผยความรูสึก)

นอกจากการดูแลผู้ป่วยในและนอกโรงพยาบาลแล้ว หลายคนอาจไม่รู้อีกว่า อีกสิ่งหนึ่งที่พี่ต๋องต้องคอยดูแลคือ สุขภาพของตัวเองเอง หลังจากตรวจพบโรคมะเร็งต่อมน้ำเหลืองเมื่อ 5 ปีที่แล้ว แต่นั่นก็ไม่ใช่เงื่อนไขที่จะทำให้เธอย่อหย่อนต่อหน้าที่การงานที่เธอต้องรับผิดชอบ กลับกัน พี่ต๋อง ยังมองว่า การที่เธอก็มีสภาพเหมือนคนป่วยเช่นเดียวกับผู้ป่วยคนอื่น ๆ เป็นผลดีที่ทำให้เธอไม่เอือมระเหยต้อง ไม่ต้องคอยนึกถึงตัวเองมากนักว่า ใครจะมาให้อะไรกับเธอ เพราะทุกวันที่ลืมตาตื่นขึ้น พี่ต๋อง ต่างหากที่จะเป็นฝ่ายคิดว่า วันนี้จะให้อะไรกับใคร และจะสามารถช่วยเหลือใครได้บ้างมากกว่า

**"การที่เราจะเป็นพยาบาลที่จะดูแลผู้ป่วยได้ ต้องเรียนรู้ตัวเองก่อนว่าเป็นอย่างไร แล้วค่อยไปเรียนรู้ชีวิตของคนไข้ ถ้าเราเป็นพยาบาลอยู่ในโรงพยาบาล เราเห็นแต่โรคนะ แต่ถ้าเราเข้าใจมนุษย์ด้วย เข้าใจโลก เห็นชีวิตด้วย แล้วมาผสมผสานกันระหว่างวิชาการ ตัวโรค ตัวคนไข้ มันได้ผลหลายอย่าง ที่พี่ทำทุกวันนี้ทำเพื่อคนไข้ ไม่ได้ทำเพื่อตอบสนองนโยบายเอาเงินมาแลกกับงาน งานที่พี่ทำคืองานที่ทำเพื่อแลกกับคน แลกกับชีวิตมนุษย์ เราต้องเป็นผู้ให้ อย่าเป็นผู้รับ เวลาที่เราเป็นข้าราชการเราต้องนึกเสมอว่า จะทำอย่างไรที่จะมีโอกาส "ให้" ให้ประชาชนมีความสุข ใหคนที่เจ็บไข้ได้ป่วยเขาพ้นทุกข์ได้ มันไม่มีอะไรมากนอกจากการให้"**

ต้องยอมรับว่า ด้วยกำลังของคนกลุ่มเล็ก ๆ ของพี่ต๋องนั้น ไม่เพียงพอต่อการดูแลชาวบ้านนับร้อยนับพันได้อย่างทั่วถึง ทำให้พี่ต๋องเดินทางคิดโครงการหนึ่งชีวิตหนึ่งตำบลคนภาชี สร้างเป็นเครือข่ายขึ้น เพื่อเปลี่ยนทัศนคติของคนในโรงพยาบาลให้เห็นคุณค่าของเพื่อนมนุษย์มากขึ้น รวมทั้งโครงการดีช่วยป่วย รวยช่วยจน ที่จะนำคนที่มั่งมีลงมาหยิบยื่นช่วยเหลือคนยากไร้ เพื่อเติมเต็มในส่วนที่ขาด ยังไม่รวมถึงโครงการจิตอาสาต่าง ๆ ที่พี่ต๋องเริ่มเป็นต้นคิดหาอาสาสมัครมาช่วยดูแลผู้ป่วย ซึ่งอาสาสมัครแม้ว่าจะไม่ได้รับเงินตอบแทน แต่ต่างก็เข้ามาทำงานด้วยใจจริง และได้ความสุขภายในจิตใจเป็นสิ่งตอบแทนกลับไป

## ใบงานที่ 4 บุคคลตัวอย่าง

ให้นักเรียนตอบคำถามในหัวข้อต่อไปนี้

1. ประวัติบุคคลตัวอย่าง

.....

.....

.....

.....

2. การทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ผลงานดีเด่น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. หลักคิดในการทำงานและผลสำเร็จ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สมาชิกในกลุ่ม

- |              |             |
|--------------|-------------|
| 1. ชื่อ..... | เลขที่..... |
| 2. ชื่อ..... | เลขที่..... |
| 3. ชื่อ..... | เลขที่..... |
| 4. ชื่อ..... | เลขที่..... |
| 5. ชื่อ..... | เลขที่..... |

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....



บุคคลต้นแบบของฉัน คือ.....

1. เพราะเหตุใดนักเรียนจึงเลือก.....เป็นต้นแบบที่ดีของฉัน

.....

.....

.....

.....

2. บุคคลต้นแบบของนักเรียนมีพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....



## ครั้งที่ 4

### กิจกรรม “ขาดจิตสาธารณะสู่ปัญหาสังคม”

#### จุดมุ่งหมาย

นักเรียนเกิดความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดจากการขาดจิตสาธารณะ

#### การเตรียมสื่อและอุปกรณ์

1. คลิปวิดีโอ เรื่อง “เก็บขยะในหัวใจคน” ([www.youtube.com](http://www.youtube.com))
2. ใบงานที่ 6 “เก็บขยะในหัวใจคน”
3. ใบงานที่ 7 “ปัญหาขยะในโรงเรียน”

#### วิธีดำเนินการ

##### ขั้นนำ

ครูกล่าวทักทายนักเรียนอย่างเป็นกันเองและทบทวนความรู้สิ่งที่ได้ในการทำกิจกรรมครั้งที่ 3 ในกิจกรรมต่อไปนี้นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการขาดจิตสาธารณะ

##### ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ให้นักเรียนทำกิจกรรม “ขาดจิตสาธารณะสู่ปัญหาสังคม” โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. ครูเปิดคลิปวิดีโอ เรื่อง “เก็บขยะในหัวใจคน” ให้นักเรียนดู
2. หลังจากดูคลิปวิดีโอจบแล้ว ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน
3. ครูแจกใบงานที่ 6 “เก็บขยะหัวใจคน” ให้กับนักเรียนทุกคนทำและส่งครู
4. หลังจากทำใบงานที่ 6 เสร็จแล้ว แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 4 คน โดยให้หมายเลข 1-4

นักเรียนที่หมายเลขตัวเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน จากนั้น ครูแจกใบงานที่ 7 “ปัญหาขยะในโรงเรียน” กลุ่มละ 1 แผ่น ให้นักเรียนร่วมคิดและสำรวจว่าปัญหาขยะในโรงเรียนมาจากสาเหตุใดบ้าง และจะมีแก้ปัญหาเหล่านั้นอย่างไร เมื่อทำเสร็จแล้วให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน

##### ขั้นสรุปและการนำไปใช้ประโยชน์

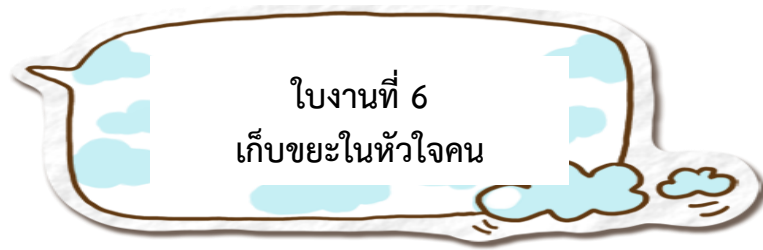
ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม “ปัญหาสังคมในปัจจุบันมากมายที่เกิดมาจากการขาดจิตสาธารณะ การขาดคุณธรรม จริยธรรม มีความไม่เมตตา ไปถึงมัวแต่ดูมากกว่าจิตใจ และมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวม มีความสำคัญต่อส่วนรวมลดน้อยลงทุกที ทำให้เกิดผลกระทบทั้งต่อตัวเราเองและผู้อื่น เช่น ปัญหาการปล่อยน้ำเสียออกจากโรงงาน ทำให้เกิดความเสียหายต่อการเกษตรและชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ปัญหาการทิ้งขยะไม่เป็นที่ ทิ้งลงในแม่น้ำลำคลอง ทำให้น้ำเน่าเสีย เป็นมลภาวะทางน้ำ ปัญหาทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลาย ทำให้เกิดภาวะโลกร้อน ปัญหายาเสพติด ซึ่งเกิดจากความเห็นแก่ตัวของผู้ชาย ไม่นึกถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่อสังคมโดยรวม จากปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้เกิดจากการขาดจิตสาธารณะ ส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติ ดังนั้นเราควรสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับ

ตัวเรา เพื่อช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้น ให้ความร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมเมื่อมีโอกาสและ  
วิสัยที่เราสามารถทำได้ สังคมจะได้ก้าวหน้าและสงบสุข” ครูกล่าวขอบคุณนักเรียนสำหรับการให้ความ  
ร่วมมือในการทำกิจกรรม และนัดหมายวันเวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมโปรแกรมครั้งต่อไป

#### การประเมินผล

1. นักเรียนสามารถบอกปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการขาดจิตสาธารณะได้
2. สังเกตจากการให้ความร่วมมือ การแสดงความคิดเห็น และพฤติกรรมของ  
นักเรียนระหว่างการร่วมทำกิจกรรม





คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามในหัวข้อต่อไปนี้

- ๑ 1. จากคลิปวิดีโอ นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใดคนเราจึงทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง

.....

.....

.....

.....

- ๒ 2. นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใดเราจึงควรแยกขยะประเภทต่างๆ ก่อนทิ้งลงถังขยะ

.....

.....

.....

.....

- ๓ 3. จากการดูคลิปวิดีโอ นักเรียนคิดว่าการกระทำของต้นถือว่าเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

- ๔ 4. นักเรียนจะมีวิธีการช่วยทำให้แม่น้ำลำคลองสะอาดได้อย่างไร

.....

.....

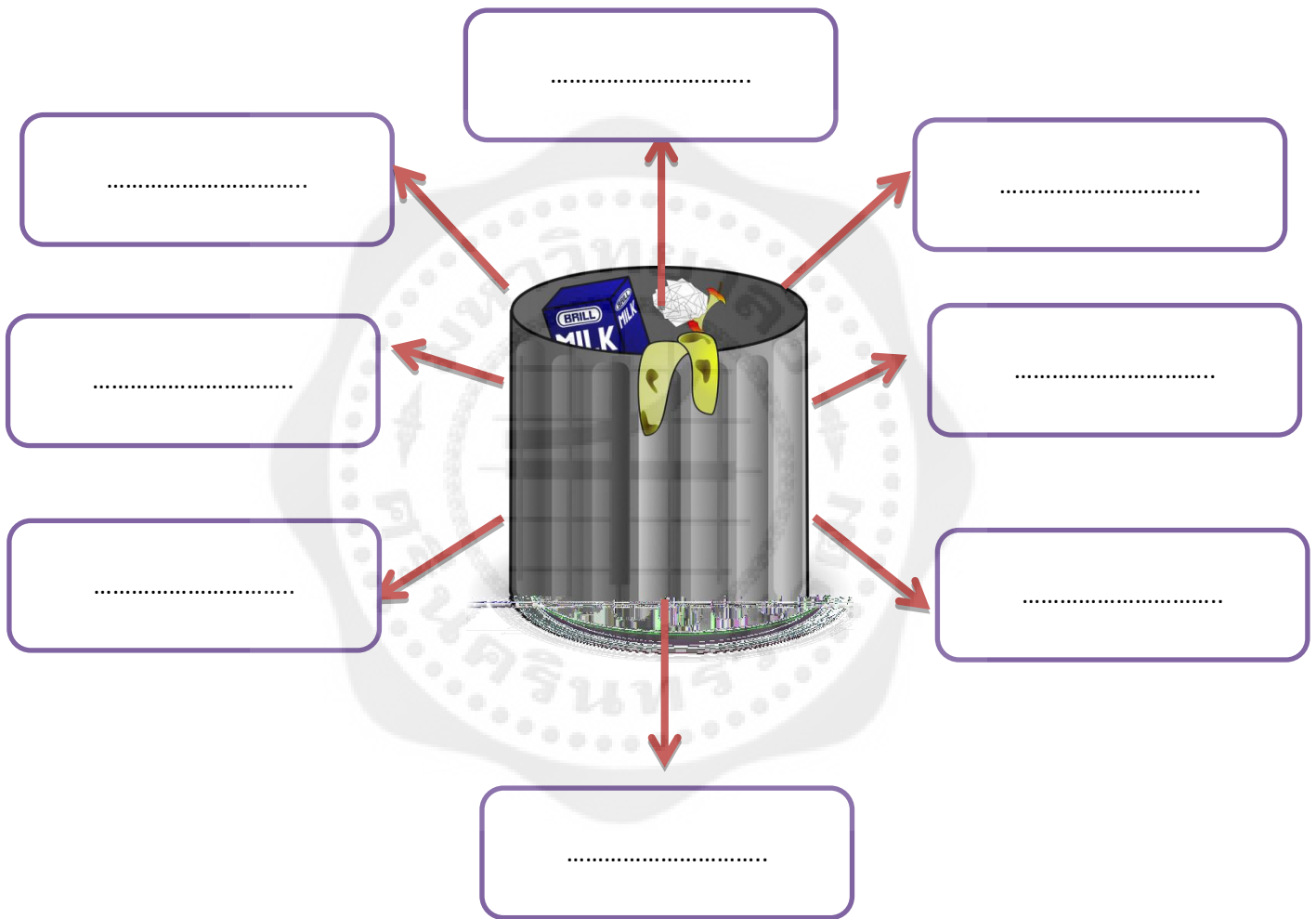
.....

.....





คำชี้แจง ให้นักเรียนสำรวจว่ามีสิ่งใดบ้างที่ทำให้เกิดขยะในโรงเรียน



สมาชิกในกลุ่ม

- 1. ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....
- 2. ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....
- 3. ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....
- 4. ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

## ครั้งที่ 5

กิจกรรม “เหตุการณ์เช่นนี้เราจะทำอย่างไร”

### จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการดูแลรักษาสาธารณสุขระสมบัติของส่วนรวมและไม่คิดทำลายของที่เป็นสาธารณสุขสมบัติที่ใช้ร่วมกัน

### การเตรียมสื่อและอุปกรณ์

1. ภาพการทิ้งขยะบนสะพานลอย
2. แจกใบงานที่ 8 “เหตุการณ์เช่นนี้เราจะทำอย่างไร”
3. ใบความรู้ที่ 4 “ญี่ปุ่นกับการจัดการขยะมืออาชีพ”
4. ใบงานที่ 9 “ญี่ปุ่นกับการจัดการขยะมืออาชีพ”

### วิธีดำเนินการ

#### ขั้นนำ

ครูกล่าวทักทายนักเรียนอย่างเป็นกันเองและทบทวนความรู้สิ่งที่ได้ในการทำกิจกรรมครั้งที่ 4 ในกิจกรรมต่อไปนี้นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงการดูแลรักษาสาธารณสุขสมบัติหรือปัญหาของการใช้สาธารณสุขสมบัติของโรงเรียน

#### ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ให้นักเรียนทำกิจกรรม “เหตุการณ์เช่นนี้เราจะทำอย่างไร” โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. ให้นักเรียนดูภาพการทิ้งขยะบนสะพานลอย
2. หลังจากดูภาพแล้ว ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน
3. ครูแจกใบงานที่ 8 “เหตุการณ์เช่นนี้เราจะทำอย่างไร” ให้กับนักเรียนทุกคนทำและส่งครู
4. หลังจากทำใบงานที่ 8 เสร็จแล้วครูแจกใบความรู้ที่ 4 “ญี่ปุ่นกับการจัดการขยะมืออาชีพ”

ให้นักเรียนอ่านและอภิปรายร่วมกัน จากนั้นครูแจกใบงานที่ 9 ให้นักเรียนทำเป็นกลุ่มช่วยกันคิดและเขียนลงในใบงาน

#### ขั้นสรุปและการนำไปใช้ประโยชน์

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม “การรักษาสาธารณสุขประโยชน์ถือเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องมีส่วนร่วมดูแลและรักษา คือ การไม่ทำลายสาธารณสุขสมบัติและช่วยดูแลความปลอดภัยของทรัพย์สิน เมื่อพบผู้ใดทำลายสาธารณสุขสมบัติต้องรีบแจ้งต่อพนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่นการขโมยตัดสายโทรศัพท์ การทำลายตู้โทรศัพท์สาธารณะ การทิ้งสิ่งปฏิกูลลงแม่น้ำ เป็นต้น สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติล้วนมีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นเราจึงควรตระหนักถึงความสำคัญและมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา เช่น การช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติมีประโยชน์ต่อมนุษย์ทั้งในด้านอุปโภค

บริโภค ดังนั้นเราจึงควรช่วยกันอนุรักษ์ธรรมชาติของเรา เช่น ลดการใช้สารเคมีในการเพาะปลูก ไม่ทิ้งขยะลงแม่น้ำ ใช้วัสดุอื่นทดแทนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่นการใช้เหล็ก พลาสติก แทนการใช้ไม้ ใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก เป็นต้น สาธารณประโยชน์ถือเป็นหน้าที่ของทุกคนไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง ดังนั้นเราจึงควรช่วยกันดูแลและรักษาเพื่ออนาคตที่ดีของประเทศชาติต่อไป” ครูกล่าวขอบคุณนักเรียนสำหรับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และนัดหมายวันเวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมโปรแกรมครั้งต่อไป

### การประเมินผล

1. นักเรียนสามารถบอกถึงการดูแลรักษาสาธารณะสมบัติหรือปัญหาของการใช้สาธารณสมบัติของส่วนรวม
2. สังเกตจากการให้ความร่วมมือ การแสดงความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการร่วมทำกิจกรรม



การทิ้งขยะบนสะพานลอย



ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ภาพจาก : <http://oknation.nationtv.tv>



ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในประเด็นคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนเห็นภาพขยะบนสะพานลอยแล้วรู้สึกอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

2. ถ้านักเรียนถือแก้วน้ำเปล่าเดินผ่านสะพานลอยและกำลังมองหาที่ทิ้งนักเรียนจะทิ้งแก้วน้ำไว้บนสะพานลอยนั้นหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

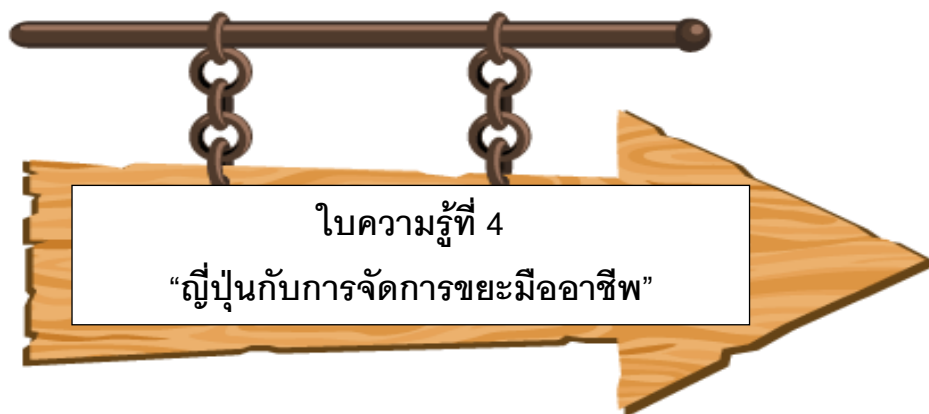
.....

3. ถ้าบนสะพานลอยนั้นมีแก้วน้ำวางทิ้งไว้อยู่แล้วนักเรียนจะวางแก้วน้ำทิ้งด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....



**ญี่ปุ่น** เป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะจนเป็นที่ยอมรับในประเทศแถบเอเชีย ถือเป็นต้นแบบการจัดการขยะที่ดีที่สุดให้กับทุกภาคส่วนที่เป็นผู้ก่อให้เกิดขยะ และเป็นแนวทางจัดการขยะที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการคัดแยกขยะที่ต้นทาง ที่ให้สอดคล้องกับการกำจัดที่ปลายทางก่อนที่จะทิ้งขยะ ผู้ทิ้งจะต้องรู้จักลักษณะของขยะแต่ละชิ้น และแยกขยะอย่างละเอียด โดยแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

**ขยะเผาได้** ได้แก่ ขยะจากการใช้ชีวิตประจำวันในบ้าน เป็นวัสดุที่เผาไฟได้ มีขนาดไม่ใหญ่เกินไป ขยะเผาไหม้ได้พวกนี้จะถูกนำไปเผาในเตาเผาขยะ แล้วนำพลังงานความร้อนมาผลิตกระแสไฟฟ้าส่งขายให้การไฟฟ้า เพื่อแจกจ่ายให้บ้านเรือน ประชาชน

**ขยะเผาไม่ได้** ได้แก่ บรรจุภัณฑ์ที่ผลิตจากแก้ว พลาสติกชนิดบางและหนา ของใช้ที่ทำจากยาง เครื่องหนัง แผ่นซีดี ม้วนเทปบันทึกภาพ ฯลฯ ขยะประเภทนี้จะถูกส่งไปโรงงานคัดแยก เพื่อส่งไปเป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าประเภทต่างๆ ต่อไป

**ขยะรีไซเคิล** ได้แก่ กระดาษจากสิ่งพิมพ์ชนิดต่างๆ กล่องเครื่องดื่ม และกระป๋องเครื่องดื่ม ที่เป็นอะลูมิเนียมบาง ขยะเหล่านี้ถือเป็นขยะรีไซเคิล จะส่งไปโรงงานผลิตกระดาษ และวัสดุอื่นๆ

**ขยะมีพิษ** หรือ ขยะอันตราย ได้แก่ ภาชนะบรรจุสารเคมีที่เป็นพิษ ขยะติดเชื้อ ระเบิดที่มีหัวฉีดสเปรย์ และขยะที่ถือเป็นวัตถุระเบิด เช่น ดอกไม้ไฟ รวมทั้งแบตเตอรี่ หลอดไฟชนิดต่างๆ และขยะประเภทของมีคม เช่น มีด เศษแก้ว เศษวัสดุแหลมคม ขยะเหล่านี้ผู้ผลิตจะต้องเข้ามาจัดเก็บไปรีไซเคิลและกำจัดต่อไป ส่วนขยะอันตรายก็ต้องส่งไปโรงงานกำจัดมูลฝอยอันตราย ซึ่งต้องใช้เทคโนโลยีเฉพาะกำจัดของเสียอันตราย เพื่อให้ไม่ปล่อยมลพิษสู่บรรยากาศ

"คู่มือการอยู่อาศัย" เป็นสิ่งที่ทุกครัวเรือนในประเทศญี่ปุ่นปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัดและจริงจัง จนกลายเป็นวิถีชีวิตปกติ ทุกครัวเรือนในญี่ปุ่นจะได้รับ "คู่มือการอยู่อาศัย" จากเทศบาลท้องถิ่น

ในคู่มือจะให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการขยะ การแยกประเภทขยะ วันและเวลาที่เทศบาลท้องถิ่นจะมาจัดเก็บขยะ ซึ่งการแยกขยะที่ต้นทางจากครัวเรือนของประชาชนญี่ปุ่น ส่วนใหญ่จะต้องแยกขยะ ก่อนนำส่งให้เทศบาลท้องถิ่นนำไปจัดการคือ

- ขยะเปียกที่เป็นเศษอาหาร จะต้องแยกน้ำและเศษอาหารออกจากกันก่อนทิ้ง
- ฉลากสินค้าพลาสติก - ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากแก้ว
- ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากพลาสติก
- ผลิตภัณฑ์กระป๋อง
- กระดาษชนิดต่าง ๆ
- ขยะอันตราย
- ขยะที่มีขนาดใหญ่ เช่น เฟอร์นิเจอร์ จะต้องโทรนัดหมายให้เจ้าหน้าที่มารับ และต้องเสียค่าใช้จ่าย



- 1.ขยะเปียกที่เป็นเศษอาหาร จะต้องแยกน้ำและเศษอาหารออกจากกันก่อนทิ้ง
- 2.ฉลากสินค้าพลาสติก - ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากแก้ว
3. ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากพลาสติก
4. ผลิตภัณฑ์กระป๋อง
5. กระดาษชนิดต่าง ๆ
6. ขยะอันตราย
7. ขยะที่มีขนาดใหญ่ เช่น เฟอร์นิเจอร์ จะต้องโทรนัดหมายให้เจ้าหน้าที่มารับ และต้องเสียค่าใช้จ่าย

#### กำหนดวันและเวลาในการทิ้งขยะ

ส่วน "การทิ้งขยะ" ทุกครัวเรือนจะต้องนำขยะไปวางที่จุดกำหนดการเก็บขยะแต่ละประเภท ตามวันและเวลาที่ระบุไว้ โดยเทศบาลกำหนดเวลาทิ้งขยะไว้ไม่เกิน 8 โมงเช้า วันเวลาที่รถเก็บขยะจะมารับขยะแต่ละประเภทไปกำจัดนั้น กำหนดไว้แน่นอนชัดเจนและตายตัว ในเอกสารประชาสัมพันธ์ของอำเภอ รวมทั้งแผ่นพับ แผ่นปลิว และปฏิทินตารางวันเวลาในแต่ละปี เอกสารปีใหม่นี้ ทางอำเภอจะแจกให้ทุกครัวเรือนในเขตอำเภออย่างทั่วถึง พร้อมทั้งแจกตะกร้าพลาสติกสองใบ สีเขียวและฟ้า สดใส ให้คนที่มาอยู่ใหม่ เหมือนเป็นของขวัญจากเทศบาล แต่เมื่อเก่าหรือขาดชำรุดแล้ว ก็ต้องหาซื้อเอง ไม่แจกให้อีกแล้ว

**วันพุธที่สองและพุธที่สี่ของเดือน** กำหนดเป็นวันทิ้งขยะประเภทขวดแก้ว และกระป๋องเครื่องดื่ม วัน**พฤหัสบดีที่สองและที่สี่ของเดือน** เป็นวันทิ้งขยะขนาดใหญ่ **วันจันทร์ที่สามของเดือน** เป็นวันทิ้งขยะรีไซเคิล ประเภทหนังสือพิมพ์ ก่อ่งกระดาษ ลังกระดาษ รวมทั้งเสื้อผ้าชำรุดหรือใช้ไม่ได้ วันทิ้งขยะกระดาษนี้ ถ้าเกิดมีฝนตกตอนเช้าก็จะเลื่อนไปเป็นจันทร์ที่สี่ คืออีกสัปดาห์หน้า

ไม่ใช่เพราะ ญี่ปุ่นเขารวยมากเป็น**เพราะประชากรมีระเบียบวินัย** ที่ฝึกฝนกันมาหลายรุ่นหลายชั่วอายุ และฝึกกันมาตั้งแต่เด็กจนแก่ สิ่งที่ฝึกก็คือ **ความรับผิดชอบ** ทุกคนรับผิดชอบต่อในส่วนของตน และรัฐก็รับผิดชอบต่อในส่วนของรัฐ (เช่นการเก็บขยะ, การกำจัดขยะ และความเอาใจจริงเอาใจใน "เรื่องขยะ")

**ไม่ใช่เรื่องของ "เงิน" หรือ แม้แต่ "กฎหมาย" แต่เป็นเรื่องของ "คน" ที่ฝึกฝนแล้วในแง่ของความรับผิดชอบและหน้าที่ร่วมกันในสังคม**





คำชี้แจง ให้นักเรียนแยกขยะต่อไปนี้ลงในถังขยะแต่ละใบให้ถูกต้อง

กล่องโฟม	แก้วน้ำ	ถ้วยชาม	โทรทัศน์	หม้อหุงข้าว	หนังสือพิมพ์
กระดาษ	ขวดแก้ว	กระป๋องน้ำอัดลม	ขวดน้ำ	นิตยสาร	แผ่นซีดี
ถุงพลาสติก	ขวดแชมพู	เสื้อผ้าเก่า	โทรศัพท์มือถือ	หลอดไฟเก่า	
ถ่านไฟฉาย	ทัฟพี	กระติกน้ำร้อน	เศษกระดาษ	เครื่องซักผ้า	ไฟแช็ค
ตุ๋นเย็น	หนังสือการ์ตูน	กล่องนม	ยางรถยนต์	เศษเหล็ก	

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



## ครั้งที่ 6

### กิจกรรม “สุขใจจากการให้”

#### จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักการมีน้ำใจแบ่งปันแก่ผู้อื่น
2. เพื่อให้นักเรียนได้รับรู้ถึงความสุขจากการเป็นผู้ให้

#### การเตรียมสื่อและอุปกรณ์

1. รูปภาพ “คนเก็บขยะตามชายหาด”
2. ใบงานที่ 10 “ปัญหาขยะชายหาด”
3. คลิปวิดีโอเรื่อง “ความสุขจากการให้” ([www.youtube.com](http://www.youtube.com))
4. ใบงานที่ 11 “ความสุขจากการให้”

#### วิธีดำเนินการ

##### ขั้นนำ

ครูกล่าวทักทายนักเรียนอย่างเป็นกันเองและทบทวนความรู้สิ่งที่ได้ในการทำกิจกรรมครั้งที่ 5 ในกิจกรรมต่อไปนี้ นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงการทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นและความสุขจากการเป็นผู้ให้

##### ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ให้นักเรียนทำกิจกรรม “สุขใจจากการให้” โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. ให้นักเรียนดูภาพ “คนเก็บขยะตามชายหาด” หลังจากดูภาพแล้ว ให้นักเรียนแสดงความรู้สึก และอภิปรายร่วมกัน ลงในใบงานที่ 10 “ปัญหาขยะชายหาด”
2. ครูเปิดคลิปวิดีโอ “ความสุขจากการให้” ให้นักเรียนดู หลังจากดูคลิปแล้ว ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และอภิปรายร่วมกัน
3. ครูแจกใบงานที่ 11 “ความสุขจากการให้” ให้กับนักเรียนทุกคนทำและส่งครู

##### ขั้นสรุปและการนำไปใช้ประโยชน์

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม “การให้” เป็นเหตุให้มีความสุขยิ่งกว่าการรับ เพราะเมื่อเราได้ให้หรือเสียสละสิ่งที่มีให้แก่ใครไป จะทำให้จิตใจของเราจะได้รับความสุขและอิ่มเอมใจ เช่น การไปบริจาคเลือด การไปช่วยเก็บขยะในแม่น้ำลำคลอง การนำสิ่งของหรือยาไปบริจาคช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยต่างๆ การไปเลี้ยงอาหารบ้านเด็กกำพร้า หรือการให้ความช่วยเหลือด้วยแรงกายหรือสติปัญญา เมื่อการให้ทำให้เรามีความสุข เราจึงเรียนรู้ที่จะเป็นผู้ให้กันดีกว่า ” ครูกล่าวขอบคุณนักเรียนสำหรับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และนัดหมายวันเวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมโปรแกรมครั้งต่อไป

### การประเมินผล

1. นักเรียนสามารถรู้และเข้าใจความสุขจากการให้แบ่งปันผู้อื่น
2. สังเกตจากการให้ความร่วมมือ การแสดงความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการร่วมทำกิจกรรม



ภาพคนเก็บขยะตามชายหาด



ภาพจาก : <https://news.mthai.com>



ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในประเด็นคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดและรู้สึกอย่างไรกับปัญหาขยะบนชายหาด

.....

.....

.....

2. นักเรียนคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดขยะบนชายหาด

.....

.....

.....

3. นักเรียนคิดว่าคนที่มาช่วยเก็บขยะบนชายหาดเขาเป็นคนที่มีความนิสัยอย่างไร

.....



สมาชิกในกลุ่ม

- |              |           |           |             |
|--------------|-----------|-----------|-------------|
| 1. ชื่อ..... | สกุล..... | ชั้น..... | เลขที่..... |
| 2. ชื่อ..... | สกุล..... | ชั้น..... | เลขที่..... |
| 3. ชื่อ..... | สกุล..... | ชั้น..... | เลขที่..... |
| 4. ชื่อ..... | สกุล..... | ชั้น..... | เลขที่..... |

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....



**คำชี้แจง** ให้นักเรียนตอบคำถามในประเด็นหัวข้อต่อไปนี้

1. จากคลิปวิดีโอถ้านักเรียนเป็นแม่ค้าขายข้าวแล้วมีคนมาขอกินข้าวฟรีนักเรียนจะให้กินหรือไม่เพราะเหตุใด

.....  
 .....  
 .....

2. นักเรียนคิดว่าการให้ที่ดีที่สุดคือการให้อะไร และเพราะอะไร

.....  
 .....  
 .....

3. นักเรียนคิดว่าการให้แบ่งปัน มีประโยชน์อย่างไรบ้าง

.....  
 .....  
 .....

4. ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์การแบ่งปันหรือเคยช่วยเหลือสังคม บุคคล มาพอเข้าใจ

.....  
 .....  
 .....  
 .....

## ครั้งที่ 7

กิจกรรม “ของคนอื่นเราไม่เอา”

### จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกตนเองที่จะไม่ยึดครองของส่วนรวมและของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง  
การเตรียมสื่อและอุปกรณ์

1. คลิปวิดีโอ เรื่อง “ลืมเงินที่ตู้ ATM” ([www.youtube.com](http://www.youtube.com))
2. ใบงานที่ 12 “ของคนอื่นเราไม่เอา”
3. ของรางวัล ได้แก่ เครื่องเขียน เช่น ปากกา ไม้บรรทัด ปากกาเน้นข้อความ

### วิธีดำเนินการ

#### ขั้นนำ

ครูกล่าวทักทายนักเรียนอย่างเป็นกันเองและทบทวนความรู้สิ่งที่ได้ในการทำกิจกรรมครั้งที่ 6 ในกิจกรรมต่อไปนี้นักเรียนจะได้เรียนรู้จักการไม่ยึดของส่วนรวมหรือของผู้อื่นมาเป็นของเรา

#### ขั้นดำเนินกิจกรรม

ให้นักเรียนทำกิจกรรม “ของคนอื่นเราไม่เอา” โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. ครูเปิดคลิปวิดีโอ เรื่อง “ลืมเงินที่ตู้ ATM” ให้นักเรียนดู
2. หลังจากดูคลิปวิดีโอจบแล้ว ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน
3. ครูแจกใบงานที่ 12 “ของคนอื่นเราไม่เอา” ให้กับนักเรียนทุกคนทำและส่งครู
4. จากนั้นแบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 4 คน โดยความสมัครใจ ให้ทุกคนในกลุ่มเล่าประสบการณ์การเก็บของได้และบอกความรู้สึกให้เพื่อนในกลุ่มฟังและให้เพื่อนในกลุ่มเลือก เรื่องที่คิดว่าน่าสนใจมากที่สุด 1 เรื่อง ส่งตัวแทนออกมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังหน้าชั้นเรียน
5. หลังจากเล่าประสบการณ์ครบทุกกลุ่ม แล้วครูกล่าวชื่นชมและมอบของรางวัลให้กับนักเรียนที่เป็นตัวแทนออกมาเล่าประสบการณ์ให้เพื่อนฟัง

#### ขั้นสรุปและการนำไปใช้ประโยชน์

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม “ การลักขโมยก็คือการยึดเอาทรัพย์สินของของผู้อื่นมาเป็นของตน โดยที่เจ้าของไม่ยินยอมเต็มใจ ไม่ว่าจะโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม ก็อยู่ในข่ายลักขโมยทั้งสิ้น เช่น การไม่คืนสิ่งของที่ยืมมา การเก็บสิ่งได้แล้วไม่คืนเจ้าของ การฉ้อโกง การไม่จ่ายเงินเดือนหรือค่าจ้างตามความยุติธรรม การค้ากำไรเกินควร การฉ้อราษฎร์บังหลวง การเบียดบังเวลาทำงานไปทำอย่างอื่น การเก็บภาษีดอกเบี้ยเกินควร การปลอมแปลงเช็คตัวแลกเงิน และเอกสารการเงินอื่น ๆ การทำลายทรัพย์สินส่วนบุคคลและส่วนรวม ที่ว่าอยู่ในข่ายลักขโมยก็เพราะว่า การกระทำความผิดกล่าวลั่นเป็นการล่วงละเมิดสิทธิของผู้คนไม่ว่าจะเป็นส่วนตัวหรือส่วนรวมก็ตาม ถ้านักเรียนอยู่ในโรงเรียนแล้วเก็บของได้ไม่ว่าจะเป็นเงิน โทรศัพท์มือถือ หรือของมีค่าต่าง ๆ นักเรียนก็ควรนำไปแจ้งครูให้ตามหาคืนเจ้าของไม่ควรยึดมา

เป็นของตัวเอง และเมื่อมีการใช้ของส่วนรวมเมื่อใช้แล้วก็ควรเก็บเข้าที่เดิม เช่น การใช้ไม้กวาดแล้วเก็บเข้าที่เดิม การใช้หนังสือในห้องสมุดแล้วเก็บเข้าที่ การใช้อุปกรณ์กีฬาแล้วนำส่งคืน การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์แล้วปิดเครื่องและจัดเข้าที่เดิม เป็นต้น” ครูกล่าวขอบคุณนักเรียนสำหรับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และนัดหมายวันเวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมโปรแกรมครั้งต่อไป

#### การประเมินผล

1. นักเรียนสามารถบอกถึงวิธีการไม่ยึดครองของส่วนรวมและของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง จากการทำใบงานและการตอบคำถาม
2. สังเกตจากการให้ความร่วมมือ การแสดงความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการทำกิจกรรม



ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....



คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามในประเด็นหัวข้อต่อไปนี้

1. เมื่อนักเรียนดูคลิปวิดีโอ “ลืมเงินที่ตู้ ATM” นักเรียนคิดว่าคนในสังคมมีลักษณะเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. ถ้านักเรียนพบว่ามีคนลืมเงินที่ตู้ ATM นักเรียนจะทำอย่างไร

.....

.....

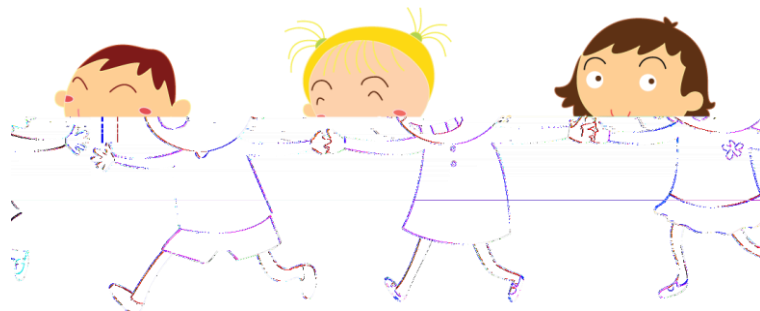
.....

3. นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับคนที่เอาของคนอื่นไปแล้วไม่คืนเจ้าของ

.....

.....

.....





## ครั้งที่ 8

### กิจกรรม “ขยะมีค่า”

#### จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าของขยะและสามารถนำขยะมาใช้ประโยชน์ได้
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักเก็บและการทิ้งขยะให้เป็นที่

#### การเตรียมสื่อและอุปกรณ์

1. รูปภาพ “สิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้”
2. ใบความรู้เรื่อง “ขยะรีไซเคิล”
3. กระดาษใช้แล้ว เช่น หนังสือพิมพ์ สมุด จำนวนกลุ่มละ 1 ฉบับ
4. กาวลาเท็กซ์ 1 ขวด
5. สีโปสเตอร์และฟูกัน กลุ่มละ 1 ชุด
6. ขวดน้ำพลาสติก หรือแก้วน้ำพลาสติก กลุ่มละ 1 ชิ้น
7. กระดาษทิชชู 1 ม้วน

#### วิธีดำเนินการ

##### ขั้นนำ

ครูกล่าวทักทายนักเรียนอย่างเป็นกันเองและทบทวนความรู้สิ่งที่ได้ในการทำกิจกรรมครั้งที่ 7 ในกิจกรรมต่อไปนี้นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงคุณค่าของขยะ การนำขยะมารีไซเคิลเป็นสิ่งของที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

##### ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ให้นักเรียนทำกิจกรรม “ขยะมีค่า” โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. ให้นักเรียนดูภาพ “ขยะรีไซเคิล” หลังจากดูภาพแล้ว ให้นักเรียน วิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน จากนั้นครูแจกใบความรู้เรื่องขยะรีไซเคิลให้นักเรียนได้ศึกษาประเภทของขยะรีไซเคิล
2. หลังจากศึกษาใบความรู้แล้ว ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมประดิษฐ์ที่ใส่ของจากวัสดุเหลือใช้ โดยครูเตรียมอุปกรณ์และแจกให้นักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 1 ชุด และประดิษฐ์ตามขั้นตอนดังนี้
  - 2.1. นำกระดาษหนังสือพิมพ์ สมุด มาฉีกเป็นชิ้นเล็กๆ หรือพอดีกับขนาดของแก้ว
  - 2.2. นำกระดาษไปชุบน้ำพอเปียกแล้วนำไปแปะที่แก้วพลาสติก หรือ ขวดพลาสติก ที่เตรียมไว้ รอให้แห้ง จากนั้นหากาวที่กระดาษนำมาแปะทับที่แก้วอีกหนึ่งชั้น
  - 2.3. นำกระดาษทิชชูฉีกแล้วทำให้ยุ่ย ผสมสีโปสเตอร์ ผสมกาว ขยำให้เป็นเนื้อเดียวกันแล้วนำมาตักแต่งชิ้นงานให้เป็นลวดลายต่าง ๆ ตามใจชอบ เสร็จแล้วตั้งทิ้งไว้ให้แห้ง
3. เมื่อแต่ละกลุ่มทำเสร็จแล้วให้นำชิ้นงานมาส่งครูพร้อมทั้งเขียนชื่อสมาชิกในกลุ่ม

### ขั้นสรุปและการนำไปใช้ประโยชน์

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม “ ขยะคือเศษวัสดุที่ไม่ใช้หากเราได้นำมาใช้ประโยชน์ ไม่ทิ้งเกลื่อนกลาดไปให้สกปรก ทิ้งขยะให้เป็นที่ ช่วยกันแยกขยะ และมองหาค่าของขยะ อย่างมองข้ามสิ่งเล็กน้อยว่าด้อยค่า เศษกระดาษ เปลือกผลไม้ ขวดน้ำ แก้วน้ำ เราอาจจะรีไซเคิลเป็นเงินทอง เป็นการสร้างรายได้และฝึกฝนให้เราเป็นคนที่มีรู้จักประหยัดและอดออม นอกจากนี้ที่สำคัญยังช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและช่วยลดภาวะโลกร้อนได้อีกด้วย” ครูกล่าวขอบคุณนักเรียนสำหรับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และนัดหมายวันเวลาและสถานที่ในการเข้าร่วมโปรแกรมครั้งต่อไป

### การประเมินผล

1. นักเรียนสามารถเข้าใจและบอกความหมายของขยะรีไซเคิลและสามารถนำขยะมาประดิษฐ์เป็นสิ่งของที่สามารนำไปใช้ประโยชน์ได้
2. สังเกตจากการให้ความร่วมมือ การแสดงความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการร่วมทำกิจกรรม

รูปภาพสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้



## ใบความรู้ “ขยะรีไซเคิล”

### ขยะรีไซเคิล

**ขยะรีไซเคิล** หมายถึง ขยะ ของเสีย หรือวัสดุเหลือใช้ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ โดยนำมาแปรรูปเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิต เช่น แก้ว กระดาษ กระจก เครื่องดื่ม เศษพลาสติก เศษโลหะ เป็นต้น ขยะรีไซเคิล มีปริมาณ 42% ของขยะทั้งหมดทุกประเภท ซึ่งมีการจัดการที่แตกต่างกัน โดยสามารถแยกเป็นประเภทได้ ดังนี้

**1. ประเภทของพลาสติก** ขยะประเภทพลาสติกมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะสินค้าและบรรจุภัณฑ์ส่วนมากทำมาจากพลาสติก เช่น ขวดนม กระจงยา ขวดน้ำดื่ม ซึ่งคุณสมบัติที่เหมาะสมของพลาสติกซึ่งมีน้ำหนักเบา สีสวยงามไม่เป็นสนิม ทนทานและมีหลายประเภททำให้พลาสติกเป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน ซึ่งขยะพวกนี้เมื่อนำมาเผาก็จะทำให้เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อม หรือหากนำไปฝังกลบ ก็จะทำให้สิ่งแวดล้อมเกิดการฝังกลบ วิธีการที่ดีและเหมาะสมสำหรับการกำจัดขยะพลาสติก ก็คือ การนำกลับมารีไซเคิล พลาสติกสามารถนำกลับมารีไซเคิลได้เกือบทุกประเภท ส่วนพลาสติกที่ไม่สามารถกลับมารีไซเคิลได้ ได้แก่ พลาสติกชนิดยูเรีย เมลามีน และอีพอกซี ถึงแม้ว่าพลาสติกสามารถนำกลับมารีไซเคิลได้แต่ในประเทศไทยยังไม่ได้มีการนำเอาพลาสติกกลับมารีไซเคิลทุกประเภทเพราะปัญหาในเรื่องการคุ้มทุนในการลงทุน เนื่องจากพลาสติกมีน้ำหนักเบาและเก็บรวบรวมได้ยาก เช่น ขวดพลาสติกและ โฟม สามารถนำกลับมารีไซเคิลได้แต่ต้นทุนสูงเนื่องจากมีปริมาณมากเปลืองพื้นที่ในการขนส่งทำให้ต้นทุนสูง

#### พลาสติกที่สามารถนำกลับมารีไซเคิลได้ มีดังนี้

- โพลีโพรพิลีน นิยมนำมาใช้เป็นถ้วยนมเปรี๊ยะ กระจงมันฝรั่งทอด และกล่องเนยเทียม
- โพลีสไตรีน นิยมนำมาเป็นพาชนะแทนโฟม ถาดสไลด์ กล่องบรรจุวีดีโอ และซีดี
- โพลีเอททิลีน พลาสติกชนิดนี้นำมาทำขวดเครื่องดื่ม หรือขวดน้ำมันพืช
- โพลีไวนิลคลอไรด์ ใช้เป็นภาชนะบรรจุอาหาร หรือขวดน้ำมันพืชบางชนิด
- พลาสติกอื่นๆ เช่นพลาสติกผสม นิยมนำมาทำบรรจุภัณฑ์ที่มีสีดำ เช่น กระดาษ



**2. ประเภทกระดาษ ขยะ** จากบ้านเรือนและสำนักงานจะมีกระดาษเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเนื่องจากในชีวิตประจำวันของเราจะต้องเกี่ยวพันกับการใช้กระดาษ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ กระดาษคอมพิวเตอร์ กระจกกระดาษ ลังกระดาษ เป็นต้น กระดาษเหล่านี้ส่วนใหญ่สามารถนำกลับมารีไซเคิลได้ ยกเว้นกระดาษบางประเภท เช่น กระดาษฟอยล์ห่อของขวัญ กระดาษเคลือบพลาสติก เนื่องจากกระดาษประเภทนี้มีเซลลูโลสน้อยมากไม่เหมาะแก่การนำมารีไซเคิลอีก ในประเทศไทยสามารถนำกล่องนมกลับมารีไซเคิลได้แล้ว โดยกรุงเทพมหานครได้มีการสร้างโรงงานรีไซเคิลกล่องนมโดยเปิดดำเนินการเดือนธันวาคม 2543 การจัดการกระดาษ เพื่อนำมารีไซเคิล ก่อนที่จะนำกระดาษมารีไซเคิล ควรมีการแยกประเภทของกระดาษก่อน ดังนี้

- ประเภทกล่องนมยูเอชที
- ประเภทกระดาษ กระจก
- ประเภทกระดาษฟอยล์ห่อของขวัญ และย่อยสลาย
- ประเภทกระดาษสี กระดาษกล่องรองเท้าน้ำ
- ประเภทกระดาษหนังสือพิมพ์
- ประเภทกระดาษแข็งกล่องน้ำตาล
- ประเภทกระดาษขาวดำ
- ประเภทกระดาษสมุด
- ประเภทกระดาษปอนด์ขาว

**3. ประเภทแก้ว** แก้วเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากทรายโดยมีหินและโซดาไฟเป็นส่วนผสม โดยนำมาหลอมให้ขึ้นรูปเป็นภาชนะต่างๆ เช่น แก้วน้ำ ขวดอาหารและเครื่องดื่ม แก้วเป็นวัสดุที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ แต่สามารถหลอมทำใหม่ได้ ขวดแก้วทุกประเภทสามารถนำมารีไซเคิลได้ แต่ขวดแก้วต่างประเภทต่างสีจะมีราคาต่างกัน ดังนั้นขวดแก้วสีขาวจะมีราคาที่ดีที่สุด รองลงมา คือ สีชา และสีเขียว ถ้าเป็นลักษณะที่ขวดไม่แตกจะได้ราคาสูงกว่าขวดแตกหรือเศษแก้ว ดังนั้นจึงมีการคัดแยกออกตามสีและคุณภาพของแก้ว ดังนี้

- ขวดแก้วดี คัดแยกตามประเภทของบรรจุภัณฑ์ที่บริษัทผู้ผลิตสินค้ารับซื้อคืน เมื่อนำไปทำความสะอาด แล้วนำมาบรรจุสินค้าใหม่อีกครั้ง เช่น ขวดเบียร์ข้าง ขวดแบล็คแคท ขวดไฮนิกัน เป็นต้น ส่วนขวดแก้วที่ไม่ได้รับซื้อตามประเภทของบรรจุภัณฑ์จะคัดแยกตามประเภทของสีแก้ว คือ สีขาวใส สีชา และสีเขียว

- ขวดแก้วแตก ขวดแก้วที่แตกหักชำรุดเสียหายจะถูกนำมาคัดแยกสี คือ ขวดแก้ว ขวด ขวดแก้วสีขาว ขวดแก้วสีเขียว เมื่อแยกสีแล้วจะถูกส่งไปเข้าโรงงานหลอมแก้ว เมื่อทุบให้แตกละเอียดแล้วล้างด้วยสารเคมี และหลอมละลายเพื่อเป่าให้เป็นขวดใหม่



- 4. ประเภทโลหะ** โลหะหลากหลายชนิดเราสามารถนำกลับมารีไซเคิลโดยการนำมาหลอมและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ สามารถแบ่งโลหะ ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ
- โลหะประเภทเหล็ก เหล็กสามารถนำมารีไซเคิลได้แทบทุกชนิด สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ 1. เหล็กหล่อ 2. เหล็กหนา 3. เหล็กบาง เศษเหล็กที่รวบรวมได้พร้อมซื้อของเก่าจะทำการตัดเหล็กตามขนาดต่างๆตามที่โรงงานกำหนดเพื่อสะดวกในการเข้าเตาหลอมและการขนส่ง
  - โลหะประเภททองเหลือง ทองแดง และสแตนเลส โดยทองเหลืองสามารถนำกลับมาหลอมใหม่โดยทำเป็นพระพุทธรูป ระวังอุปกรณ์สุขภาพที่ ส่วนทองแดงสามารถนำกลับมาหลอมเป็นสายไฟ ได้

- 5. ประเภทขยะอลูมิเนียม** สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ
- อลูมิเนียมหนา เช่น อะไหล่เครื่องยนต์ ลูกสูบอะลูมิเนียมอัลลอยด์
  - อลูมิเนียมบาง เช่น หม้อ กะละมัง ขันน้ำ กระจังเครื่องดีมี
- ขยะอลูมิเนียมประเภทกระป๋องน้ำอัดลมเป็นขยะที่มีปริมาณมากก่อนที่จะนำไปขายควรคัดกระป๋องให้มีปริมาณเลกลงเพื่อประหยัดเนื้อที่ในการขนส่ง สำหรับการรีไซเคิลกระป๋องอลูมิเนียมนั้นพร้อมซื้อของเก่าจะทำการคัดกระป๋องให้มีขนาดตามที่โรงงานกำหนด กระป๋องอลูมิเนียมสามารถนำกลับมารีไซเคิลได้หลายๆครั้งไม่จำกัดจำนวนครั้งของการผลิต เมื่อกระป๋องอลูมิเนียมถูกส่งเข้าโรงงานแล้วจะถูกบดเป็นชิ้นเล็กๆ แล้วหลอมให้เป็นแท่งแข็ง จากนั้นนำไปรีดให้เป็นแผ่นบาง เพื่อส่งต่อไปยังโรงงานผลิตกระป๋อง เพื่อผลิตกระป๋องใหม่
- ปัจจัยสำคัญในการรีไซเคิลวัสดุประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโลหะ พลาสติก กระดาษ แก้ว ต้องมีการแยกประเภทของขยะรีไซเคิลแต่ละชนิดออกจากกันไม่ให้ปนกัน และมีการทำความสะอาดก่อนนำไปขาย ถ้าเป็นกระป๋องก็ควรที่จะอัดเพื่อลดปริมาตรก่อน

ที่มา : สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 กระทรวงทรัพยากร

## ครั้งที่ 9

กิจกรรม “สมบัติส่วนรวม เราช่วยดูแล”

### จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นถึงความสำคัญของการดูแลรักษาสาธารณะสมบัติของโรงเรียน

### การเตรียมสื่อและอุปกรณ์

1. รูปภาพการทำลายสาธารณะสมบัติของส่วนรวม
2. ฉลากชื่อสิ่งของใช้ส่วนรวม ได้แก่ อุปกรณ์ทำความสะอาด อุปกรณ์กีฬา อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ก๊อกร้านน้ำซักรีดโครก โต๊ะเก้าอี้ กระดานดำ การใช้หนังสือในห้องสมุด
3. ใบงานที่ 13 “การทำลายสมบัติส่วนรวม”
4. ใบงานที่ 14 “สมบัติส่วนรวม เราช่วยดูแล”

### วิธีดำเนินการ

#### ขั้นนำ

ครูกล่าวทักทายนักเรียนอย่างเป็นกันเองและทบทวนความรู้สิ่งที่ได้ในการทำกิจกรรมครั้งที่ 8 ในกิจกรรมต่อไปนี้นักเรียนจะได้เรียนรู้การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมร่วมกัน และดูแลรักษาสิ่งของของส่วนรวมของโรงเรียนให้ได้ประโยชน์มากที่สุด

#### ขั้นดำเนินกิจกรรม

ให้นักเรียนทำกิจกรรม “สมบัติส่วนรวมเราช่วยกันดูแล” โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. ครูให้นักเรียนดูภาพ การทำลายสาธารณะสมบัติของส่วนรวม แล้วให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกันลงในใบงานที่ 13 “การทำลายสมบัติส่วนรวม”
2. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม โดยการหยิบลูกอมคนละ 1 เม็ด ใครได้สีเดียวกันให้ไปอยู่กลุ่มเดียวกัน แล้วให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาจับฉลากชื่อสิ่งของส่วนรวมที่ต้องใช้ร่วมกันในโรงเรียน ได้แก่ 1. อุปกรณ์ทำความสะอาด 2. อุปกรณ์กีฬา 3. อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ 4. ก๊อกร้านน้ำซักรีดโครก 5. โต๊ะเก้าอี้ กระดานดำ 6. การใช้หนังสือในห้องสมุด แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นประเด็นนี้ว่า สภาพปัจจุบันของสิ่งของที่กลุ่มตัวเองจับฉลากได้ หลักการปฏิบัติที่ถูกต้องในการใช้และการดูแลรักษาของสิ่งนี้ สิ่งนี้นักเรียนจะสามารถปฏิบัติได้ในการมีส่วนร่วมดูแลรักษาสิ่งของส่วนรวมดังกล่าว แล้วบันทึกลงในใบงานที่ 14 “สมบัติส่วนรวม เราช่วยดูแล”
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอความคิดเห็นหน้าชั้นเรียน

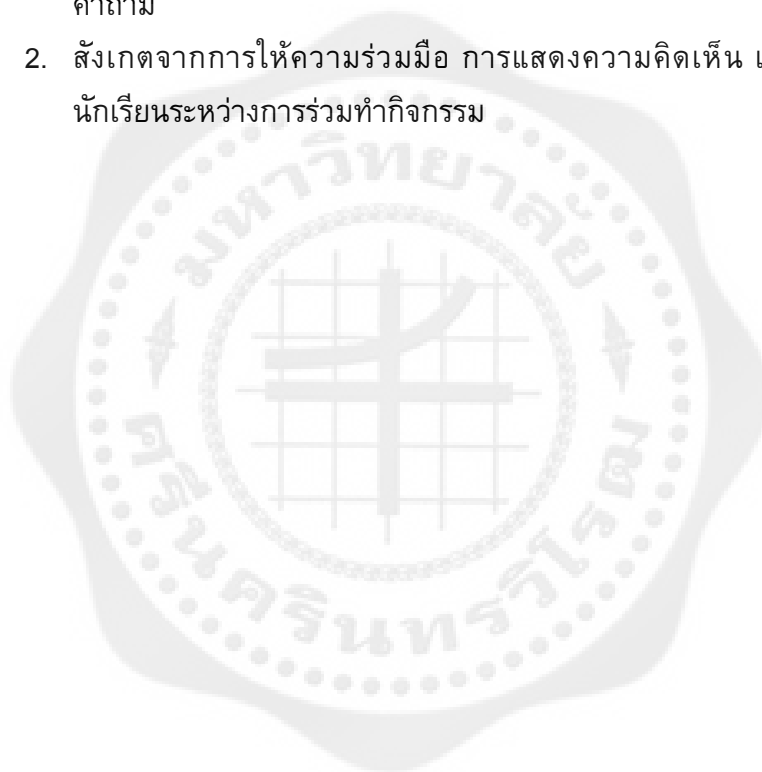
#### ขั้นสรุปและการนำไปใช้ประโยชน์

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม “การดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน คือ เมื่อมีการใช้แล้ว มีการเก็บรักษา ใช้แล้วเก็บเข้าที่เดิม การไม่ทิ้งเศษขยะในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน การไม่ขีดเขียนหรือทำลายวัสดุและอุปกรณ์ใน

ห้องเรียนและในโรงเรียน เพื่อให้ของส่วนรวมอยู่ในสภาพดี เช่น การใช้ไม้กวาดแล้วเก็บเข้าที่เดิม การใช้หนังสือในห้องสมุดแล้วเก็บเข้าที่ การใช้อุปกรณ์กีฬาแล้วนำส่งคืน การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์แล้วปิดเครื่องและจัดเข้าที่เดิม” ครูกล่าวขอบคุณนักเรียนสำหรับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และนัดหมายวันเวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมโปรแกรมครั้งต่อไป

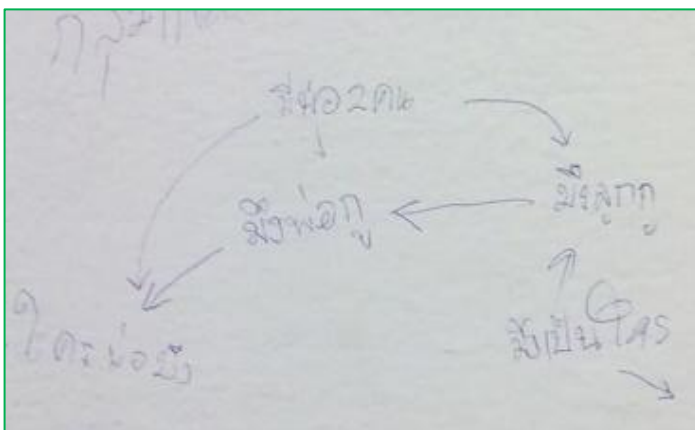
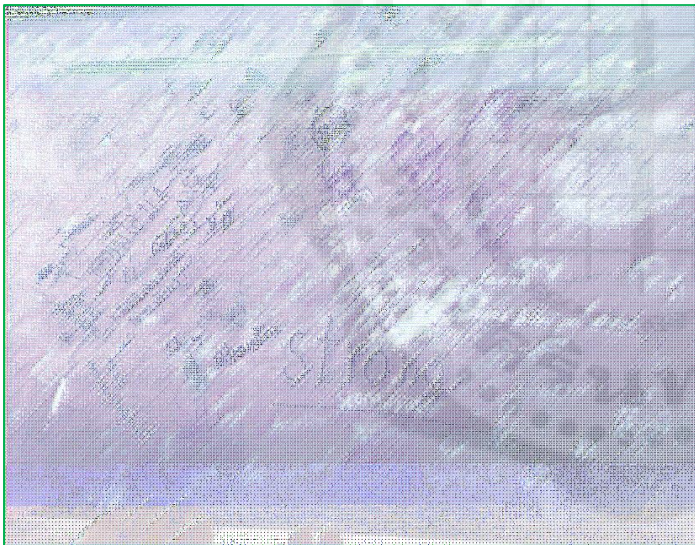
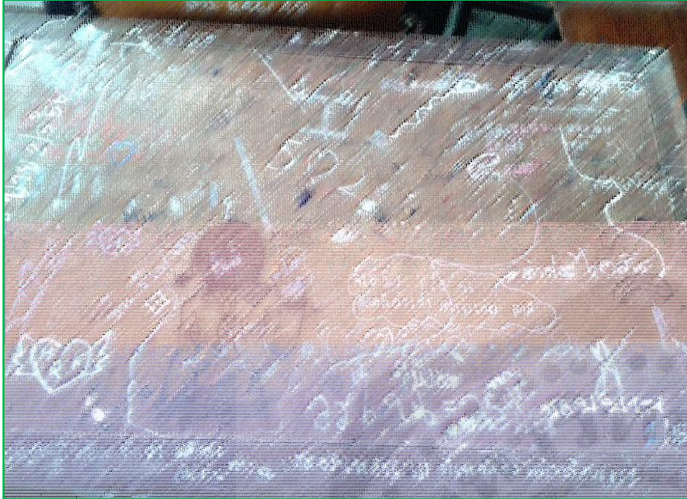
### การประเมินผล

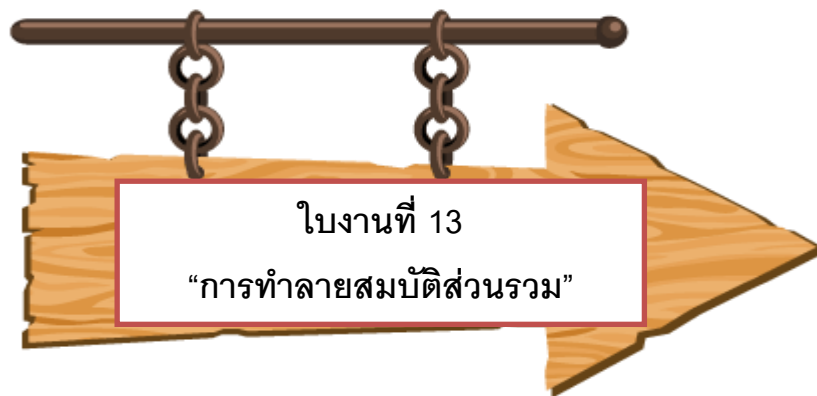
1. นักเรียนสามารถบอกวิธีการใช้ของส่วนรวมร่วมกัน และดูแลรักษาสิ่งของของส่วนรวมของโรงเรียนให้ได้ประโยชน์มากที่สุด จากการทำใบงานและการตอบคำถาม
2. สังเกตจากการให้ความร่วมมือ การแสดงความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการทำกิจกรรม





รูปภาพการทำลายสาธารณะสมบัติของส่วนรวม





**คำชี้แจง** ให้นักเรียนตอบคำถามในประเด็นหัวข้อต่อไปนี้

1. นักเรียนรู้อะไรเกี่ยวกับภาพการขีดเขียนผนัง โຕ้ะ และ เก้าอี้

.....

.....

.....

2. การการขีดเขียนผนัง โຕ้ะ เก้าอี้มีผลกระทบอย่างไร และต่อบุคคลใดบ้าง

.....

.....

3. นักเรียนคิดว่าจะมีวิธีแก้ปัญหานี้ได้อย่างไร

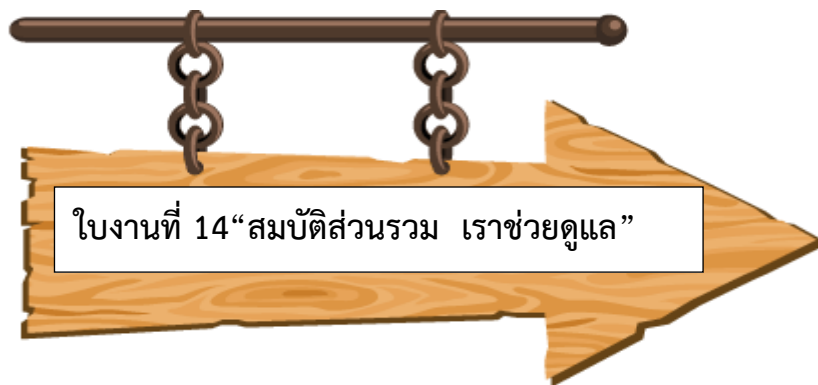
.....

.....

.....

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....





ชื่อกลุ่ม.....

รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม

1. ....เลขที่.....
2. ....เลขที่.....
3. ....เลขที่.....
4. ....เลขที่.....
5. ....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและตอบคำถามในประเด็นหัวข้อต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันของสิ่งของที่กลุ่มนำเรียนจับฉลากได้เป็นอย่างไร  
.....  
.....
2. การปฏิบัติที่ถูกต้องในการใช้และการดูแลรักษาสิ่งของส่วนรวมนี้ ควรทำอย่างไร  
.....  
.....  
.....
3. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนอย่างไรในการดูแลรักษาสิ่งของส่วนรวมนี้  
.....  
.....  
.....

## ครั้งที่ 10

### กิจกรรม “โครงการโรงเรียนสะอาด”

#### จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะโดยรู้จักการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม
2. เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการช่วยดูแลแก้ปัญหา และรักษาโรงเรียนให้สะอาดที่ตนเองสามารถทำได้

#### การเตรียมสื่อและอุปกรณ์

1. ภาพสถานที่สกปรกเต็มไปด้วยขยะ และภาพสถานที่สะอาดเป็นระเบียบสวยงาม
2. แบบฟอร์มการเขียนโครงการ
3. ของรางวัล (เครื่องเขียน / ตุ๊กตา)

#### วิธีดำเนินการ

##### ขั้นนำ

ครูกล่าวทักทายนักเรียนอย่างเป็นกันเองและทบทวนความรู้สิ่งที่ได้ในการทำกิจกรรมครั้งที่ 9 ในกิจกรรมต่อไปนี้นักเรียนจะได้รู้จักการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม การมีส่วนร่วมในการช่วยดูแลแก้ปัญหา และรักษาโรงเรียนให้สะอาดที่ตนเองสามารถทำได้

##### ขั้นดำเนินกิจกรรม

ให้นักเรียนทำกิจกรรม “โครงการโรงเรียนสะอาด” โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. ครูให้นักเรียนดูภาพสถานที่ต่าง ๆ ที่มีขยะทิ้งไม่เป็นที่ตามพื้น เปรียบเทียบกับสถานที่สะอาดเป็นระเบียบสวยงาม แล้วให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็น
2. ครูสนทนากับนักเรียนถึงโรงเรียนของเราว่าบริเวณใดในโรงเรียนที่เป็นเหมือนภาพที่ 1 หรือภาพที่ 2 ให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็น และใครที่เป็นคนทำให้เป็นเช่นนั้น
3. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 คน โดยให้นักเรียนเป็นคนเลือกสมาชิกในกลุ่มเอง
4. ครูแจกแบบฟอร์มการเขียนโครงการให้นักเรียนกลุ่มละ 1 แผ่น ไปเขียนโครงการที่จะนำมาแก้ปัญหาเกี่ยวกับความไม่สะอาดของโรงเรียน หรือความไม่เป็นระเบียบวินัยของโรงเรียนที่นักเรียนมองเห็นว่าควรแก้ไข
5. เมื่อนักเรียนเขียนโครงการเสร็จแล้ว แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอโครงการหน้าชั้นเรียน
6. เมื่อนักเรียนนำเสนอเสร็จทุกกลุ่มแล้ว ให้เพื่อนในห้องช่วยกันเลือกโครงการที่ดีที่สุด 3 โครงการ เพื่อรับรางวัลจากครู และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มไปปฏิบัติกิจกรรม ตามโครงการที่นักเรียนเขียนพร้อมทั้งถ่ายรูปตอนทำกิจกรรมนั้นส่งครูด้วย

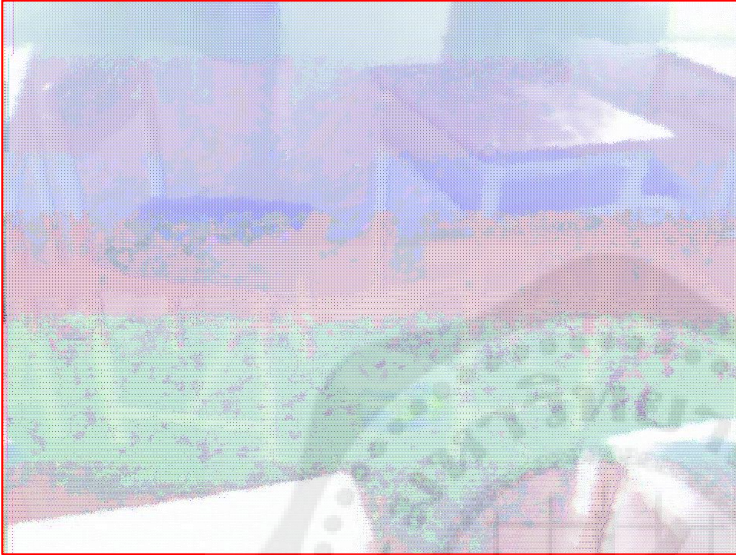
### ขั้นสรุปและการนำไปใช้ประโยชน์

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม “การที่นักเรียนช่วยกันคิดโครงการเพื่อแก้ปัญหาของโรงเรียน ทำให้นักเรียนมีส่วนช่วยเหลือและพัฒนาโรงเรียนให้น่าอยู่ นักเรียนสามารถมองเห็นปัญหาส่วนรวมแล้วหาแนวทางแก้ไข ซึ่งแสดงออกถึงการเป็นผู้มีจิตสาธารณะ บุคคลที่รู้จักเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน จะทำให้สังคมนั้นไม่มีการแก่งแย่งกัน ไม่มีการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มีน้ำใจช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว เมื่อนักเรียนได้ฝึกการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม นักเรียนก็จะเติบโตเป็นคนดีของสังคม และทำให้สังคมน่าอยู่ต่อไป” ครูกล่าวขอบคุณนักเรียนสำหรับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และนัดหมายวันเวลาและสถานที่ในการเข้าร่วมโปรแกรมครั้งต่อไป

### การประเมินผล

1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการช่วยดูแลแก้ปัญหา และรักษาโรงเรียนให้สะอาดที่ตนเองสามารถทำได้ จากการเขียนโครงการ
2. สังเกตจากการให้ความร่วมมือ การแสดงความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการร่วมทำกิจกรรม

# รูปภาพสถานที่มีขยะ





## รูปภาพสถานที่สะอาดมีระเบียบ





### ชื่อโครงการ

1. หลักการและเหตุผล

2. วัตถุประสงค์

3. เป้าหมาย

4. ผู้รับผิดชอบโครงการ

5. ที่ปรึกษาโครงการ

6. สถานที่ดำเนินการ

7. ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน



## 8. งบประมาณในการดำเนินการ

.....

## 9. วิธีขั้นตอนการดำเนินงาน

.....

.....

.....

.....

.....

## 10. เครื่องมือ/อุปกรณ์

.....

.....

.....

## 11. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

.....

.....

.....

.....

## รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม

1. .... เลขที่.....

2. .... เลขที่.....

3. .... เลขที่.....

4. .... เลขที่.....

5. .... เลขที่.....



## ครั้งที่ 11

กิจกรรม “รู้จักสามัคคี ทำความดีตอบแทนคุณแผ่นดิน”

### จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรมมีจิตสำนึกที่ดีคิดที่จะกระทำตนเป็นคนดีเพื่อตอบแทนคุณแผ่นดิน

### การเตรียมสื่อและอุปกรณ์

1. คลิปวิดีโอ “ในหลวง ร.9 ทรงงานหนัก 70ปี” ([www.youtube.com](http://www.youtube.com))
2. ใบงานที่ 15 “ในหลวง ร.9 ทรงงานหนัก 70ปี”
3. ใบความรู้ “เราเกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน”
4. ใบงานที่ 16 “ฉันจะทำความดี ตอบแทนคุณแผ่นดิน”

### วิธีดำเนินการ

#### ขั้นนำ

ครูกล่าวทักทายนักเรียนอย่างเป็นกันเองและทบทวนความรู้สิ่งที่ได้ในการทำกิจกรรมครั้งที่ 12 ในกิจกรรมต่อไปนี้นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงความมีคุณธรรมและมีจิตสำนึกที่ดีคิดที่จะกระทำตนเป็นคนดีเพื่อตอบแทนคุณแผ่นดิน

#### ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ให้นักเรียนทำกิจกรรม “รู้จักสามัคคี ทำความดีตอบแทนคุณแผ่นดิน” โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. ครูเปิดคลิปวิดีโอ เรื่อง “ในหลวง ร.9 ทรงงานหนัก 70ปี” ให้นักเรียนดู หลังจากดูจบแล้ว ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและตอบคำถามลงในใบงานที่ 15
2. หลังจากดูคลิปวิดีโอจบแล้ว ให้นักเรียนอ่านใบความรู้ เราเกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน”ของท่านพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ แล้วให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน
3. ครูแจกใบงานที่ 16 “ฉันจะทำความดี ตอบแทนคุณแผ่นดิน” ให้นักเรียนเขียนเรียงความถึงความดีหรือสิ่งที่นักเรียนอยากจะทำเพื่อทดแทนคุณแผ่นดิน

### ขั้นสรุปและการนำไปใช้ประโยชน์

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม “การตอบแทนคุณแผ่นดิน คือ การประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี เป็นสถาบันที่ดี เป็นองค์กรที่ดี เป็นตัวอย่างที่ดี มุ่งกระทำแต่ความดีเพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน มีความรัก สามัคคี เอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อได้รับความเดือดร้อน ถ้าอยู่ในวัยเรียนก็ตั้งใจเรียนหนังสือ เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ช่วยพ่อแม่ทำงานที่สามารถทำได้ เป็นลูกศิษย์ที่ดีของครูมีน้ำใจช่วยเหลือครูมีความเคารพ มาโรงเรียนตรงเวลา ทำ

ตามระเบียบวินัยโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เมื่อนักเรียนเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่นักเรียนก็จะเป็นคนดีของสังคมและแผ่นดินต่อไป” ครูกล่าวขอบคุณนักเรียนสำหรับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมและนัดหมายวันเวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมโปรแกรมครั้งต่อไป

### การประเมินผล

1. นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดีคิดที่จะกระทำตนเป็นคนดีเพื่อตอบแทนคุณแผ่นดิน
2. สังเกตจากการให้ความร่วมมือ การแสดงความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการร่วมทำกิจกรรม





ใบงานที่ 15  
“ในหลวง ร.9 ทรงงานหนัก 70ปี”

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและตอบคำถามในประเด็นหัวข้อต่อไปนี้

1. นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อได้ดูคลิปวิดีโอ ในหลวง ร.9 ทรงงานหนัก 70ปี

.....

.....

.....

.....

2. นักเรียนคิดว่าในหลวงทรงงานหนักเพื่ออะไร และเพื่อใคร

.....

.....

.....

.....

3. นักเรียนมีวิธีการปฏิบัติตนอย่างไรเมื่อรู้สึกว่ เกิดความท้อแท้หมดกำลังใจ หรือเหนื่อยมากๆ

.....

.....

.....

รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม

1. ชื่อ ..... เลขที่.....
2. ชื่อ..... เลขที่.....
3. ชื่อ..... เลขที่.....
4. ชื่อ..... เลขที่.....
5. ชื่อ..... เลขที่.....

## ใบความรู้ “เราเกิดมาต้องตอบแทน บุญคุณแผ่นดิน”



เมื่อวันที่ 3 เมษายน พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ กล่าวบรรยายพิเศษ เนื่องในโอกาสครบรอบ 12 ปี ผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ ตอนหนึ่งว่า “เราเกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน การทำความดีไม่ทำความชั่วนั้น มีแต่เฉพาะคนดีเท่านั้นถึงจะทำได้ คนไม่ดีทำไม่ได้ เพราะถือเป็นเรื่องที่ทำไต่ยาก ผมขอเรียนว่าการทำความดีแม้จะทำได้ แต่ก็ทำยากกว่าและยากที่สุดคือ การรักษาความดีที่ทำให้คงอยู่กับผู้ทำตลอดไป จนกระทั่งตาย มีหลายคนในประเทศเคยทำความดีให้ปรากฏ จนกระทั่งได้รับการยกย่องสรรเสริญศรัทธา แต่ไม่สามารถรักษาความดีที่ตนทำไว้ได้ น่าเสียดายมาก” สำหรับความหมายอย่างยาว อธิบายได้ 9 ข้อ ดังนี้คือ

- 1.จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
- 2.ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละและจงรักภักดี
- 3.คนที่เป็นผู้บังคับบัญชา ต้องทำตัวให้เป็นตัวอย่างกับผู้ใต้บังคับบัญชา คนเป็นนายคนต้องมีความเมตตา เป็นคนไทย ต้องมีความเป็นไทย เป็นธรรม เป็นนายคนต้องมีแต่ให้ และรับได้อย่างเดียว คือ รับความทุกข์ ความลำบากยากเข็ญของคนอื่น มาแก้ไข
- 4.หาทางขจัดความยากจน
- 5.ยึดถือ และปฏิบัติตามพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- 6.ต้องทำงานให้คุ้มค่า คุ้มเวลาและคุ้มความเป็นคน สะดวก เรียบง่ายและประหยัด หากคนที่น่าไปใช้เชื่อว่าจะได้ประโยชน์
- 7.ดำรงวัฒนธรรมไทย เช่น วัฒนธรรมการละเล่นท้องถิ่นของภาคใต้ กลาง อีสานเหนือ การพูดภาษาล้าน โดยตนขอพูดตรงๆ ว่าไม่ควรจะห่อฝรั่ง ไม่ควรลอกเลียนฝรั่ง จนไม่เหลือความเป็นไทย
8. ผู้ใหญ่ มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่ต้องดูแลเยาวชน เยาวชน เพราะเด็กเป็นความสำคัญของชาติบ้านเมืองให้เติบโตมาเป็นคนดีของชาติบ้านเมืองให้ได้
- 9.ต้องมีจริยธรรมและคุณธรรม คนดีเท่านั้นที่จะมีคุณธรรมและจริยธรรมได้

**คุณธรรม** คือ ความดีที่มีอยู่ในใจ ที่ทำให้เกิดผลดีต่อผู้อื่น โดยคนที่มีคุณธรรมนั้นต้องซื่อสัตย์สุจริต คิดดี พูดดี ทำดี คิดตรง พูดตรง ทำตรง ไม่พลิกพลิ้วในคำพูดและการกระทำ รวมถึงต้องมีเมตตาช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก และที่สำคัญต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น ไม่คดโกง แม้ไม่มีคนรู้เห็น ไม่ข่มเหงผู้ที่อ่อนแอกว่าหรือผู้หญิง ส่วน**จริยธรรม** หมายถึงความประพฤติทางกายและวาจา ที่แสดงออกถึงธรรมะที่มีอยู่ในใจ

พล.อ.เปรมกล่าวในตอนท้ายว่า “ผมเชื่อว่าชาติบ้านเมืองเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่มีใครมีสิทธิยึดถือเป็นของตนเองได้ ผมเชื่อว่าพระสยามเทวาธิราชมีจริง และจะปกป้องคนดี และสับแซงคนไม่ดี คนทรยศต่อชาติบ้านเมืองให้พินาศไป นั่นคือความเชื่อของผม ส่วนบุคคลอื่นจะเชื่อหรือไม่ขึ้นอยู่กับจริยธรรมและคุณธรรมของแต่ละคน”



ใบงานที่ 16 ฉันจะทำความดี  
ตอบแทนคุณแผ่นดิน

Handwriting practice area with a large watermark of a school seal in the background. The seal contains the text 'มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์' (Mahavithayalai Rajabhat Walailak) and 'โรงเรียนราชภัฏวไลยอลงกรณ์' (Rajabhat Walailak School). The writing area consists of multiple horizontal dotted lines for text entry.

ลงชื่อ.....



## ครั้งที่ 12

กิจกรรม “ดอกไม้แห่งจิตสาธารณะ”

### จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกและทบทวนกิจกรรมตลอดระยะเวลาเข้าร่วมโปรแกรม
2. เพื่อให้นักเรียนบอกถึงการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

### การเตรียมสื่อและอุปกรณ์

1. ดินสอ/ ยางลบ/ ปากกาสีเมจิก กลุ่มละ 1 ชุด
2. กระดาษ 100 ปอนด์ขนาด A4 กลุ่มละ 1 แผ่น
3. สีไม้ กลุ่มละ 1 กล่อง

### วิธีดำเนินการ

#### ขั้นนำ

ครูกล่าวทักทายนักเรียนอย่างเป็นกันเองและทบทวนความรู้สิ่งที่ได้ในการทำกิจกรรมครั้งที่ 13 ในกิจกรรมต่อไปนี้ นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงการจิตสาธารณะ

#### ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ให้นักเรียนทำกิจกรรม “ดอกไม้แห่งจิตสาธารณะ” โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 4 คน โดยให้หยิบลูกอมคนละ 1 ลูก ใครได้ลูกอมสีเดียวกัน ให้อยู่กลุ่มเดียวกัน จากนั้น ครูแจกกระดาษ 100 ปอนด์ กลุ่มละ 1 แผ่น พร้อมทั้งสีไม้ และสีเมจิก ให้กลุ่มละ 1 ชุด ให้นักเรียนร่วมกันคิดออกแบบวาดรูปดอกไม้ และให้เขียนข้อความ เกี่ยวกับประโยชน์ของการเป็นคนที่มีจิตสาธารณะ ทำแล้วได้อะไร และทำให้สังคมมีความสุขได้อย่างไร
2. เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้วให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
3. หลังจากนำเสนอผลงานเสร็จแล้ว ครูให้นักเรียนทุกคนทำแบบวัดจิตสาธารณะ

#### ขั้นสรุปและการนำไปใช้ประโยชน์

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม และครูก็ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะว่า “จิตสาธารณะ นั้นมีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น คนเราเมื่อมาอยู่ร่วมกันในสังคม ย่อมต้องมีความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา มีต้นไม้ที่ช่วยสร้างอากาศที่ดีให้เราหายใจได้ มีแสงสว่างที่ให้พลังงาน มีแม่น้ำให้เราได้ใช้อุปโภคและบริโภค มีเพื่อนมนุษย์ที่คอยติดต่อสื่อสารให้ความช่วยเหลือกัน เราไม่สามารถอยู่คนเดียวได้โดยไม่ต้องพึ่งพาสิ่งเหล่านี้ และเราเองก็สามารถที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมได้โดยเริ่มที่ตนเองก่อนและไม่หวังผลตอบแทนใด ขอแค่ให้เราทำไปแล้วมีความสุข ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เพราะความสุขที่ได้มันเกิดจากใจที่เป็นความใจที่เราได้ทำ เท่านั้นเราก็เป็นผู้มีจิตสาธารณะ เป็นคนดีของสังคมได้” ครูกล่าวขอบคุณนักเรียนสำหรับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และขอให้

นักเรียนทุกคนเป็นคนดีมีจิตสาธารณะ และประสบความสำเร็จในชีวิตข้างหน้าต่อไป ขอขอบคุณมากค่ะ

#### การประเมินผล

1. นักเรียนสามารถบอกถึงประโยชน์และนำจิตสาธารณะไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. สังเกตจากการให้ความร่วมมือ การแสดงความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการทำกิจกรรม







ประวัติย่อผู้วิจัย

## ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางพิสมัย ทับทิมทอง
วันเดือนปีเกิด	27 พฤษภาคม 2526
สถานที่เกิด	จังหวัดชัยภูมิ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 145/440 ม. พุนสีนธานี 1 ซอยเคหะร่มเกล้า 64 ถ.ราษฎร์พัฒนา แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520
ตำแหน่งงานปัจจุบัน	รับราชการครูสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ชีววิทยา โรงเรียนเทพลีลา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2546	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียน วิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ จาก โรงเรียนแก้งคร้อวิทยา
พ.ศ. 2550	สำเร็จการศึกษาหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.บ.) สาขาวิชาเอกวิทยาศาสตร์ –ชีววิทยา คณะศึกษาศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2560	สำเร็จการศึกษาหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและ พัฒนาศักยภาพมนุษย์ แขนงวิชาจิตวิทยาการศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ